

ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

[Signature]

บททั่วไป

มาตรา ๑ ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว จะแบ่งแยกมิได้

มาตรา ๒ ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

มาตรา ๓ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม

มาตรา ๔ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา ๕ ปวงชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศ หรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอ กัน

มาตรา ๖ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศไทย บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

มาตรา ๗ เมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีได้ ให้กระทำการหรือวินิจฉัยกรณีนั้น ไปตามประเพณีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ในการนี้ที่มีปัญหาเกี่ยวกับการกระทำการหรือการวินิจฉัยกรณีได้ตามวรรคหนึ่ง สถาบันราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาลฎีกา ศาลปกครองสูงสุด หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบ การใช้อำนาจรัฐ จะขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยข้อหาเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของตน ก็ได้ แต่สำหรับศาลฎีกาและศาลปกครองสูงสุด ให้กระทำได้เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดี และเมื่อมีมติของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด

ภาค ๑

รากฐานของระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

หมวด ๑

พระมหากษัตริย์

มาตรา ๘ องค์พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้ ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้

มาตรา ๙ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมานกษ และทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก

มาตรา ๑๐ พระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย

มาตรา ๑๑ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ว่าจึงพระราชอำนาจที่จะสถาปนาฐานนดรศักดิ์และพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

มาตรา ๑๒ พระมหากษัตริย์ทรงเลือกและทรงแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นประธานองค์มนตรีคนหนึ่ง และองค์มนตรีอื่นอีกไม่เกินสิบแปดคนประกอบเป็นคณะองค์มนตรี

คณะองค์มนตรีมีหน้าที่ถวายความเห็นต่อพระมหากษัตริย์ในพระราชกรณียกิจทั้งปวงที่ พระมหากษัตริย์ทรงปรึกษา และมีหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๑๓ การเลือกและแต่งตั้งองค์มนตรีหรือการให้อองค์มนตรีพ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตาม พระราชอธิราชศัย

ให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานองค์มนตรีหรือให้ ประธานองค์มนตรีพ้นจากตำแหน่ง

ให้ประธานองค์มนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งองค์มนตรีอื่นหรือให้อองค์มนตรี อื่นพ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๑๔ องค์มนตรีต้องไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน กรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และผู้ตรวจสอบการแผ่นดิน ข้าราชการ ซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ หรือสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่ของ พระคริริเมือง และต้องไม่แสดงการฝึกไฟในพระคริริเมืองได้ ๆ

มาตรา ๑๕ ก่อนเข้ารับหน้าที่ องค์มนตรีต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ ด้วยถ้อยคำ ดังต่อไปนี้

“ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะจงรักภักดีต่อ พระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

มาตรา ๑๖ องค์มนตรีพ้นจากตำแหน่งเมื่อตาย ลาออกจาก หรือมีพระบรมราชโองการให้พ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๑๗ การแต่งตั้งและการให้ข้าราชการในพระองค์และสมุหราชองครักษ์พ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามพระราชอัธยาศัย

มาตรา ๑๘ เมื่อพระมหากษัตริย์จะไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักร หรือจะทรงบริหารพระราชนคราภิเษก ไม่ได้ด้วยเหตุใดก็ตาม จะได้ทรงแต่งตั้งผู้ใดผู้หนึ่งเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา ๑๙ ในกรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่ได้ทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามมาตรา ๑๘ หรือในกรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่สามารถทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เพราะยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะ หรือพระเจทุอื่น ให้คณะกรรมการตีเสนอกฎหมายซึ่งให้ผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งสมควรดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบ เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ให้ประธานรัฐสภาประกาศในพระปรมາภิไธยพระมหากษัตริย์ แต่งตั้งผู้นั้นเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

ในระหว่างที่สภาพแวดล้อมราชภูมิสันดอน อายุหรือสภาพแวดล้อมราชภูมิภูมิภาค ให้รัฐสภาทำหน้าที่รัฐสภาในการให้ความเห็นชอบตามวาระหนึ่ง

มาตรา ๒๐ ในระหว่างที่ไม่มีผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ ให้ประธานองค์มนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราวไปพลาสก่อน

ในกรณีที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามมาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ประธานองค์มนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราวไปพลาสก่อน

ในระหว่างที่ประธานองค์มนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามวาระหนึ่ง หรือในระหว่างที่ประธานองค์มนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามวาระสอง ประธานองค์มนตรีจะปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นประธานองค์มนตรีมิได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้คณะกรรมการตีเสนอกฎหมายเลือกองค์มนตรีคนหนึ่งขึ้นทำหน้าที่ประธานองค์มนตรีเป็นการชั่วคราวไปพลาสก่อน

มาตรา ๒๑ ก่อนเข้ารับหน้าที่ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามมาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ ต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมรัฐสภาด้วยถ้อยคำ ดังต่อไปนี้

“ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่า ข้าพเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ (พระปรมາภิไธย) และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

2. ส.

ในระหว่างที่สภาพผู้แทนราชภูมิสืบอายุหรือสภาพผู้แทนราชภูมิถูกยุบ ให้วุฒิสภาพทำหน้าที่รัฐสภาพตามมาตราเรนี้

มาตรา ๒๒ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๓ การสืบราชสมบัติให้เป็นไปโดยนัยแห่งกฎหมายเที่ยรบาล
ว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศกราช ๒๔๖๗

การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเทียรบาลว่าด้วยการสืบราชการสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๕๖๗ เป็นพระราชอำนาจของพระมหาบัตริย์โดยเฉพาะ เมื่อมีพระราชดำริประการใด ให้คณองค์นตรีจัดทำร่างกฎหมายเทียรบาลแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเทียรบาลเดิม ขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อ มีพระบรมราชวินิจฉัย เมื่อทรงเห็นชอบและทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว ให้ประisanองค์นตรีดำเนินการแจ้งประisanรัฐสภาพเพื่อให้ประisanรัฐสภาพแจ้งให้รัฐสภาพทราบ และให้ประisanรัฐสภาพลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้

ในระหว่างที่สภាភັນທະນາຍົງກວດສິນອາຍຸຫຼືສ່ວນອາຍຸ ໂດຍໃຫ້ວຸฒນສຳເນົາທີ່ໄດ້ຮັບສົດ
ໃນການຮັບທະບຽນຕາມວຽກຄວາມ

มาตรา ๒๓ ในกรณีที่ราชบัลลังก์หากว่างลงและเป็นกรณีที่พระมหากษัตริย์ได้ทรงแต่งตั้งพระรัชทายาทไว้ตามกฎหมายเดียรบากล่าวด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๕๖๗ และให้คณารัฐมนตรีแจ้งให้ประธานรัฐสภาทราบ และให้ประธานรัฐสภาเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อรับทราบ และให้ประธานรัฐสภาอัญเชิญองค์พระรัชทายาทขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์สืบไป และให้ประธานรัฐสภาประกาศให้ประชาชนทราบ

ในกรณีที่ราชบัลลังก์หากว่างลงและเป็นกรณีที่พระมหากษัตริย์มิได้ทรงแต่งตั้งพระรัชทายาทไว้ ตามวาระคนหนึ่ง ให้คุณของคนใดเสนอกฎหมายผู้สืบราชสันตติวงศ์ตามมาตรา ๒๒ ต่อคุณรัฐมนตรีเพื่อเสนอต่อรัฐสภาเพื่อรับรองให้ความเห็นชอบ ในการนี้ จะเสนอพระราชบัญญัติให้ เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ให้ประธานรัฐสภาอัญเชิญองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์สืบไป และให้ประธานรัฐสภาประกาศให้ประชาชนทราบ

ในระหว่างที่สภាភັນແທນຮາຍງວຽກສິ້ນອາຍຸຫຼືສភາຜູ້ແທນຮາຍງວຽກຖຸກຍຸບ ໃຫ້ວຸฒສົກທໍາທຳນ້າທີ່ຮູ້ສົກ
ໃນການຮັບທະບາມວຽກທີ່ຫຼືໄຫ້ຄວາມເຫັນຂອບຕາມວຽກສອງ

มาตรา ๒๔ ในระหว่างที่ยังไม่มีประกาศอัญเชิญองค์พระรัชทายาทหรือองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์
ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์ตามมาตรา ๒๓ ให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
เป็นการชั่วคราวไปพลาสก่อน แต่ในกรณีที่ราชบัลลังก์ว่างลงในระหว่างที่ได้แต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
ไว้ตามมาตรา ๑๙ หรือมาตรา ๑๙ หรือระหว่างเวลาที่ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตาม
มาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง ให้ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์นั้น ๆ แล้วแต่กรณี เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
ต่อไป ทั้งนี้ จนกว่าจะได้ประกาศอัญเชิญองค์พระรัชทายาทหรือองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นทรงราชย์เป็น^๖
พระมหากษัตริย์

ในกรณีที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งไว้และเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต่อไปตามวาระหนึ่งไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ประธานองค์นตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เป็นการชั่วคราวไปพลาสก่อน

ในกรณีที่ประธานองค์นตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามวาระหนึ่ง หรือทำหน้าที่ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราวตามวาระสอง ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๐ วรรคสาม มาใช้บังคับ

มาตรา ๒๕ ในกรณีที่คณะองค์นตรีจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๙ หรือมาตรา ๒๓ วรรคสอง หรือประธานองค์นตรีจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง หรือวรรคสอง หรือมาตรา ๒๔ วรรคสอง และอยู่ในระหว่างที่ไม่มีประธานองค์นตรีหรือมีแต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้คณะองค์นตรีที่เหลืออยู่ เลือกขององค์นตรีคนหนึ่งเพื่อทำหน้าที่ประธานองค์นตรี หรือปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่งหรือ วรรคสอง หรือตามมาตรา ๒๔ วรรคสาม แล้วแต่กรณี

มาตรา ๒๖ การถ่ายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากาษัตริย์ตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย พระมหากาษัตริย์ จะโปรดเกล้าฯ โปรดกระหม่อมให้กระทำต่อพระรัชทายาทซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วหรือต่อผู้แทนพระองค์ ก็ได้

หมวด ๒
ประชาชน

ส่วนที่ ๑
ความเป็นพลเมืองและหน้าที่ของชนชาวไทย

มาตรา ๒๗ ประชาชนชาวไทยพึงมีสำนึกละพฤติกรรม รวมทั้งได้รับการส่งเสริมให้เป็นพลเมือง ดังนี้

(๑) เคารพและปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย เครื่องสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น เคารพหลักความเสมอภาค ยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม มีค่านิยมที่ดี มีวินัย กระหนักในหน้าที่ มีส่วนร่วมและมีความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม รักสามัคคี มีความเพียร และพึงตนเอง

(๒) ไม่กระทำการที่ทำให้เกิดความเกลียดชังกันระหว่างกลุ่มคนในชาติหรือศาสนา หรือไม่ยั่วยุให้เกิดการเลือกปฏิบัติ การเป็นปฏิปักษ์ หรือการใช้ความรุนแรงระหว่างกัน

รู้ภัยหน้าที่ต้องปลูกฝังให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่ยึดมั่นในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีวัฒนธรรมประชาธิปไตย ตลอดจนจัดให้มีการศึกษาอบรมในทุกระดับ ทุกประเภท และทุกกลุ่มอายุ เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองตามมาตรานี้

มาตรา ๒๘ ประชาชนชาวไทยมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ปกป้องและพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๒) ป้องกันประเทศ รับราชการทหาร รักษาผลประโยชน์ของชาติ และปฏิบัติตามกฎหมายโดยเคร่งครัด

(๓) เสียภาษีอากร

(๔) ใช้สิทธิทางการเมืองโดยสุจริตและมุ่งลึกลงประโยชน์ส่วนรวม

(๕) ป้องกัน ปฏิเสธ และต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

(๖) ช่วยเหลือราชการ ช่วยเหลือในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติสาธารณภัย รับการศึกษาอบรม ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพโดยสุจริต ปกป้อง พิทักษ์ อนุรักษ์ และสืบสาน ขนบธรรมเนียม จริยธรรม เพื่อสุขุมปัญญาท่องถิน ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ รวมทั้งส่วนและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

บุคคลมีหน้าที่ใช้สิทธิเลือกตั้ง เว้นแต่เป็นกรณีตามมาตรา ๑๐๕ วรรคสอง และผู้ซึ่งไม่ใช้สิทธิโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจใช้สิทธิได้ ย่อมเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๒๙ เพื่อประโยชน์ในการสร้างและส่งเสริมความเป็นพลเมือง ให้มีกระบวนการที่ประชาชนมาร่วมกันเป็นสมัชชาพลเมืองระดับพื้นที่และระดับอื่น เพื่อมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ในการจัดการชุมชน การบริหารท้องถิน ท้องที่ และการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

2.85

ส่วนที่ ๒
สิทธิและเสรีภาพของบุคคล

ตอนที่ ๑
บททั่วไป

มาตรา ๓๐ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดย
บริယาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครอง และผูกพันรัฐสภา คณะกรรมการตุรี ศาล
รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ โดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และ
การตีความกฎหมายทั้งปวง

การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตลอดจนสิทธิและ
เสรีภาพ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๓๑ สิทธิของบุคคลที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ ก่อให้เกิดหน้าที่แก่รัฐและหน่วยงานของรัฐ
ในการดำเนินการให้สัมฤทธิ์ผล ทั้งนี้ ให้รัฐดำเนินการดังกล่าวเพิ่มขึ้นตามความสามารถทางการคลังของรัฐ

มาตรา ๓๒ บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ย่อมมีเสรีภาพที่จะกระทำการใด และย่อมใช้
สิทธิและเสรีภาพของตนได้ ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ
หรือไม่ขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาในเรื่องใดก็ตามที่ไม่ได้เป็นข้อหาต่อสู้คดีในศาลได้
เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

บุคคลย่อมสามารถใช้สิทธิทางศาลเพื่อบังคับให้รัฐต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในหมวดนี้ได้โดยตรง
ในกรณีที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพในเรื่องใดมีกฎหมายบัญญัติรายละเอียดแห่งการใช้สิทธิหรือเสรีภาพ
ที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้แล้ว ให้การใช้สิทธิหรือเสรีภาพในเรื่องนั้นเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่หาก
เป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองสิทธิหรือเสรีภาพให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ แม้ยังไม่มีการตรากฎหมาย
ดังกล่าว บุคคลก็ย่อมสามารถใช้สิทธิทางศาลได้โดยตรง

การตรากฎหมายเพื่อกำหนดการใช้สิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลตามวรรคสาม จะกระทบต่อสาระสำคัญ
แห่งสิทธิหรือเสรีภาพ หรือเป็นอุปสรรคต่อการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเกินสมควรตามหลักความได้สัตส่วน มีได้
รัฐมีหน้าที่ต้องคุ้มครอง ส่งเสริม และช่วยเหลือให้การใช้สิทธิและเสรีภาพเป็นไปอย่างเหมาะสม

มาตรา ๓๓ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำได้ เว้นแต่
โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เนื่องจากการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และ
จะกระทบกระทั่นสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้น มีได้

ดร. ส.

กฎหมายตามวารคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติในวารคหนึ่งและวารคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหมายที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม

มาตรา ๓๔ บุคคลจะใช้สิทธิหรือเสรีภาพในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ มิได้

ในกรณีที่บุคคล กลุ่มบุคคล หรือพรรคการเมืองได้ กระทำการตามวารคหนึ่ง ผู้ทราบการกระทำดังกล่าวย่อมมีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยซึ่งได้ แต่เมื่อให้ถือว่าการใช้อำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของพรรครการเมือง ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของสมาชิกวุฒิสภา หรือขององค์กรอื่น เป็นการกระทำตามมาตราหนึ่ง ในการนี้ ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งให้เลิกการกระทำดังกล่าวและสั่งการอื่นได้ ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้พรรครการเมืองได้เลิกกระทำการตามวารคหนึ่ง ศาลรัฐธรรมนูญอาจมีคำสั่งให้ยุบพรรครการเมืองนั้นได้ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ แต่การใช้สิทธิเช่นว่านี้ไม่กระทบกระเทือนการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำการดังกล่าว

ตอนที่ ๒

สิทธิมนุษยชน

มาตรา ๓๕ บุคคลย่อมเสมอ กันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ เพศสภาพ อายุ ความพิการ สภาพทางกาย สุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือ สังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำไม่ได้

บุคคลซึ่งเป็นพ่อแม่ สำรวจ ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ และเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายหรือกฎหมายเฉพาะ ในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อชัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้ เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวารคสาม

๒-๘

มาตรา ๓๖ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การทราบ หารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการให้дрáยหรือรémนุษยธรรม จะกระทำมีได้แต่การลงโทษตามคำพิพากษาของศาลหรือตามที่กฎหมายบัญญัติ ไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการให้дрáยหรือรémนุษยธรรม

การจับและการคุมขังบุคคล จะกระทำมีได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิหรือเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมีได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๓๗ บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้น บัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำการความผิดมีได้

ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุด แสดงว่าบุคคลได้ได้กระทำการความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเหมือนเป็นผู้กระทำการความผิด มีได้

บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้ถูกบังคับให้ให้ถ้อยคำซึ่งอาจทำให้ตนเองต้องรับผิดทางอาญา

มาตรา ๓๘ สิทธิของบุคคลในครอบครัว ย่อมได้รับความคุ้มครอง

สิทธิในเกียรติยศ ชื่อเสียง ข้อมูลส่วนบุคคล ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง การจำกัดสิทธิตั้งกล่าวจะกระทำมีได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาประโยชน์สาธารณะ

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนตามที่กฎหมายบัญญัติ การแสวงประโยชน์จากการเชื่อมโยงข้อมูลส่วนบุคคลโดยผ่านระบบต่างๆ จะกระทำได้เฉพาะเพียงเท่าที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๓๙ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน และย่อมได้รับความคุ้มครองในการอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข

การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้นเคหสถาน หรือในทรัพย์สิน จะกระทำมีได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๔๐ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย

การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยสิ่งสื่อสารที่บุคคลมีติดต่อถึงกัน รวมทั้งการกระทำด้วยประการอื่นใดเพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสิ่งสื่อสารทั้งหลายที่บุคคลมีติดต่อถึงกัน จะกระทำมีได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

มาตรา ๔๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการนับถือศาสนา นิเกียงของศาสนา หรือลัทธินิยม ในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนาธรรม ศาสนาบัญญัติ หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี ของประชาชน

ในการใช้เสรีภาพตามวาระคนึง บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใดๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรเมื่อได้ เพราะเหตุที่นับถือศาสนา นิเกียงของศาสนา ลัทธินิยมในทางศาสนา หรือปฏิบัติตามศาสนาธรรม ศาสนาบัญญัติ หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือ แตกต่างจากบุคคลอื่น

มาตรา ๔๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและเผยแพร่ความคิดเห็นของตนโดยการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวาระคนึงจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เนพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง ข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือรังับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

มาตรา ๔๕ สิทธิในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง แต่การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินต้องคำนึงถึง ประโยชน์สาธารณะด้วย ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิ เช่นว่านั้นย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบมรดกย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิในการสืบมรดกย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เนพาะในกิจการของรัฐเพื่อประโยชน์ในการจัดทำบริการสาธารณะหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น หรือเพื่อประโยชน์ในการจัดที่ดินทดแทนให้แก่ผู้ถูกเวนคืนเพื่อความเป็นธรรม โดยในกฎหมายนั้นต้องระบุ วัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนและกำหนดระยะเวลาการเข้าใช้อสังหาริมทรัพย์ไว้ให้ชัดแจ้ง รวมทั้งต้องมีการ ชดใช้ค่าทดแทนที่เป็นธรรมภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับความเสียหายจาก การเวนคืนนั้น และในการกำหนดค่าทดแทนต้องคำนึงถึงราคาน้ำที่ซื้อขายกันตามปกติในห้องตลาด การได้มา สภาพและที่ดังของอสังหาริมทรัพย์ ความเสียหายของผู้ถูกเวนคืน และประโยชน์ที่รัฐและผู้ถูกเวนคืนได้รับ จากการใช้สอยอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนและส่วนที่เหลือจากการถูกเวนคืน ค่าทดแทนนั้นอาจรวมถึง ทรัพย์สินหรือสิทธิอื่นๆได้ ในกรณีที่มิได้ใช้เพื่อการนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนด ต้องคืนให้เจ้าของเดิมหรือ ทายาท ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๔๖ บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ดังต่อไปนี้

- (๑) สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว ทั้งถึง เท่าเทียมกัน และเสียค่าใช้จ่ายน้อย
- (๒) สิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้องตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด รวดเร็ว เป็นธรรม และมีมาตรฐานที่ชัดเจน โดยเฉพาะเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาส ย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการดำเนินกระบวนการพิจารณาด้วยความเสมอภาค

๒.๘

(๓) สิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณา ซึ่งอย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่องการได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผย โดยการต่อสู้ด้วยทางเพียงพอ การคัดค้านผู้พิพากษาหรือตุลาการ การได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาหรือตุลาการซึ่งนั่งพิจารณาครบทองค์คณะ และการคัดหรือทำสำเนาคำพิพากษา คำวินิจฉัย หรือคำสั่งอันเป็นการชี้ขาดคดี

(๔) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย และพยานในคดี ไม่ว่าจะมีเชื้อชาติ เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ หรือสถานะใด ย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม

(๕) ในคดีอาญา ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยาน มีสิทธิได้รับความคุ้มครองและความช่วยเหลือ ที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และมีมาตรฐานที่ชัดเจน ผู้ต้องหาและจำเลยมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางคดีจากทนายความหรือที่ปรึกษากฎหมายซึ่งมีความรู้ความเขียวขัน การได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวเป็นหลักเว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ และรับทราบเหตุผล ประกอบการสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ

(๖) ได้รับการเยียวยาในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๔๕ บุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยและมีลินที่อยู่ในประเทศไทยจะมีสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมเพียงได ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติหรือตามที่รัฐจัดให้ เพื่อเอื้อต่อการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี

ตอนที่ ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

มาตรา ๔๖ ครอบครัวย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองและช่วยเหลือจากรัฐให้อยู่ร่วมกันอย่างเป็นปึกแผ่นและเป็นสุข และมีสิทธิได้รับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตที่มีมาตรฐานที่เหมาะสม ซึ่งรวมถึงอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มารดา y ย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองเป็นพิเศษและได้รับสวัสดิการตามควรจากรัฐและนายจ้าง ก่อนและหลังการให้กำเนิดบุตร ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

เด็กและเยาวชนย่อมมีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม รวมทั้งได้รับความคุ้มครองจากการแสวงหาประโยชน์ใดๆ ที่เป็นภัยต่อจิตใจหรือสุขภาพหรือขัดขวางพัฒนาการตามปกติของเด็กและเยาวชน โดยให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจในเรื่องที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ และบุคคลในครอบครัว ย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐให้ ปราศจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม รวมทั้งมีสิทธิได้รับการบำบัดพื้นฟูในกรณีที่มีเหตุ ดังกล่าว

การจำกัดสิทธิของเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และบุคคลในครอบครัว จะกระทำมีได้ เว้นแต่โดยอาศัย อำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เนื่องเพื่อสงวนและรักษาไว้ซึ่งสถานะและความเป็นปึกแผ่นของ ครอบครัว เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน หรือเพื่อประโยชน์สูงสุดของบุคคลนั้น

เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ และผู้พิการหรือทุพพลภาพ ย่อมมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์จาก สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และได้รับสวัสดิการและความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๔๗ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการเดินทางและมีเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักร

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมีได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เนื่องเพื่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม การผังเมือง หรือเพื่อสวัสดิภาพของผู้เยาว์

การประเทศผู้มีสัญชาติไทยออกนอกราชอาณาจักร หรือห้ามมิให้ผู้มีสัญชาติไทยเข้ามายัง ราชอาณาจักร จะกระทำมีได้

มาตรา ๔๘ เสรีภาพของสื่อมวลชนในการประกอบวิชาชีพตามจริยธรรมเพื่อประโยชน์สาธารณะ ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนอย่างถูกต้อง ครบถ้วน และรอบด้าน รวมทั้งมีความรับผิดชอบต่อสังคม ย่อมได้รับความคุ้มครอง

การสั่งปิดกิจการสื่อมวลชนเพื่อลิดronเสรีภาพตามมาตรานี้ จะกระทำมีได้

การห้ามสื่อมวลชนเสนอข่าวสารหรือแสดงความคิดเห็นทั้งหมดหรือบางส่วน หรือการแทรกแซง ด้วยวิธีการใด ๆ เพื่อลิดronเสรีภาพตามมาตรานี้ จะกระทำมีได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่ง กฎหมาย เนื่องเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง ข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของ ประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมธรรมทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

การให้นำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในสื่อมวลชน จะกระทำมีได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม และจะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตาม บทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามวรรคสาม

เจ้าของกิจการสื่อมวลชนต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย และบุคคลไม่อาจเป็นเจ้าของกิจการสื่อมวลชน หรือผู้ถือหุ้น ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม หลายกิจการ ในลักษณะที่อาจมีผลเป็นการครอบงำหรือผูกขาด การนำเสนอข้อมูลข่าวสารหรือความคิดเห็นต่อสังคม หรือมีผลเป็นการขัดขวางการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร หรือ ปิดกั้นการได้รับข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายของประชาชน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นในกิจการสื่อมวลชน มิได้ ไม่ว่าในนาม ของตนเองหรือให้ผู้อื่นเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นแทน หรือจะดำเนินการโดยวิธีการอื่น ไม่ว่าโดยทางตรง หรือทางอ้อม ที่จะทำให้สามารถบริหารกิจการดังกล่าวได้ในทำนองเดียวกับการเป็นเจ้าของกิจการหรือผู้ถือหุ้น ในกิจการดังกล่าว

๒.๘

รัฐจะให้เงินหรือทรัพย์สินอื่นหรือสิทธิประโยชน์อื่นใดเพื่ออุดหนุนกิจการสื่อมวลชนของเอกชน มิได้ การซื้อโฆษณาหรือบริการอื่นจากสื่อมวลชนโดยรัฐ จะกระทำได้ก็แต่เฉพาะโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมายที่กำหนดขึ้นเพื่อกำหนด โดยให้เปิดเผยการจัดสรรงบประมาณให้แต่ละรายด้วย

มาตรา ๔๙ พนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนซึ่งประกอบกิจการสื่อมวลชน ย่อมมีเสรีภาพในการ เสนอข้อมูลข่าวสารและแสดงความคิดเห็นภายใต้ข้อจำกัดตามรัฐธรรมนูญ โดยไม่ตကอยู่ภายใต้อานันติของรัฐ หรือเจ้าของกิจการนั้น แต่ต้องไม่ขัดต่อจริยธรรมแห่งวิชาชีพ

ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำและเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐซึ่งปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชน ย่อมมีเสรีภาพเช่นเดียวกับพนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนตามวรรคหนึ่ง

การกระทำใด ๆ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเจ้าของกิจการ อันเป็นการขัดขวางหรือแทรกแซงการเสนอข้อมูลข่าวสารหรือแสดงความคิดเห็นใน ประเด็นสารานะของบุคคลตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ให้ถือว่าเป็นการจงใจใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ และไม่มีผลใช้บังคับ เว้นแต่เป็นการกระทำเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายหรือจริยธรรมแห่งวิชาชีพ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนซึ่งประกอบด้วยบุคคลในวิชาชีพสื่อมวลชนและ ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีเชื้อเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งผู้แทนองค์กรภาคประชาสังคมและผู้บริโภค เพื่อปกป้องเสรีภาพ และความเป็นอิสระของสื่อมวลชนตามมาตรา ๔๙ ส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานแห่งวิชาชีพ พิจารณาคำร้อง ขอความเป็นธรรมของผู้ซึ่งได้รับผลกระทบจากการใช้เสรีภาพตามมาตรา ๔๙ และคุ้มครองสวัสดิภาพของ บุคคลตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง

มาตรา ๕๐ คลื่นความถี่ที่ใช้ในกิจกรรมกระจายเสียง กิจการวิทยุโทรทัศน์ กิจการวิทยุคมนาคม และกิจการโทรคมนาคม เป็นทรัพย์สิ่งสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ

ให้มองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระองค์กรหนึ่งทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่งและกำกับ การประกอบกิจกรรมกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม โดยต้องคำนึงถึงความมั่นคงของรัฐ ประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติและระดับท้องถิ่น คำนึงถึงบุคคลด้อยโอกาสทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม และประโยชน์สาธารณะอื่น รวมทั้งต้องจัดให้ประชาชนและชุมชนท้องถิ่นสามารถเข้าถึงและ มีส่วนร่วมในการดำเนินการสื่อมวลชนสาธารณะ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การดำเนินการตามวรรคสองต้องให้ความสำคัญกับการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม และการ เก็บค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายในการประกอบกิจการดังกล่าว ต้องให้ความสำคัญกับการให้บริการที่ทั่วถึง ได้มาตรฐาน มีคุณภาพ สามารถตรวจสอบได้ และให้ประชาชนโดยทั่วไปเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด

ภายใต้บังคับหนังสือสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการเปิดเสรีทางการค้าหรือการลงทุนภายใต้ กรอบองค์กรการค้าโลกหรือการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ เจ้าของกิจการตามมาตรานี้ต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย และต้องไม่ดำเนินการในลักษณะที่อาจมีผลตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๙ ด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๕๑ เสรีภาพในทางวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง

การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่องค์ความรู้ตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เพื่อที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

การวิเคราะห์หรือวิจารณ์คำพิพากษา คำวินิจฉัย หรือคำสั่งของศาล และการเผยแพร่การวิเคราะห์ หรือวิจารณ์ดังกล่าวที่ได้กระทำโดยสุจริตตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา ๕๒ บุคคลย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกันในการรับการศึกษาที่มีคุณภาพและหลากหลายอย่างทั่วถึง เพื่อการพัฒนาตนเองที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ความสนใจ และศักยภาพของแต่ละบุคคล ตั้งแต่ระดับ ปฐมวัยจนถึงระดับมัธยมศึกษาสายสามัญและสายอาชีพ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ผู้ยากไร้ หรือผู้อยู่ในสภาพภูมิลำภูมิ ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่ง และการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทั้งหมดเทียบกับบุคคลอื่น

รัฐมีหน้าที่ต้องจัดการศึกษาอบรมและส่งเสริมการจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน เพื่อให้ประชาชนเรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง การศึกษาทางเลือก และการศึกษาประเภทอื่น ที่หลากหลาย ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนมีศีลธรรม มีการพัฒนาจิตใจ และปัญญา

มาตรา ๕๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาชญากรรม

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะและเพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ความปลอดภัยด้านการสาธารณสุข หรือการคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

มาตรา ๕๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร องค์การภาคเอกชน องค์การภาคประชาสังคม หรือหมู่คณะอื่น

ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำและเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐย่อมมีเสรีภาพในการรวมกลุ่มกัน แต่ต้องไม่กระทบต่อประสิทธิภาพในการบริหารราชการแผ่นดินและความต่อเนื่องในการให้บริการสาธารณะ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันมิให้มีการผูกขาดในทางเศรษฐกิจ

มาตรา ๕๕ บุคคลย่อมมีสิทธิทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญนี้ และมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้ง พรรคราษฎร เมือง เพื่อสร้างเจตนา มติทางการเมืองของพลเมือง และเพื่อดำเนินกิจกรรมในทางการเมือง ให้เป็นไปตามเจตนา มติทางการเมือง ตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๕๖ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการ อักษิพ หรือวิชาชีพ

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เนพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณูปโภค การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชิพหรือวิชาชีพซึ่งต้องเมื่อก่อให้เกิดการผูกขาดเกินความจำเป็น การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาด หรือขัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน 。

การเกณฑ์แรงงานจะกระทำได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เนพาะเพื่อประโยชน์ในการป้องปัดภัยพื้นที่สาธารณะอันมีมาเป็นการฉุกเฉิน หรือโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งให้กระทำได้ในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือการรบ หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎหมายการศึก หรือเป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้กระทำได้ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเพื่อประโยชน์ในการกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติของผู้กระทำการผิด

มาตรา ๕๗ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับค่าจ้างที่เป็นธรรม มีหลักประกันความปลอดภัย อาชีวอนามัย สวัสดิภาพ และสวัสดิการในการทำงาน ที่เหมาะสมและเป็นธรรม รวมทั้งมีหลักประกันในการดำรงชีวิต ทั้งในระหว่างการทำงานและเมื่อพ้นภาระการทำงาน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๕๘ บุคคลย่อมมีสิทธิในด้านสาธารณสุขตามที่กฎหมายบัญญัติ ดังต่อไปนี้

- (๑) ดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพที่ดี
 - (๒) รับบริการสาธารณสุขที่เหมาะสมอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และได้รับสิทธิประโยชน์ด้านสาธารณสุขขั้นพื้นฐานอันจำเป็นอย่างเท่าเทียมกัน
 - (๓) ได้รับข้อมูลด้านสุขภาพที่ถูกต้องและทันสมัยจากรัฐ
- บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการรับบริการสาธารณสุขและผู้ให้บริการสาธารณสุขซึ่งได้รับความเสียหายจากการปฏิบัติหน้าที่ตามจริยธรรมและมาตรฐานแห่งวิชาชีพ ย่อมได้รับความคุ้มครองที่เหมาะสมจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๕๙ บุคคลย่อมมีสิทธิเข้าถึงและได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐที่จัดให้อย่างต่อเนื่อง ทั่วถึง และเท่าเทียมกัน โดยต้องมีการปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ ปลอดภัย และทันสมัยอยู่เสมอ

มาตรา ๖๐ สิทธิของผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครอง

ให้มีองค์การเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นอิสระซึ่งมีอำนาจของรัฐ ประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภค ทำหน้าที่ให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของหน่วยงานของรัฐในการตราและการบังคับใช้กฎหมายและกฎ ให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค รวมทั้งตรวจสอบและรายงานการกระทำการล้มเหลวไม่กระทำการอันเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค และเสนอทางแก้ไขเยียวยาความเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับ สนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้บริโภค มีความรู้และทักษะที่จำเป็นด้านการคุ้มครองผู้บริโภค ตลอดจนดำเนินคดีที่เป็นประโยชน์สาธารณะเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๖๑ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในความครอบครองของรัฐ เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น หรือเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๖๒ บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวของทุกๆ และมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิหรือเสรีภาพของตน รวมทั้งได้รับแจ้งผลการพิจารณาในเวลาอันรวดเร็ว

บุคคลย่อมมีสิทธิฟ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิดเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานนั้น

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากรัฐ ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใด ที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชน และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว

การกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ การผังเมือง การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ในที่ดิน ที่อาจมีผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญของประชาชน ให้รัฐ จัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อนำความคิดเห็นนั้นไปประกอบการพิจารณา

มาตรา ๖๓ ชุมชนย่อมมีสิทธิปกป้อง พื้นฟู อนรักษ์ สืบสาน และพัฒนาขนบธรรมเนียม จริยธรรม ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาอันดีงามของชุมชน ของท้องถิ่น และของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพและทางวัฒนธรรมอย่างสมดุลและยั่งยืน

บุคคลย่อมมีสิทธิร่วมกับชุมชนหรือร่วมกับรัฐในการดำเนินการตามวรคหนึ่ง ตลอดจนพัฒนาด้านต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน

มาตรา ๖๔ สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชน ในกรณีได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างเป็นธรรม และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่ดีและไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และชีวภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครอง

การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน ซึ่งต้องกระทำโดยอิสระ เป็นกลาง และตามหลักวิชาการ และในกรณีที่มีการประเมินสิ่งแวดล้อมในระดับยุทธศาสตร์ต้องพิจารณาให้สอดคล้องกันด้วย ตลอดจนจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน รวมทั้งได้ให้คณะกรรมการอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

สิทธิของบุคคลและข้อมูลซึ่งอาจได้รับผลกระทบจากการดำเนินการตามมาตราเงื่อนไขของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัตินี้ ย่อมได้รับความคุ้มครอง

๒.๘

ส่วนที่ ๓
การมีส่วนร่วมทางการเมืองของชนชาติไทย

มาตรา ๖๕ บุคคลย่อมมีสิทธิรับรู้และแสดงความคิดเห็นเพื่อประกอบการจัดทำและตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ ทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับห้องถัน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายสาธารณะในแต่ละเรื่อง มีหน้าที่ต้องดำเนินการให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นตามวาระหนึ่ง

วิธีดำเนินการเพื่อให้บุคคลได้ใช้สิทธิตามมาตรานี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๖๖ บุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคนย่อมมีสิทธิร่วมกันเข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายตามภาค ๑ หมวด ๒ ส่วนที่ ๒ สิทธิและเสรีภาพของบุคคล และภาค ๒ หมวด ๒ แนวโน้มนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ตามรัฐธรรมนูญนี้ ต่อรัฐสภา ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำและตรวจพิจารณาร่างกฎหมายมีหน้าที่สนับสนุนการจัดทำและเสนอร่างกฎหมายของบุคคลตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในการพิจารณาร่างกฎหมายตามวาระหนึ่ง สถาบันราษฎรและวุฒิสภาต้องให้ผู้แทนของผู้ที่เข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายนั้นชี้แจงหลักการของร่างกฎหมาย และคณะกรรมการธิการวิสามัญหรือคณะกรรมการธิการร่วมกันที่พิจารณาร่างกฎหมายดังกล่าวจะต้องประกอบด้วยผู้แทนของผู้ที่เข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายนั้นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดด้วย

มาตรา ๖๗ บุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้งย่อมมีส่วนร่วมตัดสินใจโดยการออกเสียงประชามติในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือในกรณีที่มีประกาศพระบรมราชโองการให้มีการออกเสียงประชามติเนื่องจากเป็นเรื่องที่อาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของชาติหรือประชาชน หรือในกรณีที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติให้มีการออกเสียงประชามติ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ

การออกเสียงประชามติตามวาระหนึ่งอาจจัดให้เป็นการออกเสียงเพื่อมีข้อบุคคลหรือการออกเสียงประชามติ หรือเป็นการออกเสียงเพื่อให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

การออกเสียงประชามติต้องเป็นการให้ออกเสียงในกิจกรรมตามที่จัดให้มีการออกเสียงประชามติ และการจัดให้มีการออกเสียงประชามติในเรื่องที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือเกี่ยวกับตัวบุคคลหรือกลุ่มบุคคล จะกระทำมิได้ เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๖๘ บุคคลย่อมมีสิทธิต่อต้านโดยสันติวิธีซึ่งการกระทำใดๆ ที่เป็นไปเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้

บ. ส.

ส่วนที่ ๔

การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบของชนชาวไทย

มาตรา ๖๙ บุคคลย่อมมีสิทธิเฝ้าระวัง ติดตาม และตรวจสอบ การใช้อำนาจรัฐ และมีสิทธิร่วมตัวกัน เพื่อดำเนินการดังกล่าวตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๗๐ หน่วยงานของรัฐ องค์การภาครัฐ องค์การภาคประชาสังคม หรือองค์กรใด ที่ดำเนิน กิจกรรมโดยใช้เงินแผ่นดิน มีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการดังกล่าวต่อสาธารณะ เพื่อให้บุคคล ได้ติดตามและตรวจสอบ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ เว้นแต่เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐหรือเป็น ข้อมูลที่มีกฎหมายบัญญัติห้ามมิให้เปิดเผย

มาตรา ๗๑ เพื่อประโยชน์แห่งการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ บุคคลย่อม มีสิทธิร้องขอข้อมูลรวมทั้งติดตามและตรวจสอบ ในเรื่องดังต่อไปนี้ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๑) การดำเนินงานหรือการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานของรัฐ และ เจ้าหน้าที่ของรัฐ

(๒) การใช้จ่ายเงินแผ่นดินหรือการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐ

(๓) การรับบรรจุและ การใช้จ่ายเงินของพระยาการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้งในทุกระดับ

(๔) การใช้จ่ายเงินของบุคคลที่มีธุรกรรมกับหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่มีหลักฐานอันควร เชื่อได้ว่าจะมีส่วนร่วมในการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ โดยร้องขอให่องค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบ การใช้อำนาจรัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่ควบคุม กำกับ หรือรับจดแจ้งหรือจดทะเบียนบุคคลดังกล่าว เป็น ผู้ดำเนินการ

การเปิดเผยข้อมูลตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ ถ้าข้อมูลนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความ ปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

บุคคลและสื่อมวลชนซึ่งให้ข้อมูลโดยสุจริตแก่องค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือต่อสาธารณะ เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ย่อมได้รับความคุ้มครอง

ผู้ซึ่งใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งโดยไม่สุจริต ย่อมต้องมีความรับผิดตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๗๒ บุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอน ผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๒๓๘ ได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติ

๒.๘

ภาค ๒
ผู้นำการเมืองที่ดีและสถาบันการเมือง

หมวด ๑

ผู้นำการเมืองที่ดีและระบบผู้แทนที่ดี

มาตรา ๗๓ ผู้นำการเมืองทั้งระดับชาติและระดับห้องถีนซึ่งเป็นผู้อำนวยการปฏิบัติหน้าที่สาธารณะย่อมต้องเป็นพลเมืองที่ดี มีความเสียสละ ซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบต่อตำแหน่งหน้าที่ ต่อประเทศชาติและประชาชน ดำรงตนเป็นแบบอย่างอันดีงามของสังคม ยึดมั่นในจริยธรรมและธรรมาภิบาล จริงกักษณ์ต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรับใช้ประชาชนอย่างเต็มกำลังความสามารถ โดยผู้นำการเมืองดังกล่าวได้แก่บุคคลดังต่อไปนี้

(๑) ผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้สมัครเข้ารับการสรรหาเพื่อดำรงตำแหน่งทางการเมืองทุกประเภทและทุกระดับ

(๒) ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทั้งระดับชาติและระดับห้องถีนทุกตำแหน่ง

ผู้นำอื่นในภาครัฐย่อมต้องปฏิบัติตนเช่นเดียวกับผู้นำการเมืองตามวรรคหนึ่งด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๗๔ มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้นำการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้นโดยจะต้องมีกลไกและระบบในการดำเนินงานเพื่อให้การบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการกำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการกระทำ

การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ถือว่าเป็นการกระทำการทัณฑ์ และให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการทางวินัยต่อไป ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม มาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง ให้มีการไต่สวนการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามดังกล่าวโดยเร็ว และให้รายงานต่อสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา คณะกรรมการรัฐมนตรี สภาห้องถีน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ซึ่งเป็นการกระทำการทัณฑ์ ย่อมเป็นเหตุแห่งการถอดถอนตามมาตรา ๒๓๘

การเลือก การสรรหา การพิจารณา หรือการแต่งตั้งบุคคลใดเข้าสู่ตำแหน่งที่ใช้อำนาจจัดซื้อไม่ว่า ตำแหน่งใด รวมทั้งการย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน หรือการลงโทษบุคคลใด ต้องใช้พฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคคลนั้นมาเป็นหลักสำคัญประการหนึ่งในการพิจารณาด้วย

ให้มีกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานทางจริยธรรมภาครัฐที่มีกลไกเพื่อบังคับให้เป็นไปตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้

มาตรา ๗๕ บุคคลตามมาตรา ๗๓ (๑) ผู้เข้ารับการสรรหาเป็นผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตาม รัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและบุคคลอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ต้องแสดงสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ย้อนหลังเป็นเวลาสามปีตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ เว้นแต่เป็นผู้ซึ่งไม่มีรายได้ตามที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษี

(๑) บุคคลตามมาตรา ๗๓ (๑) ให้แสดงสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้เข้ารับการสรรหาเป็นผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ให้แสดงต่อคณะกรรมการการสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว ส่วนบุคคลอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ให้แสดงต่อหน่วยงานที่กฎหมายบัญญัติ และให้ผู้รับสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ส่งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ของผู้ซึ่งได้รับเลือกตั้งหรือได้รับการสรรหาให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

(๒) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีอำนาจขอให้กรมสรรพากรตรวจสอบการเสียภาษีเงินได้ของผู้ซึ่งได้รับเลือกตั้งหรือได้รับการสรรหาให้ดำรงตำแหน่งตาม (๑) ได้

(๓) ในกรณีที่มีการตรวจสอบตาม (๒) แล้วปรากฏว่าผู้นั้นไม่ได้แสดงสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ย้อนหลังตามที่กำหนด ปกปิดหรือแสดงหลักฐานดังกล่าวอันเป็นเท็จ หรือจะใจเสียภาษีเงินได้โดยไม่ถูกต้อง ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป แล้วรายงานให้ผู้รับสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ตาม (๑) และแจ้งให้สภาพัฒนราษฎร วุฒิสภา คณะกรรมการทรัพยากรท้องถิ่น หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ซึ่งผู้นั้นเป็นสมาชิกหรือดำรงตำแหน่งอยู่ในองค์กรนั้น ทราบเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

มาตรา ๗๖ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับ ให้สอดคล้องกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ไม่ขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาพัฒนราษฎรในฐานะที่เป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย และมีหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของชาติและประชาชน

คณะกรรมการบริหารพระครรภ์เมืองมีหน้าที่ดำเนินกิจการของพระครรภ์เมืองให้เป็นไปตาม รัฐธรรมนูญ กฎหมาย และข้อบังคับพระครรภ์เมือง ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง และซื่อสัตย์สุจริต ต้องส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในพระครรภ์เมือง และไม่ยอมให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดครอบงำหรือขึ้นนำโดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือขัดต่อประมวลจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่หรือดำเนินกิจกรรม

การพิจารณาส่งผู้สมควรรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาพัฒนราษฎร ทั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อ ต้องมีการหยั่งเสียงสมาชิกพระครรภ์เมืองในเขตเลือกตั้ง และต้องมีเงื่อนไขว่าในกรณีที่บัญชีรายชื่อ

ของพรบคการเมืองได้มีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งเพศโดยมากกว่าอีกเพศหนึ่งแล้ว อย่างน้อยในบัญชีรายชื่อนั้น ต้องมีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งเป็นเพศตรงข้ามกับเพศนั้นไม่น้อยกว่าหนึ่งในสาม ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรบคการเมือง

การรับบริจาค การใช้จ่ายเงินในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรบคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาพผู้แทนราษฎร และสมาชิกสภาพผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรบคการเมือง ย่อมอยู่ในความควบคุมและรับผิดชอบของคณะกรรมการบริหารพรบคการเมือง ซึ่งต้องกระทำการด้วยความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรบคการเมืองและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาพผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกกุศลสภาก

การมีมติของพรบคการเมืองให้สมาชิกสภาพผู้แทนราษฎรลงมติได้ ๆ ในสภาพผู้แทนราษฎร จะกระทำได้ ก็แต่โดยที่ประชุมของสมาชิกสภาพผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรบคการเมืองนั้น

สมาชิกสภาพผู้แทนราษฎรซึ่งสังกัดพรบคการเมืองมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ หรือกรรมการบริหารพรบคการเมืองผู้ใดผู้หนึ่ง หรือสมาชิกพรบคการเมืองตามจำนวนที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรบคการเมือง เห็นว่าการจัดองค์กรภายใน การดำเนินกิจการ ข้อบังคับพรบคการเมือง หรือมติใดไม่เป็นไปตามมาตรฐานนี้ มีสิทธิร้องขอต่อคณะกรรมการบริหารพรบคการเมืองให้ปรับปรุงแก้ไขการนั้น ให้เป็นไปตามมาตรฐานนี้ได้ ในกรณีที่คณะกรรมการบริหารพรบคการเมืองไม่ดำเนินการตามที่ร้องขอ หรือ ดำเนินการไม่เป็นไปตามที่ร้องขอ ให้มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาในวินิจฉัย

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าการจัดองค์กรภายใน การดำเนินกิจการ ข้อบังคับพรบคการเมือง หรือมติใดไม่เป็นไปตามมาตรฐานนี้ ให้การนั้นเป็นอันสิ้นผล และให้คณะกรรมการบริหารพรบคการเมืองปฏิบัติ ให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญโดยพลัน

หมวด ๒
แนวโน้มการบริหารราชการแผ่นดิน

มาตรา ๗๗ บทบัญญัตินี้มีไว้เพื่อเป็นเจตจำนงให้รัฐดำเนินการตรากฎหมาย กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ และจัดทำนโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน

มาตรา ๗๘ รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกอัครราช อธิบดีไทย และบูรณะพ奄แห่งดินแดนและเขตอำนาจของรัฐ ความมั่นคงของรัฐ การปกป้องระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และผลประโยชน์ของชาติ รวมทั้งต้องจัดให้มีกำลังทหาร อาวุธยุทโกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยเหมาะสมและเพียงพอแก่ความจำเป็นเพื่อดำเนินการดังกล่าว และเพื่อการพัฒนาประเทศ

มาตรา ๗๙ รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนานิพัทธ์ของชาติไทย ส่วนใหญ่นับถือมาช้านาน และศาสนานอื่น ส่งเสริมให้ศาสนาเข้าใจและเข้าถึงหัวใจของศาสนากองหนึ่ง ส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความสมานฉันท์ระหว่างศาสนาของทุกศาสนา รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างศีลธรรม พัฒนาจิตใจ และปัญญา

มาตรา ๘๐ รัฐต้องส่งเสริมสัมพันธไมตรีและความร่วมมือกับนานาประเทศและองค์กรระหว่างประเทศ และปฏิบัติตามสนธิสัญญาและพันธกรณีที่ทำไว เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศและประชาชนบนพื้นฐานของการเคารพอธิบดีไทยและบูรณะพ奄แห่งดินแดน ความเสมอภาค ผลประโยชน์ร่วมกัน และเป็นไปตามกฎหมายระหว่างประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างศักยภาพของประเทศในประชาคมโลก

มาตรา ๘๑ รัฐต้องจัดระบบการบริหารราชการแผ่นดินและการบริหารงานของรัฐอย่างอื่น ดังต่อไปนี้

- (๑) บริหารงานให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล
- (๒) พัฒนาและสร้างโอกาสเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมอย่างยั่งยืน
- (๓) กระจายอำนาจ และจัดการกิจ อำนาจหน้าที่ และขอบเขตความรับผิดชอบที่ชัดเจน ระหว่างราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่น รวมทั้งพัฒนาพื้นที่ที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรบริหารท้องถิ่นรูปแบบพิเศษโดยปรับบทบาทของราชการส่วนภูมิภาคให้เหมาะสม และคำนึงถึงเจตนาการมั่นคงของประชาชนในพื้นที่นั้น ตลอดจนประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของรัฐ เป็นสำคัญ
- (๔) มีกลไกป้องกันและขัดการทุจริตและประพฤติมิชอบที่มีประสิทธิภาพ ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน
- (๕) มีกลไกในการกำกับและควบคุมให้การใช้อำนาจรัฐเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของชาติ และประชาชนอย่างแท้จริง

(๖) คุ้มครองให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และให้บริการประชาชนอย่างทั่วถึง สะดวก และรวดเร็ว

(๗) ส่งเสริมและคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีจริยธรรม

การจัดทำบริการสาธารณะใดท้องค์กรบริหารท้องถิ่น ชุมชน หรือบุคคล สามารถดำเนินการได้โดย มีมาตรฐาน คุณภาพ และประสิทธิภาพ ไม่น้อยกว่ารัฐ รัฐต้องกระจายภารกิจดังกล่าวให้องค์กรบริหารท้องถิ่น ชุมชน หรือบุคคลดังกล่าว ดำเนินการภายใต้การกำกับดูแลที่เหมาะสมจากรัฐ

มาตรา ๘๗ รัฐต้องส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นในทุกด้าน โดยเฉพาะในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) มีส่วนร่วมกับส่วนราชการและองค์กรบริหารท้องถิ่นในการกำหนดนโยบาย แผน และ งบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่น

(๒) สร้าง ดูแลรักษา และใช้ประโยชน์ในทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนอย่างยั่งยืน

(๓) คุ้มครองและรักษาสิ่งแวดล้อม สุขภาพ ตลอดจนเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีทางเศรษฐกิจ สังคม และความรู้รักสามัคคีของบุคคลในชุมชนนั้นและกับชุมชนอื่น

(๔) ส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งขนธรรมเนียม จริยธรรม เพื่อส่งเสริมความมั่นคง ความสงบเรียบร้อย ความมั่นคง ของชุมชน ของท้องถิ่น และของชาติ

(๕) คุ้มครองชนพื้นเมืองและชนชาติพันธุ์

รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงกับรัฐ ชุมชน และองค์กร บริหารท้องถิ่น ในการดำเนินการตามมาตรฐานนี้

มาตรา ๘๙ รัฐต้องจัด ส่งเสริม และทำนุบำรุงการศึกษาอบรมทุกระดับและทุกรูปแบบ โดย

(๑) สนับสนุนให้มีการจัดการศึกษาอบรมโดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อพัฒนาคนให้เกิดความรู้ มีศีลธรรม มีการพัฒนาจิตใจ ปัญญา และทักษะชีวิต ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ และการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยและของโลก โดยมีนโยบายการศึกษาที่มีความ ต่อเนื่องและมีการจัดสรรค่าใช้จ่ายพื้นฐานที่เพียงพอ

(๒) มีการพัฒนาหลักสูตรทั้งในส่วนกลางและท้องถิ่น เพื่อให้มีการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับภูมิสังคม และพัฒนาการของโลก ส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้และสื่อสารณะด้านการศึกษา และมีระบบ การทดสอบและประเมินผลการศึกษาที่ทดสอบการเรียนรู้ ความถนัด และคุณลักษณะผู้เรียน ที่ครบถ้วน มีประสิทธิภาพ

(๓) พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งจัดระบบการให้ค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ ที่พึงได้อย่างเหมาะสม และพัฒนาประชารัฐฯ ช่วยเหลือสังคม

(๔) ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา วิจัย และพัฒนาทุกด้าน โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม และการเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าว รวมทั้งการคุ้มครองภูมิปัญญาและสิทธิประโยชน์ที่เกิดขึ้น

มาตรา ๘๕ รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม และจริยธรรม เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัว สงเคราะห์ และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ผู้ยากไร้ และผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก และพัฒนาระบบ

หลักประกันรายได้และสวัสดิการอื่นสำหรับผู้สูงอายุ ทั้งนี้ เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและเพิ่มตนเองได้ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรบริหารท้องถิ่น ชุมชน และเอกชน มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการดำเนินการดังกล่าวด้วย

มาตรา ๔๕ รัฐต้องจัดและส่งเสริมให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่เหมาะสม ทั่วถึง มีคุณภาพได้มาตรฐาน และได้รับสิทธิประโยชน์ขั้นพื้นฐานอันจำเป็นอย่างเท่าเทียมกัน ส่งเสริมการนำการแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้านไทยมาใช้ในการให้บริการ พัฒนาระบบสุขภาพและสิ่งแวดล้อมที่เน้นการสร้างเสริมสุขภาพอันนำไปสู่สุขภาวะที่ยั่งยืนของประชาชน พัฒนาการบริหารจัดการระบบหลักประกันสุขภาพ รวมถึงการเงินการคลังของกองทุนสุขภาพ ให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกันและเป็นธรรม และให้มีการพัฒนากลไกการกำกับดูแลระบบสุขภาพและการให้บริการสุขภาพ ในระบบเศรษฐกิจแบบตลาดที่เป็นธรรม รวมทั้งส่งเสริมให้องค์กรบริหารท้องถิ่น ชุมชน และเอกชน มีส่วนร่วมในการจัดทำบริการและพัฒนาระบบการสาธารณสุข

รัฐต้องส่งเสริมสถาบันการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน ให้ผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการแพทย์ให้เพียงพอ รวมทั้งต้องกระจายบุคลากรทางการแพทย์อย่างเป็นธรรม โดยเฉพาะในชนบท

มาตรา ๔๖ รัฐต้องจัดให้มีการพัฒนาภูมายieldให้ทันสมัย ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจและสังคม ยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่สร้างภาระและข้อตอนที่ไม่จำเป็น ทำให้กลไกของรัฐสามารถให้บริการประชาชนได้อย่างทั่วถึง เท่าเทียม สะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม จัดให้มีการประเมินผลกระทบของร่างกฎหมายที่เสนอ รวมทั้งจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่ได้รับผลกระทบในการตรากฎหมายและกฎ

รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายโดยเคร่งครัด รวดเร็ว และเป็นธรรม คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลมิให้เกิดการล่วงละเมิดทั้งโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือโดยบุคคลอื่น

รัฐต้องจัดระบบงานของรัฐและกระบวนการยุติธรรมให้อำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ ทั่วถึง เท่าเทียม และเสียค่าใช้จ่ายน้อย ป้องกันมิให้มีการแสวงหาประโยชน์จากประชาชนโดยมิชอบ รวมทั้งส่งเสริมการให้ความรู้ทางกฎหมายและการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน จัดให้มีกลไกการระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการยุติธรรมชุมชนและกระบวนการยุติธรรมทางเลือก และสนับสนุนให้ประชาชนและองค์กรวิชาชีพมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมและการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย

มาตรา ๔๗ รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินการตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาในทุกระดับอย่างสมดุล มีเสถียรภาพ และยั่งยืน

รัฐต้องส่งเสริมระบบเศรษฐกิจแบบเสรีและเป็นธรรมโดยอาศัยกลไกตลาด พัฒนาเศรษฐกิจฐานความรู้ มุ่งลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจและสังคม มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน และนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการประกอบกิจการ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรภาคเอกชนเข้ามายึดทบทาในทางเศรษฐกิจทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในทางเศรษฐกิจ

๒.๘

ของประเทศ คุ้มครอง ส่งเสริม และขยายโอกาสในการประกอบอาชีพของประชาชน รวมทั้งต้องป้องกัน การผูกขาดและการใช้อำนาจเหนือตลาดโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

รัฐต้องยกระดับความสามารถในการแข่งขันในทุกภาคเศรษฐกิจตามมาตรฐานสากloy่างต่อเนื่อง พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์อย่างบูรณาการ พัฒนาผู้ประกอบการ และส่งเสริม ภาคเกษตร เกษตรแปรรูป ภาคอุตสาหกรรม การค้า การบริการและการท่องเที่ยว ตลาดเงิน และตลาดทุน

รัฐต้องดำเนินนโยบายด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ทางเศรษฐกิจและสังคม และส่งเสริมให้เอกชนมีบทบาทในการวิจัย พัฒนา และใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อเสริมสร้างความสามารถของประเทศไทยในระยะยาว

รัฐต้องส่งเสริมระบบสหกรณ์ วิสาหกิจขนาดย่อมและขนาดกลาง วิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจเพื่อ สังคม ส่งเสริมและสนับสนุนสินค้าและบริการจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย

รัฐไม่เพียงประกอบกิจการอันมีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ การรักษาประโยชน์สาธารณะ การจัดบริการสาธารณะ หรือการจัดให้มี สาธารณูปโภค

มาตรา ๘๙ รัฐต้องดำเนินนโยบายการเงิน การคลัง และบประมาณภาครัฐ โดยยึดหลักการรักษา วินัยและความยั่งยืนทางการเงิน การคลัง และการใช้จ่ายเงินแผ่นดินอย่างคุ้มค่า จัดให้มีระบบการเงินการคลัง เพื่อสังคม มีระบบภาษีอากรที่มีความเป็นธรรม มีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน และ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดสรรงบประมาณโดยคำนึงถึงความเสมอภาคทางเพศ และความเสมอภาคด้านอื่น มีกลไกป้องกันการบริหารราชการแผ่นดินที่มุ่งสร้างความนิยมทางการเมืองที่อาจ ก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยและประชาชนในระยะยาว และมีกลไกตรวจสอบและ เปิดเผยการใช้จ่ายเงินของรัฐที่มีประสิทธิภาพ

มาตรา ๘๙ รัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนวัยทำงานและสูงวัยมีงานทำที่เหมาะสม คุ้มครองแรงงาน เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ แรงงานซึ่งเป็นผู้ป่วยด้วยโรคต่างๆ และแรงงานที่มีปัญหา อื่นท่านองเดียวกัน มีหลักประกันความปลอดภัยในการทำงาน จัดระบบแรงงานสัมพันธ์และระบบไตรภาคี ที่ผู้ทำงานมีสิทธิเลือกผู้แทนของตน การประกันสังคม การพัฒนาสมรรถนะของแรงงาน รวมทั้งต้องให้ผู้ทำงาน ได้รับค่าตอบแทน สิทธิประโยชน์ และสวัสดิการที่เป็นธรรมโดยไม่เลือกปฏิบัติ

รัฐต้องจัดให้มีระบบบำนาญแห่งชาติที่มีความยั่งยืน เพื่อให้ครอบคลุมประชาชนทุกภาคส่วน โดยจัด ให้มีระบบการออมเพื่อการดำรงชีพในยามชราภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนทุกรุ่ดับมีความรู้ทางการเงิน และสามารถบริหารการเงินของครัวเรือนได้อย่างเหมาะสม

มาตรา ๙๐ รัฐต้องจัดให้ประชาชนเข้าถึงบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน

รัฐต้องจัดให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชน และต้องมีให้ สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานดังกล่าวอยู่ในกรุงเทพฯ ในการผูกขาดของเอกชน อันอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ หรือทำให้ ประชาชนต้องรับภาระค่าใช้จ่ายเกินสมควร หรือปิดกั้นโอกาสในการเข้าถึงของประชาชน

การดำเนินการใดที่เป็นเหตุให้โครงสร้างหรือโครงข่ายขันพื้นฐานของกิจการสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของรัฐอันจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน หรือเพื่อความมั่นคงของรัฐ ตกไปเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน หรือทำให้รัฐเป็นเจ้าของน้อยกว่าร้อยละห้าสิบเอ็ด จะกระทำมิได้

มาตรา ๘๑ ทรัพยากรธรรมชาติเป็นสมบัติของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ รัฐต้องบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อประโยชน์สูงสุดของรัฐ ประชาชน และชุมชน ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น และต้องบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมด้วยหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมและหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อสร้างดุลยภาพระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

รัฐต้องส่งเสริม บำรุงรักษา คุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อม และควบคุมกำจัดภาวะมลพิษโดยมีมาตรการที่มีประสิทธิผล จัดหาเครื่องมือและกลไกต่างๆ เพื่อให้ประชาชนดำเนินชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่ดีและปลอดภัย และมีความยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อม

รัฐต้องอนุรักษ์ สงวน และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ โดยจัดให้มีแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำป่าไม้ ทะเล ความหลากหลายทางชีวภาพ และทรัพยากรธรรมชาติอื่น และดำเนินการตามแผนดังกล่าวอย่างเป็นระบบ ยั่งยืน และเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยให้สอดคล้องกับหลักการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นธรรม ภาวะทางเศรษฐกิจและสังคม สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น

รัฐต้องจัดให้มีการผังเมือง การพัฒนาเมืองและชนบทในลักษณะบูรณาการ ให้ครอบคลุมทั้งประเทศ โดยคำนึงถึงเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม และการใช้การผังเมืองเป็นแนวทางและมาตรฐานในการพัฒนาสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และการใช้พื้นที่อย่างเหมาะสมและยั่งยืน รวมทั้งจัดระบบการถือครองที่ดินและการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม และกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม

รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรบริหารท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการตามมาตราหนึ่ง

มาตรา ๘๒ รัฐต้องสร้างความมั่นคงทางพลังงาน กำกับดูแลให้มีการประกอบการและการใช้ประโยชน์จากพลังงานและพลังงานทดแทนอย่างได้มาตรฐาน มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และคุ้มค่า โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ชุมชน และสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการผลิตและการใช้พลังงานหมุนเวียนทุกประเภทให้เต็มศักยภาพ ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย พัฒนา และการใช้ประโยชน์จากพลังงานทุกประเภทอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ รวมทั้งต้องสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน องค์กรบริหารท้องถิ่น และเอกชน มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายพลังงาน การอนุรักษ์พลังงาน และการผลิตพลังงานเพื่อใช้เองและเพื่อจำหน่าย

มาตรา ๘๓ รัฐต้องส่งเสริมวัฒนธรรมและศิลปะโดยคำนึงถึงวัฒนธรรมในทุกมิติเพื่อให้เป็นรากฐานเอกลักษณ์ของชาติและท้องถิ่น บริหารจัดการวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาคุณค่าและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างมีดุลยภาพ และเปิดพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม ทั้งนี้ โดยต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรบริหารท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการตามมาตราหนึ่ง

๒.๙

มาตรา ๘๔ รัฐต้องส่งเสริมให้มีการพัฒนาการกีฬาเพื่อพัฒนาสุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน และต้องส่งเสริมให้มีการพัฒนาการกีฬาเพื่อความเป็นเลิศในทุกระดับ รวมทั้งจัดให้มีการบริหารจัดการด้านการกีฬาที่เป็นระบบ ทันสมัย และมีมาตรฐาน อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ทั้งนี้ โดยต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรบริหารท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการตามมาตรานี้

มาตรา ๘๕ ให้มีคณะกรรมการประเมินผลแห่งชาติท่าน้ำที่ประเมินผลองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และองค์กรอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

องค์ประกอบ ที่มา อำนาจหน้าที่ และการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการประเมินผล แห่งชาติ

ก. ส.

หมวด ๓

รัฐสภา

ส่วนที่ ๑

บททั่วไป

มาตรา ๙๖ รัฐสภาประกอบด้วยสภาพัฒนราษฎรและวุฒิสภา

รัฐสภาจะประชุมร่วมกันหรือแยกกัน ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

บุคคลจะเป็นสมาชิกสภาพัฒนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภานั้นเดียวกันมิได้

สภาพัฒนราษฎรและวุฒิสภามีหน่วยธุรการที่เป็นอิสระ มีความเป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น โดยมีเลขาธิการหรือหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่อย่างอื่นเป็นผู้รับผิดชอบขึ้นตรงต่อประธานสภาพัฒนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๙๗ ประธานสภาพัฒนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภาเป็นรองประธานรัฐสภา

ในการนี้ที่ไม่มีประธานสภาพัฒนราษฎร หรือประธานสภาพัฒนราษฎรไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ประธานรัฐสภาได้ ให้ประธานวุฒิสภารับหน้าที่ประธานรัฐสภาแทน ในกรณีที่ไม่มีทั้งประธานสภาพัฒนราษฎรและประธานวุฒิสภา หรือทั้งประธานสภาพัฒนราษฎรและประธานวุฒิสภามิอยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานสภาพัฒนราษฎรหรือรองประธานวุฒิสภารับหน้าที่ประธานรัฐสภาแทน ตามลำดับ

ประธานรัฐสภามีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้และดำเนินกิจการของรัฐสภาในกรณี ประชุมร่วมกันให้เป็นไปตามข้อบังคับ

ประธานรัฐสภาและผู้ทำหน้าที่แทนประธานรัฐสภาต้องวางแผนเป็นกลางทางการเมือง

รองประธานรัฐสภามีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ และตามที่ประธานรัฐสภา

มอบหมาย

มาตรา ๙๘ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติจังหวัดเข้าเป็นกฎหมาย ได้แก่ แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา และเมื่อพระมหากษัตริย์ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยหรือถือเสมิ่อน ว่าได้ทรงลงพระปรมาภิไธยตามรัฐธรรมนูญนี้แล้ว ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อใช้บังคับเป็นกฎหมาย ต่อไป

มาตรา ๙๙ สมาชิกสภาพัฒนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภางานวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวน สมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าซื้อรองต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกกว่าสมาชิกสภา ของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๑๓ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) หรือ

(๓) หรือมาตรา ๑๒๕ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) หรือ (๙) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภากำชับได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภากำชับได้รับคำร้องตามวาระคนนี้

ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาพผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภากำชับได้คนหนึ่งมีเหตุสิ้นสุดลงตามวาระคนนี้ ให้ส่งเรื่องไปยังประธานแห่งสภากำชับผู้นั้นเป็นสมาชิก และให้ประธานแห่งสภานั้นส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามวาระคนนี้ต่อไป

มาตรา ๑๐๐ การออกจากตำแหน่งของสมาชิกสภาพผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภากำชับ หัวหน้าวันที่ สมาชิกภาพสิ้นสุดลง หรือวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนได้คนหนึ่งสิ้นสุดลง ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่สมาชิกผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่สมาชิก รวมทั้งการได้รับเงินประจำตำแหน่ง หรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นก่อนที่สมาชิกผู้นั้นออกจากตำแหน่ง หรือก่อนที่ประธานแห่งสภากำชับผู้นั้นเป็น สมาชิกได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี เว้นแต่ในกรณีที่ออกจากตำแหน่งเพราะเหตุที่ ผู้นั้นได้รับเลือกตั้งหรือได้รับการสรรหารามาโดยไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การเลือกตั้งสมาชิกสภาพผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ให้คืนเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ ตอบแทนอย่างอื่นที่ผู้นั้นได้รับมาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งดังกล่าว

ส่วนที่ ๒
สภาพัฒนราษฎร

มาตรา ๑๐๑ สภาพัฒนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าสี่ร้อยห้าสิบคนแต่ไม่เกินสี่ร้อยเจ็ดสิบคน โดยเป็นสมาชิกซึ่งจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวนสามร้อยคน และสมาชิกซึ่งจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยห้าสิบคนแต่ไม่เกินหนึ่งร้อยเจ็ดสิบคน

การเลือกตั้งสมาชิกสภาพัฒนราษฎรให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ โดยให้ลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาพัฒนราษฎรแต่ละแบบแยกกันโดยระบบอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีอื่น

หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาพัฒนราษฎรแบบสัดส่วนสมมูลระหว่างแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาพัฒนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

ในกรณีที่มีเหตุใด ๆ ทำให้การเลือกตั้งทั่วไปครั้งใดมีจำนวนสมาชิกสภาพัฒนราษฎรไม่ถึงสี่ร้อยห้าสิบคน ถ้าสมาชิกสภาพัฒนราษฎรที่มีอยู่นั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละเก้าสิบของจำนวนสี่ร้อยห้าสิบคน ให้อธิบายว่าสมาชิกจำนวนนั้นประกอบเป็นสภาพัฒนราษฎร แต่ต้องดำเนินการให้มีสมาชิกสภาพัฒนราษฎรครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ในวรคหนึ่ง ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่มีเหตุดังกล่าว และให้สมาชิกสภาพัฒนราษฎรที่ได้มาในภายหลังนี้ อัญญิဏห์แทนได้เพียงเท่าอายุของสภาพัฒนราษฎร

ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสภาพัฒนราษฎรว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใด อันทำให้จำนวนสมาชิกสภาพัฒนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งมีจำนวนน้อยกว่าที่กำหนดไว้ในวรคหนึ่ง และยังไม่มีการเลือกตั้ง สมาชิกสภาพัฒนราษฎรขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้สภาพัฒนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกสภาพัฒนราษฎรเท่าที่มีอยู่

ในกรณีที่มีเหตุใด ๆ ทำให้ในระหว่างอายุของสภาพัฒนราษฎร มีสมาชิกซึ่งได้รับการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อมีจำนวนไม่ถึงหนึ่งร้อยห้าสิบคน ให้สมาชิกซึ่งจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อประกอบด้วย สมาชิกสภาพัฒนราษฎรเท่าที่มีอยู่

มาตรา ๑๐๒ การเลือกตั้งสมาชิกสภาพัฒนราษฎรซึ่งจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้เขตหนึ่งคน

การคำนวณเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิกหนึ่งคน ให้คำนวณโดยการนำจำนวนราษฎรทั้งประเทศตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่ประกาศในปีสุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้ง เฉลี่ยด้วยจำนวนสมาชิกสภาพัฒนราษฎรสามร้อยคน

การคำนวณจำนวนสมาชิกสภาพัฒนราษฎรที่แต่ละจังหวัดจะพึงมี ให้คำนวณโดยการนำจำนวนราษฎรต่อสมาชิกหนึ่งคนที่คำนวณได้ตามวรคสอง มาเฉลี่ยจำนวนราษฎรในจังหวัดนั้น จังหวัดใดมีราษฎรไม่ถึงเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิกหนึ่งคนตามวรคสอง ให้มีสมาชิกสภาพัฒนราษฎรในจังหวัดนั้นได้หนึ่งคน

จังหวัดใหม่ราชภูมิเกินเกณฑ์จำนวนราชภูมิที่ต้องมาใช้สิทธิ์นั้นเพิ่มขึ้น อีกหนึ่งคนทุกจำนวนราชภูมิที่ถึงเกณฑ์จำนวนราชภูมิที่ต้องมาใช้สิทธิ์นั้น

เมื่อได้จำนวนสมาชิกสภาพผู้แทนราชภูมิของแต่ละจังหวัดตามวรรคสามแล้ว ถ้าจำนวนสมาชิกสภาพผู้แทนราชภูมิยังไม่ครบสามร้อยคน จังหวัดใหม่จะต้องเพิ่มจำนวนตามวรรคสามมากที่สุด ให้จังหวัดนั้นมีสมาชิกสภาพผู้แทนราชภูมิเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคน และให้เพิ่มสมาชิกสภาพผู้แทนราชภูมิตามวิธีการดังกล่าวแก่จังหวัดที่มีเศษที่เหลือจากการคำนวณตามวรรคสามในลำดับรองลงมาตามลำดับจนครบจำนวนสามร้อยคน

จังหวัดใหม่จะต้องเลือกตั้งสมาชิกสภาพผู้แทนราชภูมิได้ไม่เกินหนึ่งคน ให้ถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง และจังหวัดใหม่จะต้องเลือกตั้งสมาชิกสภาพผู้แทนราชภูมิได้เกินหนึ่งคน ให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้ง มีจำนวนเท่าจำนวนสมาชิกสภาพผู้แทนราชภูมิที่พึงมีได้ในจังหวัดนั้น โดยจัดให้แต่ละเขตเลือกตั้งมีจำนวนสมาชิกสภาพผู้แทนราชภูมิหนึ่งคน ในกรณีที่จังหวัดใหม่จะต้องเลือกตั้งมากกว่าหนึ่งเขต ต้องแบ่งพื้นที่ของเขตเลือกตั้งแต่ละเขตให้ติดต่อกัน และต้องให้จำนวนราชภูมิในแต่ละเขตใกล้เคียงกัน

มาตรา ๑๐๓ การเลือกตั้งสมาชิกสภาพผู้แทนราชภูมิแบบบัญชีรายชื่อ ให้ถือเขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง และให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งที่พรรคการเมืองจัดทำขึ้น โดยให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกบัญชีรายชื่อได้บัญชีรายชื่อหนึ่งเพียงบัญชีเดียว และอาจระบุด้วยว่าต้องการให้ผู้ใดที่มีชื่อในบัญชีนั้นหนึ่งคนได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาพผู้แทนราชภูมิ

ในกรณีที่บัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองได้คัดแนนเป็นสัดส่วนที่ทำให้ได้รับการจัดสรรสมาชิกสภาพผู้แทนราชภูมิให้ดำเนินการจัดสรรให้พรรคการเมืองนั้นเป็นจำนวนตามสัดส่วนนั้น โดยให้ผู้มีชื่อในบัญชีรายชื่อที่ประชาชนเลือกซึ่งได้รับคะแนนมากที่สุดเรียงไปตามลำดับ เป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรายชื่อตามบัญชีรายชื่อที่ได้มีการเรียงลำดับแล้วของพรรคการเมืองนั้น ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบบัญชีรายชื่อต้องการให้ผู้ใดที่มีชื่อในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้นได้มาซึ่งสมาชิกสภาพผู้แทนราชภูมิและการได้มาซึ่งสมาชิกสภาพผู้แทนราชภูมิ

การจัดทำบัญชีรายชื่อ การยื่นบัญชีรายชื่อ และการอื่นที่เกี่ยวข้อง ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบบัญชีรายชื่อว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาพผู้แทนราชภูมิและการได้มาซึ่งสมาชิกสภาพผู้แทนราชภูมิ

มาตรา ๑๐๔ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๐๓ การคิดคำนวณเพื่อหาจำนวนสมาชิกสภาพผู้แทนราชภูมิที่แต่ละพรรคการเมืองจะพึงมีได้ ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ให้นำคะแนนจากบัญชีรายชื่อที่ทุกพรรคการเมืองได้รับ มาคำนวณหาจำนวนสมาชิกสภาพผู้แทนราชภูมิตามสัดส่วนที่แต่ละพรรคการเมืองนั้นจะพึงมีได้ทั้งประเทศ

(๒) ให้นำจำนวนสมาชิกสภาพผู้แทนราชภูมิแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้นทั้งหมดที่ได้รับเลือกตั้ง มาเทียบกับจำนวนสมาชิกสภาพผู้แทนราชภูมิทั้งหมดที่พรรคการเมืองนั้นจะพึงมีได้ตาม (๑) เพื่อคำนวณให้ได้จำนวนสมาชิกสภาพผู้แทนราชภูมิแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้นทั้งหมดตาม (๓) หรือ (๔) แล้วแต่กรณี

(๓) ในกรณีที่จำนวนสมาชิกสภาพผู้แทนราชภูมิที่แต่ละพรรคการเมืองจะพึงมีได้ตาม (๑) มีจำนวนมากกว่าจำนวนสมาชิกสภาพผู้แทนราชภูมิที่พรรคการเมืองนั้นได้รับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้นจนเท่าจำนวนสมาชิกสภาพผู้แทนราชภูมิให้เพิ่มสมาชิกสภาพผู้แทนราชภูมิจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้นจนเท่าจำนวนสมาชิกสภาพผู้แทนราชภูมิ

๒.๘

ที่คำนวนได้ตาม (๑) หากจำนวนสมาชิกสภาพผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่คำนวนได้ดังกล่าว รวมกันไม่เกิน หนึ่งร้อยเจ็ดสิบคน ให้จำนวนสมาชิกสภาพผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมืองเป็นไปตามที่ คำนวนได้นั้น

(๔) ในกรณีที่จำนวนสมาชิกสภาพผู้แทนราษฎรที่แต่ละพรรครการเมืองจะพึงมีได้ตาม (๑) มีจำนวน เท่ากับหรือน้อยกว่าจำนวนสมาชิกสภาพผู้แทนราษฎรที่พรรครการเมืองนั้นได้รับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ทุกเขตรวมกัน ให้พรรครการเมืองนั้นมีจำนวนสมาชิกสภาพผู้แทนราษฎรเฉพาะที่ได้รับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

(๕) ในกรณีที่จำนวนสมาชิกสภาพผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่คำนวนได้ตาม (๓) รวมกันมากกว่า หนึ่งร้อยเจ็ดสิบคน ให้ปรับลดจำนวนสมาชิกสภาพผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรครการเมืองลง ตามสัดส่วนให้รวมกันเป็นหนึ่งร้อยเจ็ดสิบคน

หลักเกณฑ์และวิธีการคำนวนตามวรรคหนึ่ง และการคำนวนโดยวิธีอื่นในกรณีที่มีการจัดให้มีการ เลือกตั้งใหม่หรือในกรณีอื่น ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาพผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

มาตรา ๑๐๕ บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

(๑) มีสัญชาติไทย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ ต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่า ห้าปีนับถ้วนวันเลือกตั้ง

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันที่ ๑ มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง และ

(๓) มีชื่อยูในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถ้วนวันเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่นอกเขตเลือกตั้งที่ตนมีชื่อยูในทะเบียนบ้าน หรือมีชื่อยูในทะเบียนบ้าน ในเขตเลือกตั้งเป็นเวลาน้อยกว่าเก้าสิบวันนับถ้วนวันเลือกตั้ง หรือมีถิ่นที่อยู่นอกอาณาจักร ซึ่งได้ลงทะเบียนแสดงความจำงว่าจะใช้สิทธิออกเสียงลงคะแนน ย่อมมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง ทั้งนี้ ตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาพผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิก วุฒิสภา

มาตรา ๑๐๖ ผู้ซึ่งเป็นภิกขุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช ในวันเลือกตั้ง ต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้ง เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง

(๑) อัญในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

(๒) ต้องคุณขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย

(๓) วิกลจริตหรือจิตฟันเฟืองไม่สมประกอบ

มาตรา ๑๐๗ บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาพผู้แทนราษฎร

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง

(๓) ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ต้องมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ด้วย

๒.๘

(ก) มีชื่อยูในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปี นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง

(ข) เป็นบุคคลซึ่งเกิดในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง

(ค) เศษศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยูในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า สี่ปีการศึกษา

(ง) เศรษฐารชการหรือเคยมีชื่อยูในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกัน ไม่น้อยกว่าห้าปี

(๑) ได้แสดงสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ย้อนหลังเป็นเวลางานปีต่อคณะกรรมการการ เลือกตั้ง เว้นแต่เป็นผู้ซึ่งไม่มีรายได้ตามที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษี

(๒) มีคุณสมบัติอื่นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกกุศลสภาก

มาตรา ๑๐๘ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๑) ติดยาเสพติดให้โทษ

(๒) เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต

(๓) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๐๖

(๔) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยูโดยหมายของศาล หลวงหนี้คดีที่อยูในระหว่างพิจารณา หรือหลวงหนี้คดีที่มีโทษตามคำพิพากษา หรือกระทำการดังกล่าวจนขาดอายุความดำเนินคดีหรืออายุความลงโทษ แล้วแต่กรณี

(๕) เศษต้องคำพิพากษาให้จำคุกโดยได้พ้นโทษมาแล้วไม่ถึงสามปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดที่ได้ กระทำโดยประมาท ความผิดลุடغะ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท

(๖) เศษถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริต ต่องหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

(๗) เศษต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราฯร่วมผิดปกติหรือ มีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

(๘) เศษต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ หรือ กระทำการยันทำให้การเลือกตั้งไม่สุจริตหรือไม่เที่ยงธรรม

(๙) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำจากข้าราชการการเมือง

(๑๐) เป็นผู้บริหารห้องนิ่นหรือสมาชิกสภาท้องนิ่น

(๑๑) เป็นสมาชิกกุศลสภาก หรือเคยเป็นสมาชิกกุศลสภากและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงแล้วยังไม่เกินสองปี ในวันเลือกตั้ง

(๑๒) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเป็นเจ้าหน้าที่ อื่นของรัฐ

Q. S.

(๑๓) เป็นผู้พิพากษาหรือตุลาการ กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือผู้ตรวจการแผ่นดิน

(๑๔) อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือตำแหน่งอื่น เพราะจะไม่ยืนบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน สำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ หรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง จะใจเย็นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน สำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ หรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ หรือถูกถอนออกเพื่อส่อว่าจะใจให้คำแนะนำจนนาทีขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง.

(๑๕) เคยถูกถอนออกจากตำแหน่งเพระเทศที่มีพุทธิกรรมน้ำร้ายผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริต ต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม

(๑๖) ลักษณะต้องห้ามอื่นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกกุศลิสภา

มาตรา ๑๐๙ ผู้สมัครับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ในกรณีที่พรรคร่วมเมืองได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ พรรคร่วมเมืองนั้นต้องส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อด้วย

เมื่อมีการสมัครรับเลือกตั้งแล้ว ผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นหรือพรรคร่วมเมืองที่ส่งบุคคลนั้นเข้าสมัครรับเลือกตั้งจะถอนการสมัครรับเลือกตั้งหรือเปลี่ยนแปลงผู้สมัครรับเลือกตั้ง มิได้

มาตรา ๑๑๐ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อ จะเป็นผู้ซึ่งได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหรือแบบบัญชีรายชื่อ ต่อเมื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นหรือบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งบัญชีนั้นได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งมากกว่าคะแนนเสียงที่ไม่เลือกผู้ใดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่เลือกบัญชีใด

ในกรณีที่ไม่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดได้คะแนนมากกว่าคะแนนเสียงที่ไม่เลือกผู้ใด ให้จัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ ในการเลือกตั้งครั้งหลังนี้ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จะเป็นผู้ซึ่งได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ต่อเมื่อได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบของคะแนนเสียงของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ในกรณีที่ไม่มีผู้ใดได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งตามจำนวนดังกล่าว ให้ดำเนินการต่อไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกกุศลิสภา

การคิดคำนวนเพื่อหาจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละพรรคร่วมเมืองจะพึงได้ตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกกุศลิสภา

๒.๘

มาตรา ๑๑๑ อายุของสถาบันราชภารมีกำหนดคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้งหรือจนถึงวันที่สถาบันราชภารมีสิ้นอายุตามมาตรา ๑๖๕ วรรคสอง

ในระหว่างอายุของสถาบันราชภารมี จะมีการควบรวมพรรคการเมืองที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสถาบันราชภารมีได้

มาตรา ๑๑๒ สมาชิกภาพของสมาชิกสถาบันราชภารมีเริ่มตั้งแต่วันเลือกตั้ง

มาตรา ๑๑๓ สมาชิกภาพของสมาชิกสถาบันราชภารมีสิ้นสุดลง เมื่อ

(๑) ถึงคราวออกเมื่อสถาบันราชภารมีสิ้นอายุตามมาตรา ๑๑๑ วรรคหนึ่งหรือสถาบันราชภารมีถูกยุบ

(๒) ตาย

(๓) ลาออกจาก

(๔) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๐๗

(๕) ไม่ได้แสดงสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ย้อนหลังเป็นเวลาสามปีต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ปกปิดหรือแสดงสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ดังกล่าวอันเป็นเท็จ หรือจะใจเสียภาษีเงินได้โดยไม่ถูกต้อง เว้นแต่เป็นผู้ซึ่งไม่มีรายได้ตามที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษี

(๖) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๙

(๗) มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี

(๘) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๓๗

(๙) ลาออกจากพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก

(๑๐) ขาดจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองที่ สมาชิกสถาบันราชภารมีผู้นั้นเป็นสมาชิกและไม่อาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายในหกสิบวัน นับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสมาชิกภาพสิ้นสุดลงนับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนดหกสิบวันนั้น

(๑๑) ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๙ หรือถูกถอนออกจากการ ตำแหน่งตามมาตรา ๒๔๐ หรือศาลมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสมาชิกภาพสิ้นสุดลงนับแต่วันที่ถูกถอนหรือวันที่ศาลมีคำวินิจฉัยหรือมีคำสั่ง แล้วแต่กรณี

(๑๒) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุม หรือไม่ลงมติในที่ประชุม สถาบันราชภารมีสิ้นสุดลงนับแต่วันที่ขาดประชุม

(๑๓) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แม้จะมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นการรอการลงโทษ ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท

มาตรา ๑๑๔ เมื่อสถาบันราชภารมีสิ้นอายุ พระมหากษัตริย์จะได้ทรงตราพระราชบัญญัติให้มี การเลือกตั้งสมาชิกสถาบันราชภารมีใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องประกาศ กำหนดวันเลือกตั้งภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่สถาบันราชภารมีสิ้นอายุ และวันเลือกตั้งนั้นต้องกำหนด เป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร

2-8

ในกรณีที่มีเหตุใด ๆ ทำให้การลงคะแนนเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งได้ไม่สามารถทำในวันเดียวกันได้ตามวาระคนี้ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนดวันลงคะแนนในหน่วยเลือกตั้งนั้นใหม่ หรือดำเนินการประกาศอื่นเพื่อให้มีการลงคะแนนเลือกตั้งได้ ในกรณีเช่นนี้จะเปิดเผยผลการนับคะแนนในเขตเลือกตั้งที่หน่วยเลือกตั้งนั้นอยู่ได้ต่อเมื่อได้มีการลงคะแนนในทุกหน่วยเลือกตั้งแล้ว ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

ในกรณีที่มีเหตุใด ๆ ตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ทำให้การเลือกตั้งไม่สามารถทำในวันเดียวกันได้ตามวาระคนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจประกาศให้การเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติกำหนดตั้งแต่ร้าว แล้วให้นายกรัฐมนตรีดำเนินการให้มีการตราพระราชบัญญัติกำหนดวันเลือกตั้งขึ้นใหม่เมื่อเหตุนั้นผ่านพ้นไปแล้ว ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเสนอ แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนถึงกิจการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ดำเนินการไปก่อนแล้ว

มาตรา ๑๑๕ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่

การยุบสภาผู้แทนราษฎรให้กระทำโดยพระราชบัญญัติ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องประกาศกำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไปภายในเวลาไม่เกินหกสิบวันนับแต่วันยุบสภาผู้แทนราษฎร และวันเลือกตั้งนั้นต้องกำหนดเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร และให้นำบทบัญญัติ มาตรา ๑๑๕ วรรคสองและวรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การยุบสภาผู้แทนราษฎรจะกระทำได้เพียงครั้งเดียวในเหตุกรณีเดียวกัน

มาตรา ๑๑๖ เมื่อตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงพระเหตุอื่นใดนอกจากถึงคราวออกเมื่อ สภาผู้แทนราษฎรลื้นอายุหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่เป็นตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้nv่าง เว้นแต่อายุของสภาผู้แทนราษฎรจะเหลือไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน จะไม่ดำเนินการเลือกตั้งเพื่อแทนตำแหน่งที่ว่างนั้นก็ได้ และมิให้นำความในมาตรา ๑๐๔ มาใช้บังคับ

(๒) ในกรณีที่เป็นตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรประกาศให้ผู้มีชื่อซึ่งได้รับคะแนนเสียงมากที่สุดในลำดับถัดไปซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศตามมาตรา ๑๐๓ วรรคสอง เลื่อนขึ้นมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่าง โดยต้องประกาศภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้nv่างลง เว้นแต่ไม่มีรายชื่อเหลืออยู่ในบัญชีนั้นที่จะเลื่อนขึ้นมาแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อประกอบด้วยสมาชิกเท่าที่มีอยู่

สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้ามาแทนตาม (๑) ให้เริ่มนับแต่วันเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง ส่วนสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้ามาแทนตาม (๒) ให้เริ่มนับแต่วันถัดจากวันประกาศซึ่งในราชกิจจานุเบกษา และให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้ามาแทนตำแหน่งที่ว่างนั้น อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าอายุของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เหลืออยู่

2-8

มาตรา ๑๑๗ ภายในท้องที่คณารัฐมนตรีเข้าบริหารราชการแผ่นดินแล้ว พระมหากษัตริย์จะทรงแต่งตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองในสภาผู้แทนราษฎรที่สมาชิกในสังกัดของพรรคอนุญาตให้ได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี และมีจำนวนสมาชิกมากที่สุดในบรรดาพรรคการเมืองที่สมาชิกในสังกัดมีได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี แต่ไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรในขณะแต่งตั้ง เป็นผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร

ในการนี้ที่ไม่มีพระราชบัญญัติกำหนดไว้ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองซึ่งได้รับเสียงสนับสนุนข้างมากจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพรรคราชการเมืองที่สมาชิกในสังกัดของพรรคราชการเมืองนั้นมีได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี เป็นผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ในกรณีที่มีเสียงสนับสนุนเท่ากัน ให้ใช้วิธีจับสลาก

ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร

ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรยอมพ้นจากตำแหน่งเมื่อขาดคุณสมบัติดังกล่าวในวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง แล้วแต่กรณี และให้นำบทบัญญัติตามมาตรา ๑๒๘ วรรคท้า มาใช้บังคับกับการพ้นจากตำแหน่งด้วยโดยอนุโลม ในกรณีเช่นนี้ พระมหากษัตริย์จะได้ทรงแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่าง

ส่วนที่ ๓

วุฒิสภาพ

มาตรา ๑๑๙ วุฒิสภาพประกอบด้วยสมาชิกจำนวนไม่เกินสองร้อยคนซึ่งมาจากการเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด จังหวัดละหนึ่งคน และมาจากการสรรหาเท่ากับจำนวนรวมข้างต้นหักด้วยจำนวนสมาชิกวุฒิสภาพที่มาจาก การเลือกตั้ง ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้ซึ่งเคยเป็นข้าราชการฝ่ายพลเรือนซึ่งดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงหรือเทียบเท่าซึ่งเป็นตำแหน่งบริหาร และข้าราชการฝ่ายทหารซึ่งดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด หรือ ผู้บัญชาการเหล่าทัพ ซึ่งมาจากการสรรหา จำนวนประเภทไม่เกินห้าคน

(๒) ผู้แทนสถา瓦ิชาชีพ องค์กรวิชาชีพ หรืออาชีพ ที่เป็นนิติบุคคลและมีกฎหมายจัดตั้ง ซึ่งมาจากการสรรหา จำนวนไม่เกินสิบห้าคน

(๓) ผู้แทนองค์กรที่เป็นนิติบุคคลหรือจัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย ด้านเกษตรกรรม ด้านแรงงาน ด้านวิชาการ และการศึกษา ด้านชุมชน และด้านท้องถิ่นและท้องที่ ซึ่งมาจากการสรรหา จำนวนด้านละไม่เกินหกคน

(๔) ผู้ทรงคุณวุฒิและคุณธรรมด้านการเมือง ความมั่นคง การบริหารราชการแผ่นดิน กฎหมาย กระบวนการยุติธรรม การเศรษฐกิจ การสาธารณสุข สิ่งแวดล้อมและผังเมือง ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงาน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมและชาติพันธุ์ ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม คุ้มครองผู้บริโภค ด้านเด็กและเยาวชน ด้านสตรี ด้านผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส ประชาร্ঘญาบ้าน ผู้ประกอบวิชาชีพอิสระ และด้านอื่น ซึ่งมาจากการสรรหา รวมกันแล้วมีจำนวนไม่เกินหกสิบแปดคน

(๕) ผู้ซึ่งมาจากการเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด จังหวัดละหนึ่งคน โดยให้เป็นการเลือกตั้งโดยตรงและลับ และให้ใช้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง ในกรณีที่มีจังหวัดเพิ่มขึ้น ให้ลดจำนวนที่เพิ่มตาม (๔) เมื่อถึงคราวที่มี การสรรหา และเพิ่มจำนวนตาม (๔) ให้ได้เท่าจำนวนจังหวัดที่เพิ่มขึ้น

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเลือกตั้งและการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาพ รวมทั้งองค์ประกอบ และที่มาของคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาพ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การเลือกตั้งสมาชิกสภาพผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาพ

มาตรา ๑๒๐ ในกรณีที่มีเหตุใด ๆ ทำให้สมาชิกวุฒิสภาพมีจำนวนน้อยกว่าร้อยละแปดสิบห้าของ จำนวนสมาชิกวุฒิสภาพที่มาจากการเลือกตั้งรวมกับสมาชิกวุฒิสภาพที่มาจากการสรรหาตามประกาศผลการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาพตามมาตรา ๑๒๓ จะมีการประชุมวุฒิสภาพ มิได้ เว้นแต่เป็นกรณีตามมาตรา ๑๓๗ ในกรณี ต้องดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาพครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง ภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันที่มีเหตุดังกล่าว และให้สมาชิกวุฒิสภาพที่เข้ามาในภายหลังนั้นอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าอายุของวุฒิสภาพ

ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาพว่างลงไม่กว่าห้ารายเหตุใด และยังไม่ได้มีการดำเนินการให้ได้มาซึ่ง สมาชิกวุฒิสภาพแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้วุฒิสภาพประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาพเท่าที่มีอยู่

๒.๘

มาตรา ๑๗๐ ผู้มีสิทธิสมัครหรือได้รับการเสนอชื่อเป็นสมาชิกกุฎิสภាត้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบปีบริบูรณ์ในวันที่ประกาศให้เริ่มกระบวนการให้ได้มาซึ่งสมาชิกกุฎิสภा

(๓) มีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๙๘ และสำหรับผู้มีสิทธิสมัครตามมาตรา ๑๙๘ (๕) ต้องมีคุณสมบัติ

ตามมาตรา ๑๐๗ (๓) ด้วย

(๔) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า สำหรับสมาชิกกุฎิสภាតามาตรา ๑๙๘ (๑)

(๒) (๔) และ (๕)

(๕) ได้แสดงสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ย้อนหลังเป็นเวลาสามปีต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง เว้นแต่เป็นผู้ซึ่งไม่มีรายได้ตามที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษี

(๖) คุณสมบัติอื่นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกกุฎิสภาก่อนหน้า

มาตรา ๑๗๑ ผู้มีสิทธิสมัครหรือได้รับการเสนอชื่อเป็นสมาชิกกุฎิสภាត้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นบุพการี คู่สมรส หรือบุตรของผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกกุฎิสภาก่อนหน้า หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น

(๒) เป็นสมาชิกพรรคการเมือง ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งในพรรคการเมือง หรือตำแหน่ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งนี้ ภายในระยะเวลาปีก่อนวันที่ประกาศให้เริ่มกระบวนการให้ได้มาซึ่งสมาชิก กุฎิสภาก่อนหน้า

(๓) ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ภายในระยะเวลาสองปีก่อนวันที่ประกาศให้เริ่มกระบวนการให้ได้มาซึ่งสมาชิกกุฎิสภาก่อนหน้า

(๔) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๘ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๒) (๑๓) (๑๔) หรือ (๑๖)

(๕) เป็นรัฐมนตรี สมาชิกกุฎิสภาก่อนหน้า หรือข้าราชการการเมือง หรือเคยเป็นแต่พ้นจากตำแหน่งตั้งแต่ก่อน มาแล้วยังไม่เกินห้าปีในวันที่ประกาศให้เริ่มกระบวนการให้ได้มาซึ่งสมาชิกกุฎิสภาก่อนหน้า

มาตรา ๑๗๒ สมาชิกกุฎิสภากจะเป็นรัฐมนตรี ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งใด ในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ มิได้

บุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกกุฎิสภาก่อนหน้า หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ มิได้

มาตรา ๑๗๓ สมาชิกภาพของสมาชิกกุฎิสภาก็ที่มาจากการเลือกตั้งและที่มาจากการสรรหา เริ่มตั้งแต่วันเลือกตั้ง

สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภามีกำหนดคราวละหกปีนับแต่วันเลือกตั้ง และจะดำรงตำแหน่งติดต่อกันสองวาระ มิได้

ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งสมาชิกภาพสิ้นสุดลงตามวาระ อญี่ปุ่นตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าสมาชิกวุฒิสภาใหม่จะเข้ารับหน้าที่ตามมาตรา ๑๗๔ ในกรณีนี้ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งเข้ารับหน้าที่ใหม่และมีอายุสูงสุดตามลำดับปฏิบัติหน้าที่ประธานและรองประธานวุฒิสภาพแทนจนกว่าจะมีการเลือกประธานหรือรองประธานวุฒิสภาขึ้นใหม่

มาตรา ๑๗๕ เมื่อวาระของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งจากการเลือกตั้งสิ้นสุดลง พระมหากรชัตธิรย์จะได้ทรงตราพระราชบัญญัติให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องประกาศกำหนดวันเลือกตั้งภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่วาระของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งจากการเลือกตั้งสิ้นสุดลง และวันเลือกตั้งนั้นต้องกำหนดเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๑๔ วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อวาระของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งจากการสรรหาสิ้นสุดลง ให้ดำเนินการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาใหม่ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่วาระของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งจากการสรรหาสิ้นสุดลง และวันเริ่มต้นกระบวนการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาแต่ละประเภทตามมาตรา ๑๑๔ ต้องกำหนดเป็นวันเดียวกันทุกประเภท

มาตรา ๑๗๕ สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง เมื่อ

(๑) ถึงคราวออกตามวาระ

(๒) ตาย

(๓) ลาออกจาก

(๔) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๒๐

(๕) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๑ หรือมาตรา ๑๒๒

(๖) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๓๗

(๗) ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๙ หรือถูกถอนออกจากการแทนฯตามมาตรา ๒๕๐ หรือศาลมีคำสั่งให้ดำเนินการใหม่เพื่อให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา หรือให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ในกรณีเช่นนี้ให้อ้วกว่าสมาชิกภาพสิ้นสุดลงนับแต่วันที่ถูกถอนหรือวันที่ศาลมีคำวินิจฉัยหรือมีคำสั่ง แล้วแต่กรณี

(๘) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุม หรือไม่ลงมติในที่ประชุมสภาเกินจำนวนที่กำหนด ทั้งนี้ ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา

(๙) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แม้จะมีการอุทธรณ์ เว้นแต่เป็นการอุทธรณ์โดยทุกฝ่ายในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท

เมื่อตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงเพราะเหตุตามวาระหนึ่ง ให้ดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาแทนตำแหน่งที่ว่างให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่มีเหตุดังกล่าว และให้สมาชิกวุฒิสภาพผู้เข้ามาแทนตำแหน่งที่ว่างนั้นอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน เว้นแต่วาระของสมาชิกวุฒิสภา

ที่ว่างลงนั้นจะเหลือไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน จะไม่ดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกกุฎิສภากแทนตำแหน่งที่ว่างนั้น ก็ได้

มาตรา ๑๒๖ เมื่อมีกรณีที่กุฎิສภากต้องพิจารณาให้บุคคลดำรงตำแหน่งได้ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ นี้ ให้กุฎิສภากแต่งตั้งคณะกรรมการอธิการขึ้นคณะหนึ่ง ทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติ ความประพฤติ และพฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งนั้น รวมทั้งรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานอันจำเป็น แล้วรายงานต่อกุฎิສภารเพื่อประกอบการพิจารณาต่อไป ทั้งนี้ ตามข้อบังคับการประชุมกุฎิສภาก

ส่วนที่ ๔
บทที่ใช้แก่สภากองสอง

มาตรา ๑๒๗ สมาชิกสภা�ผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาอยู่ในผู้แทนปวงชนชาติไทยโดยไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอันดิติมอบหมายหรือความครอบงำใด ๆ และต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาติไทย โดยปราศจากการขัดกันแห่งผลประโยชน์

สมาชิกสภा�ผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา มีอิสรภาพจากมติพิจารณาเมืองหรืออันดิติอื่นใด ในการตั้งกระทู้ถาม การอภิปราย การลงมติในการอภิปรายไม่ไว้วางใจ การออกเสียงลงคะแนนเลือกหรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งใด และการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง

มาตรา ๑๒๘ ก่อนเข้ารับหน้าที่ สมาชิกสภा�ผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมแห่งสภานี้ต้นเป็นสมาชิกด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่า ข้าพเจ้าจะปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของข้าพเจ้าโดยบริสุทธิ์เจ้า ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในจริยธรรม เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

มาตรา ๑๒๙ สภा�ผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาแต่ละสภามีประธานสภากองหนึ่งและรองประธานสภากองคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ ตามมติของสภากอง

ให้เลือกประธานสภा�ผู้แทนราษฎรเพียงตำแหน่งเดียวก่อนเพื่อทำหน้าที่ประธาน โดยให้สมาชิกสภा�ผู้แทนราษฎรซึ่งได้รับเลือกด้วยคะแนนเสียงสูงสุดเป็นประธานสภा�ผู้แทนราษฎร และเมื่อมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตระรัฐมนตรีแล้ว ให้เลือกรองประธานสภा�ผู้แทนราษฎรสองคน โดยให้รองประธานสภा�ผู้แทนราษฎรคนที่หนึ่งมาจากพระราชกรณียกิจและรองประธานสภากองคนที่สองมาจากพระบรมราชโองการ มาตรา ๑๗๗

ประธานและรองประธานสภा�ผู้แทนราษฎรดำรงตำแหน่งจนสภा�ผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือสภा�ผู้แทนราษฎรถูกยุบ

ภายใต้บังคับมาตรา ๑๒๓ วรรคสาม ประธานและรองประธานวุฒิสภาดำรงตำแหน่งจนถึงวันก่อนวันเลือกประธานและรองประธานวุฒิสภามาก่อน ซึ่งจะต้องกระทำการใดๆ ก็ได้ทุกสิ่งที่จำเป็น

ประธานและรองประธานสภा�ผู้แทนราษฎร และรองประธานและรองประธานวุฒิสภากอง ย่อมพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระตามวรรคสาม หรือวรรคสี่ เมื่อ

(๑) ขาดจากสมาชิกภาพแห่งสภานี้ต้นเป็นสมาชิก

(๒) ลาออกจากตำแหน่ง

(๓) ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี หรือข้าราชการการเมืองอื่น

(๔) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นกรณีที่คดียังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท

ในระหว่างการดำเนินการตามที่ได้ระบุไว้ในมาตรา ๑๐๑ วรรคสี่ ภารกิจของสภากาชาดไทยจะเป็นกรรมการบริหาร
หรือดำเนินการตามที่ได้ระบุไว้ในมาตรา ๑๐๒ วรรคสี่ ภารกิจของสภากาชาดไทยจะเป็นกรรมการบริหาร

มาตรา ๑๓๐ ประธานสภากาชาดแห่งราชภูมิและประธานวุฒิสภา มีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการของสภากาชาดไทย ให้เป็นไปตามข้อบังคับ รองประธานมีอำนาจหน้าที่ตามที่ประธานมอบหมายและปฏิบัติหน้าที่แทน ประธานเมื่อประธานไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

ประธานสภากาชาดแห่งราชภูมิและประธานวุฒิสภา และผู้ทำหน้าที่แทน ต้องวางแผนเป็นกลางทางการเมือง เมื่อประธานและรองประธานสภากาชาดแห่งราชภูมิหรือประธานและรองประธานวุฒิสภาไม่อยู่ในที่ประชุม ให้สมาชิกแห่งสภากาชาดไทยเลือกคนสองคนมาชิกคนหนึ่งเป็นประธานในคราวประชุมนั้น

มาตรา ๑๓๑ การประชุมสภากาชาดแห่งราชภูมิและประธานวุฒิสภา และการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ย่อมเป็นการเปิดเผยตามลักษณะที่กำหนดไว้ในข้อบังคับการประชุมของแต่ละสภากาชาด แต่ถ้าคณะกรรมการรัฐมนตรี สมาชิกของแต่ละสภากาชาด หรือสมาชิกของห้องสองสภาร่วมกัน แล้วแต่กรณี มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกห้องสองสภากาชาด เหตุที่มีอยู่ของแต่ละสภากาชาด หรือจำนวนสมาชิกของห้องสองสภากาชาดที่มีอยู่ร่วมกัน แล้วแต่กรณี ร้องขอให้ประชุมลับ ก็ให้ประชุมลับ

การประชุมสภากาชาดแห่งราชภูมิและประธานวุฒิสภาต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ของจำนวนสมาชิกห้องสองสภากาชาดที่มีอยู่ของแต่ละสภากาชาด จึงจะเป็นองค์ประชุม เว้นแต่ในกรณีการพิจารณาเรื่องเบียบ瓦ะกระรุกตามมาตรา ๑๕๙ สภากาชาดแห่งราชภูมิและประธานวุฒิสภากาชาดจะกำหนดเรื่ององค์ประชุมไว้ในข้อบังคับเป็นอย่างอื่นก็ได้

การลงมติวินิจฉัยข้อป递ษาให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมวล เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ในรัฐธรรมนูญนี้

สมาชิกคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนน ถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงซ้ำ

ประธานสภากาชาดแห่งราชภูมิและประธานวุฒิสภา และประธานรัฐสภา ต้องจัดให้มีการบันทึกการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกแต่ละคน และเปิดเผยบันทึกดังกล่าวไว้ในที่ที่ประชาชนอาจเข้าไปตรวจสอบได้ เว้นแต่กรณีการออกเสียงลงคะแนนเป็นการลับ

การออกเสียงลงคะแนนเลือกหรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำเนินการตามที่ได้ระบุไว้ในมาตรา ๑๐๑ วรรคสี่ ภารกิจของสภากาชาดไทยจะเป็นกรรมการบริหาร

มาตรา ๑๓๒ ภารกิจของสภากาชาดไทย ภารกิจของสภากาชาดไทยจะเป็นกรรมการบริหาร

ในปีหนึ่งให้มีสมัยประชุมสามัญทั่วไป และสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ

วันประชุมครั้งแรกตามวาระหนึ่ง ให้ถือเป็นวันเริ่มสมัยประชุมสามัญทั่วไป ส่วนวันเริ่มสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ ให้สภากาชาดแห่งราชภูมิเป็นผู้กำหนด ในกรณีที่การเริ่มประชุมครั้งแรกตามวาระหนึ่งมีเวลาจนถึงสิ้นปีปฏิทินไม่ถึงหนึ่งร้อยห้าสิบวัน จะไม่มีการประชุมสามัญนิติบัญญัติสำหรับปีนั้นก็ได้

ในสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ ให้รัฐสภาดำเนินการประชุมได้เฉพาะกรณีที่บัญญัตไว้ในภาค ๑ หมวด ๑ พระมหากษัตริย์ หรือการพิจารณาเร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติ การอนุมัติพระราชกำหนด การให้ความเห็นชอบในการประกาศสังคม การรับฟังคำชี้แจงและการให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญา การเลือกหรือการให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่ง การถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง การตั้งกระทรวง และการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เว้นแต่รัฐสภาจะมีมติให้พิจารณาเรื่องอื่นได้ด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา หรือเป็นกรณีตามมาตรา ๑๗๒

สมัยประชุมสามัญของรัฐสภาสมัยหนึ่ง ๆ ให้มีกำหนดเวลาหนึ่งร้อยยี่สิบวัน แต่พระมหากษัตริย์ จะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ขยายเวลาออกไปได้

การปิดสมัยประชุมสมัยสามัญก่อนครบกำหนดเวลาหนึ่งร้อยยี่สิบวัน จะกระทำได้โดยความเห็นชอบของรัฐสภา

มาตรา ๑๓๓ พระมหากษัตริย์ทรงเรียกประชุมรัฐสภา ทรงเปิดและทรงปิดประชุม

พระมหากษัตริย์จะเสด็จพระราชดำเนินมาทรงทำรัฐพิธีเปิดประชุมสมัยประชุมสามัญทั่วไปครั้งแรกด้วยพระองค์เอง หรือจะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้พระรัชทายาทซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว หรือผู้ใดผู้หนึ่งเป็นผู้แทนพระองค์ มาทำรัฐพิธีก็ได้

เมื่อมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ พระมหากษัตริย์จะทรงเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญก็ได้

ภายใต้บังคับมาตรา ๑๓๔ การเรียกประชุม การขยายเวลาประชุม และการปิดประชุมรัฐสภา ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๑๓๕ สมาชิกสภាឡผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาทั้งสองสภาร่วมกัน หรือสมาชิกสภាឡผู้แทนราษฎรมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อมีพระบรมราชโองการประกาศเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญได้

คำร้องขอดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ให้ยื่นต่อประธานรัฐสภา

ให้ประธานรัฐสภานำความกราบบังคมทูลและลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา ๑๓๖ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๓ และมาตรา ๒๖๘ ในที่ประชุมสภាឡผู้แทนราษฎร ที่ประชุมวุฒิสภา หรือที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำได้ในทางแผลงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น หรือออกเสียงลงคะแนน ย่อมเป็นเอกสารที่โดยเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใดมิได้

เอกสารที่ตามวรรคหนึ่งไม่คุ้มครองสมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำในการประชุมซึ่งประธานมิได้อนุญาตให้อภิปรายหรือสั่งให้หยุดอภิปราย หรือการกล่าวถ้อยคำที่มีการถ่ายทอดให้ออกไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภา ไม่ว่าจะเป็นการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือด้วยวิธีการอื่นใด หากถ้อยคำที่กล่าว

ในที่ประชุมไปปรากฏอกบริเวณรัฐสภา และการกล่าวถ้อยคำนี้มีลักษณะเป็นความผิดทางอาญาหรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้น

ในกรณีตามวรรคสอง ถ้าสมาชิกกล่าวถ้อยคำใดที่อาจเป็นเหตุให้บุคคลอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้นได้รับความเสียหาย ให้ประธานแห่งสภานั้นจัดให้มีการโฆษณาคำชี้แจงตามที่บุคคลนั้นร้องขอตามวิธีการและภายในเวลาที่กำหนดในข้อบังคับการประชุมของสภานั้น ทั้งนี้โดยไม่กระทบกระเทือนสิทธิของบุคคลในการฟ้องคดีต่อศาล

เอกสารที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้ ย่อมคุ้มครองไปถึงผู้พิมพ์และผู้โฆษณารายงานการประชุมตามข้อบังคับของสภាឌาเนียรราชภูมิ วุฒิสภา หรือรัฐสภา แล้วแต่กรณี และคุ้มครองไปถึงบุคคลซึ่งประธานในที่ประชุมอนุญาตให้แกลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม ตลอดจนผู้ดำเนินการถ่ายทอดการประชุมสภากาทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือด้วยวิธีการอื่นใด ที่ได้รับอนุญาตจากประธานแห่งสภานั้นด้วย โดยอนุโลม

มาตรา ๑๓๖ ในระหว่างสมัยประชุม การจับ การคุมขัง หรือการอุกหมายเรียกตัว สมาชิกสภាឌาเนียรราชภูมิหรือสมาชิกวุฒิสภา ไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา จะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่ได้รับอนุญาตจากสภาระที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือในกรณีที่จับในขณะกระทำความผิด หรือในความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือความผิดอื่นที่มีโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไป

ในกรณีที่มีการจับสมาชิกสภាឌาเนียรราชภูมิหรือสมาชิกวุฒิสภาระในขณะกระทำความผิด ให้รายงานไปยังประธานแห่งสภาระที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยพลัน และประธานแห่งสภาระที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจร้องขอให้ปล่อยผู้ถูกจับได้

ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภាឌาเนียรราชภูมิหรือสมาชิกวุฒิสภาระในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนี้ในระหว่างสมัยประชุม มิได้ เว้นแต่สมาชิกผู้นั้นยินยอม ได้รับอนุญาตจากสภาระที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือเป็นการพิจารณาคดีในความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือเป็นคดีอันเกี่ยวกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภាឌาเนียรราชภูมิและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาระ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพระองค์การเมือง หรือความผิดอื่นที่มีโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไป แต่การพิจารณาคดีดังกล่าว เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภากา

การพิจารณาพิพากษาคดีที่ศาลได้กระทำก่อนมีคำอ้างว่าจำเลยเป็นสมาชิกของสภากาได้สภานี้ย่อมเป็นอันใช้ได้

ถ้าสมาชิกสภាឌาเนียรราชภูมิหรือสมาชิกวุฒิสภาระคุ้มขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาล แล้วแต่กรณี ต้องสั่งปล่อยทันทีถ้าประธานแห่งสภาระที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ เว้นแต่เป็นกรณีตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสาม

คำสั่งปล่อยให้มีผลบังคับตั้งแต่วันสั่งปล่อยจนถึงวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุม

มาตรา ๑๓๗ ในระหว่างที่สถาณ์แทนราชภารสิน อายุหรือสถาณ์แทนราชภารถูกยุบ จะมีการประชุมวุฒิสภาพได้ เว้นแต่เป็นกรณีดังต่อไปนี้

(๑) การประชุมวุฒิสภาพตามมาตรา ๗ วรรคสอง หรือการประชุมที่ให้วุฒิสภาพทำหน้าที่รัฐสภาพตามมาตรา ๑๙ มาตรา ๒๑ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๓ และมาตรา ๒๕

(๒) การประชุมที่ให้วุฒิสภาพทำหน้าที่พิจารณาให้บุคคลดำรงตำแหน่งตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ตามมาตรา ๑๗๖

(๓) กรณีที่จำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งซึ่งมิอาจหลีกเลี่ยงได้เพื่อให้งานของวุฒิสภาพหรืองานด้านนิติบัญญัติสามารถดำเนินต่อไปได้ในระหว่างที่ไม่มีสถาณ์แทนราชภาร

ให้ประธานวุฒิสภาพนำความกราบบังคมทูลเพื่อมีพระบรมราชโองการเรียกประชุมวุฒิสภาพตามมาตรานี้ และเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

ในกรณีที่มีปัญหาตาม (๓) สมาชิกวุฒิสภาพจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาพทั้งหมดเท่าที่มีอยู่อาจร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาอนุมัติฉะนี้ได้

มาตรา ๑๓๘ สถาณ์แทนราชภารและวุฒิสภาพมีอำนาจจาราข้อบังคับการประชุมเกี่ยวกับกิจการในอำนาจหน้าที่เพื่อดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

ข้อบังคับการประชุมสถาณ์แทนราชภารตามวรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้องกำหนดให้สมาชิกสถาณ์แทนราชภารซึ่งเป็นสมาชิกพรครการเมืองตามมาตรา ๑๗ เป็นประธานกรรมการสามัญที่ทำหน้าที่ตรวจสอบเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต หรือทำหน้าที่กำกับดูแลตามเกี่ยวกับการใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐ

เมื่อสถาณ์แทนราชภารหรือวุฒิสภาพให้ความเห็นชอบข้อบังคับการประชุมตามมาตรานี้แล้ว ก่อนประกาศใช้ ให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ซึ่งต้องกระทำให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง

คำนิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่วินิจฉัยว่าร่างข้อบังคับการประชุมข้อใดมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ให้ข้อความที่ขัดหรือแย้งนั้นเป็นอันตกไป ในกรณีที่วินิจฉัยว่าข้อความดังกล่าวเป็นสาระสำคัญ หรือข้อบังคับการประชุมใดตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้ร่างข้อบังคับการประชุมนั้นเป็นอันตกไป

มาตรา ๑๓๙ สถาณ์แทนราชภาร วุฒิสภาพ และรัฐสภาพ มีอำนาจเลือกสมาชิกของแต่ละสภาพตั้งเป็นคณะกรรมการธิการสามัญ และมีอำนาจเลือกบุคคลผู้เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็นสมาชิก ตั้งเป็นคณะกรรมการธิการวิสามัญ เพื่อกำกิจการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาพ แล้วรายงานต่อสภาพ แต่ตั้งคณะกรรมการธิการดังกล่าวต้องระบุกิจการหรือเรื่องให้ชัดเจนและไม่ซ้ำหรือซ้อนกับกิจการหรือเรื่องอันอยู่ในอำนาจของคณะกรรมการธิการอื่น

เอกสารที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๙ นั้น ให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำการทำหน้าที่ตามมาตรานี้ด้วย

กรรมการสามัญซึ่งตั้งจากผู้ซึ่งเป็นสมาชิกสภาพแทนราชภารทั้งหมด ต้องมีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกสภาพแทนราชภารของแต่ละพระครการเมืองที่มีอยู่ในสถาณ์แทนราชภาร

ในระหว่างที่ยังไม่มีข้อบังคับการประชุมสภาพัฒนาราษฎรตามมาตรา ๑๓๘ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้กำหนดอัตราร่วมตามวรรคสาม

คณะกรรมการจัดการตามวรรคหนึ่งมีอำนาจออกคำสั่งเรียกเอกสารจากบุคคลใด หรือเชิญหรือออกคำสั่งเรียกบุคคลใดมาแต่งข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในกิจการที่กระทำหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวนหรือศึกษาอยู่นั้นได้ และให้คำสั่งเรียกดังกล่าวมีผลบังคับตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่จะมีคำสั่งเรียกผู้พิพากษาหรือตุลาการที่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ในกระบวนการวินิพิจารณาพิพากษาหรือคดีหรือการบริหารงานบุคคลของแต่ละศาล และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐที่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่โดยตรงตามรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมาย มีได้

ในการนี้ที่บุคคลตามวรรคห้าเป็นข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ ให้ประธานกรรมการแจ้งให้รัฐมนตรีซึ่งบังคับบัญชาหรือกำกับดูแลหน่วยงานที่บุคคลนั้นสังกัดทราบและมีคำสั่งให้บุคคลนั้นดำเนินการตามวรรคห้า เว้นแต่เป็นกรณีที่เกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน บุคคลนั้นมีสิทธิที่จะไม่แต่งข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น หรือส่งเอกสาร ได้

ให้นำความในวรรคสอง วรรคห้า และวรรคหก มาใช้บังคับกับคณะกรรมการของรัฐสภา
คณะกรรมการจัดการร่วมกันของรัฐสภาตามมาตรา ๑๕๖ และคณะกรรมการจัดการร่วมกันตามมาตรา ๑๕๘ (๓) ด้วย

จ. ส.

ส่วนที่ ๕
การประชุมร่วมกันของรัฐสภา

มาตรา ๑๔๐ ในกรณีต่อไปนี้ ให้รัฐสภาประชุมร่วมกัน

- (๑) การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามมาตรา ๑๙
- (๒) การปฏิญญาณตนของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภาตามมาตรา ๒๑
- (๓) การรับทราบการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเดียรบากล่าวด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๕๖๗ ตามมาตรา ๒๒

- (๔) การรับทราบหรือให้ความเห็นชอบในการสืบราชสมบัติตามมาตรา ๒๓
- (๕) การมีมติให้รัฐสภาพิจารณาเรื่องอื่นในสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติได้ตามมาตรา ๑๓๒ วรรคสี่
- (๖) การให้ความเห็นชอบในการปิดสมัยประชุมตามมาตรา ๑๓๒ วรรคหก
- (๗) การเปิดประชุมรัฐสภาตามมาตรา ๑๓๓
- (๘) การตราข้อบังคับการประชุมรัฐสภาตามมาตรา ๑๔๑
- (๙) การให้ความเห็นชอบให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติตามมาตรา ๑๔๒

พระราชบัญญัติตามมาตรา ๑๔๒

- (๑๐) การเบริกษาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติใหม่ตามมาตรา ๑๕๒
- (๑๑) การให้ความเห็นชอบให้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ หรือร่างพระราชบัญญัติต่อไปตามมาตรา ๑๕๖ วรรคสอง
- (๑๒) การแตลงนโยบายตามมาตรา ๑๖๔ วรรคหนึ่ง
- (๑๓) การให้ความเห็นชอบยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตามมาตรา ๑๗๐
- (๑๔) การเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา ๑๗๑
- (๑๕) การให้ความเห็นชอบในการประกาศงบประมาณตามมาตรา ๑๘๒
- (๑๖) การรับฟังคำชี้แจงและการให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญาตามมาตรา ๑๘๓
- (๑๗) การมีมติให้ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๔๐
- (๑๘) การมีมติให้ความเห็นชอบให้บทบัญญัติในภาค ๔ การปฏิรูปและการสร้างความปรองดอง ยังคงใช้บังคับอยู่ต่อไป ตามมาตรา ๒๕๘ (๒)

(๑๙) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑

(๒๐) กรณีอื่นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๑๔๑ 在การประชุมร่วมกันของรัฐสภาให้ใช้ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ในระหว่างที่ยังไม่มี ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ให้ใช้ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรโดยอนุโถมไปพางก่อน

ให้นำบทบัญญัติตามมาตรา ๑๓๔ วรรคสามและวรรคสี่ มาใช้บังคับกับการตราข้อบังคับการประชุม รัฐสภาด้วย โดยอนุโถม

b. S.

ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ให้นำบทที่ใช้แก่สภาทั้งสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่ในเรื่อง
การตั้งคณะกรรมการอธิการ กรรมการซึ่งตั้งจากผู้ซึ่งเป็นสมาชิกของแต่ละสภาจะต้องมีจำนวนตามหรือใกล้เคียง
กับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกของแต่ละสภา

บ. ส.

ส่วนที่ ๖

การตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติ

มาตรา ๑๕๙ ร่างพระราชบัญญัติจะเสนอได้ก็แต่โดย

- (๑) คณะกรรมการบริหาร
(๒) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าสี่สิบคน

(๓) ศาลหรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เนพากฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดองค์กรและกฎหมายที่ประisanศาลหรือประธานองค์กรนั้นเป็นผู้รักษาการ หรือ

(๔) ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคนเข้าชื่อเสนอภูมายตามมาตรา ๖๖
วรรคหนึ่ง

ในการณีที่ร่างพระราชบัญญัติที่มีผู้เสนอตาม (๒) (๓) หรือ (๔) เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน จะเสนออีกครั้งต่อเมื่อมีการบรรรองของนายกรัฐมนตรี

ในการนี้ที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้เสนอร่างพระราชบัญญัติโดยตาม (๔) และให้สภาผู้แทนราษฎร
เริ่มพิจารณาภายในเวลาไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัตินั้น หรือวันที่
นายกรัฐมนตรีส่งคำรับรองกลับคืนมา หากบุคคลตาม (๑) หรือ (๒) ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการ
เดียวกับร่างพระราชบัญญัตินั้นอีก ให้นำบทบัญญัติตาม ๖๖ วรรคสาม มาใช้บังคับกับการพิจารณาร่าง
พระราชบัญญัตินั้นด้วย

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติภาค ๔ การปฏิรูปและการสร้างความปรองดองให้คณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติตามมาตรา ๒๕๙ มีอำนาจเสนอร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการปฏิรูปและการสร้างความปรองดองได้ตามมาตรา ๒๖๓

ร่างพระราชบัญญัติ ให้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรก่อน

ในการเสนอร่างพระราชบัญญัติตามวาระคนี้แล้วรัฐสีต้องมีบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของ
ร่างพระราชบัญญัติเสนอมาพร้อมกับร่างพระราชบัญญัติตัวด้วย

ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอต่อรัฐสภาต้องเปิดเผยแพร่ให้ประชาชนทราบและให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลรายละเอียดของร่างพระราชบัญญัตินั้นได้โดยสะดวก

มาตรา ๑๗๓ การพิจารณาเร่างพระราชบัญญัติที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยว่ามีสาระสำคัญเกี่ยวกับเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ หากสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาไม่ได้พิจารณาโดยกรรมการมีการเต็มสภา ให้สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นประกอบด้วยผู้แทนองค์กรภาคประชาสังคมเกี่ยวกับบุคคลประเภทนั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการมีการทั้งหมด ทั้งนี้โดยมีสัดส่วนหนึ่งและขยายที่ใกล้เคียงกัน

มาตรา ๑๔๔ ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับด้วยการเงิน หมายความถึงร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยเรื่องใด เรื่องหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (๑) การตั้งขึ้น ยกเลิก ลด เปลี่ยนแปลง แก้ไข ผ่อน หรือวางแผนเบียบการบังคับอันเกี่ยวกับภาษีหรืออากร
- (๒) การจัดสรร รับ รักษา หรือจ่ายเงินแผ่นดิน หรือการโอนงบประมาณแผ่นดิน
- (๓) การกู้เงิน การค้ำประกัน การใช้เงินกู้ หรือการดำเนินการที่ผูกพันทรัพย์สินของรัฐ
- (๔) เงินตรา

ในการนี้ที่เป็นที่สังสัยว่าร่างพระราชบัญญัติใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับด้วยการเงินที่จะต้องมี คำรับรองของนายกรัฐมนตรีหรือไม่ ให้เป็นอำนาจของที่ประชุมร่วมกันของประธานสภาผู้แทนราษฎร รอง ประธานสภาผู้แทนราษฎร และประธานกรรมการสามัญของสภาผู้แทนราษฎรทุกคน เป็นผู้นิจฉัย

ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรจัดให้มีการประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณากรณีตามวรรคสอง ภายใต้ สิบห้าวันนับแต่วันที่มีกรณีดังกล่าว

มติของที่ประชุมร่วมกันตามวรรคสอง ให้ใช้เสียงข้างมากเป็นประมาน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงขึ้นขาด

มาตรา ๑๔๕ ร่างพระราชบัญญัติใดที่ในขั้นรับหลักการไม่เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับด้วยการเงิน แต่สภาร่างพระราชบัญญัติได้แก้ไขเพิ่มเติม และประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นว่าการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นทำให้มีลักษณะ เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับด้วยการเงิน ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรสั่งระบุการพิจารณาไว้ก่อน และภายใต้ สิบห้าวันนับแต่วันที่มีกรณีดังกล่าว ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งร่างพระราชบัญญัตินี้ไปให้ที่ประชุม ร่วมกันตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง เป็นผู้นิจฉัย

ในการนี้ที่ที่ประชุมร่วมกันตามวรคหนึ่งนิจฉัยว่าการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นทำให้ร่างพระราชบัญญัตินี้ มีลักษณะเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับด้วยการเงิน ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งร่างพระราชบัญญัตินี้ไปให้ นายกรัฐมนตรีรับรอง ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีไม่ให้คำรับรอง ให้สภาร่างพระราชบัญญัติดำเนินการแก้ไขเพิ่มมิให้ ร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับด้วยการเงิน

มาตรา ๑๔๖ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีระบุไว้ ในนโยบายที่แหล่งต่อรัฐสภาตามมาตรา ๑๖๘ ว่าจำเป็นต่อการบริหารราชการแผ่นดิน หากสภาร่างพระราชบัญญัติ มีมติไม่ให้ความเห็นชอบในวาระที่หนึ่งหรือวาระที่สาม และคะแนนเสียงที่ไม่ให้ความเห็นชอบไม่ถึงสามในห้า หรือไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาร่างพระราชบัญญัติทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ แล้วแต่กรณี คณะรัฐมนตรีอาจขอให้ รัฐสภาประชุมร่วมกันเพื่อมีมติอีกรั้งหนึ่ง หากรัฐสภามีมติให้ความเห็นชอบ ให้ตั้งบุคคลซึ่งเป็นหรือมิได้เป็นสมาชิก ของแต่ละสภามีจำนวนเท่ากันตามที่คณะรัฐมนตรีเสนอ ประกอบกันเป็นคณะกรรมการร่วมกันของรัฐสภาเพื่อ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัตินี้ และให้คณะกรรมการร่วมกันของ รัฐสภารายงานและเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติที่ได้พิจารณาแล้วต่อรัฐสภา ถ้ารัฐสภามีมติเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัตินี้ด้วยคะแนนเสียง ไม่น้อยกว่าสามในห้าหรือเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา แล้วแต่กรณี ให้ดำเนินการ

ต่อไปตามมาตรา ๑๕๑ แต่ถ้ารัฐสภามีมติไม่ให้ความเห็นชอบ ให้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นอันตกไป

มาตรา ๑๕๗ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๙๒ เมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาเรื่องพระราชบัญญัติที่เสนอตามมาตรา ๑๕๑ วรรคห้า และลงมติเห็นชอบแล้ว ให้สภาผู้แทนราษฎรเสนอร่างพระราชบัญญัตินี้ต่อวุฒิสภา วุฒิสภาพั้นท้องพิจารณาเรื่องพระราชบัญญัติที่เสนอมาหนึ่งให้เสร็จภายในหกสิบวัน แต่ถ้าร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน ต้องพิจารณาให้เสร็จภายในสามสิบวัน ทั้งนี้ เว้นแต่วุฒิสภากำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม และให้เริ่มนับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัตินี้มาถึงวุฒิสภา

กำหนดเวลาตามวาระคนี้ ไม่ให้นับรวมระยะเวลาที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๑๕๐ วรรคสอง

ถ้าวุฒิสภาพั้นท้องพิจารณาเรื่องพระราชบัญญัติไม่เสร็จภายในกำหนดเวลาตามวาระคนี้ ให้ถือว่าวุฒิสภากำหนดเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัตินี้

ในการณ์ที่สภาพั้นท้องพิจารณาเรื่องพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงินไปยังวุฒิสภากำหนดเวลาตามวาระคนี้ ให้ประธานสภาร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน คำแจ้งของประธานสภาพั้นท้องพิจารณาเรื่องพระราชบัญญัติให้ถือเป็นเด็ดขาด

ในการณ์ที่ประธานสภาพั้นท้องพิจารณาเรื่องพระราชบัญญัติได้แจ้งไปว่าร่างพระราชบัญญัติได้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินี้ไม่เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน

มาตรา ๑๕๘ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๙๒ เมื่อวุฒิสภากำหนดเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัติเสร็จแล้ว

(๑) ถ้าเห็นชอบด้วยกับสภาพั้นท้องพิจารณา ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๑๕๑

(๒) ถ้าไม่เห็นชอบด้วยกับสภาพั้นท้องพิจารณา ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินี้ไว้ก่อน และส่งร่างพระราชบัญญัตินี้คืนไปยังสภาพั้นท้องพิจารณา

(๓) ถ้าแก้ไขเพิ่มเติม ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติตามที่แก้ไขเพิ่มเติมนี้ไปยังสภาพั้นท้องพิจารณา ถ้าสภาพั้นท้องพิจารณาเห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติม ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๑๕๑ ถ้าเป็นกรณีอื่นให้แต่ละสภาพั้นท้องพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติม ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๑๕๑ ถ้าเป็นกรณีอื่นประกอบเป็นคณะกรรมการธิการร่วมกันเพื่อพิจารณาเรื่องพระราชบัญญัตินี้ และให้คณะกรรมการธิการร่วมกันรายงานและเสนอร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการธิการร่วมกันได้พิจารณาแล้วต่อสภาพั้งสอง ถ้าสภาพั้งสองต่างเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการธิการร่วมกันได้พิจารณาแล้ว ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๑๕๑ ถ้าสภาพั้นท้องพิจารณาไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินี้ไว้ก่อน

การประชุมคณะกรรมการธิการร่วมกันต้องมีกรรมการของสภาพั้งสองมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดซึ่งจะเป็นองค์ประชุม และให้นำบทบัญญัติตามมาตรา ๑๕๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ถ้าวุฒิสภามิส่งร่างพระราชบัญญัติคืนไปยังสภาพั้นท้องพิจารณาภายในกำหนดเวลาตามมาตรา ๑๕๗ ให้ถือว่าวุฒิสภากำหนดเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัตินี้ และให้ดำเนินการตามมาตรา ๑๕๑ ต่อไป

มาตรา ๑๔๙ ร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยังบัญญัติไว้ตามมาตรา ๑๔๙ นั้น สถาบันแห่งราชภูมิพลที่ก่อตั้งขึ้น พิจารณาใหม่ได้ต่อเมื่อเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันได้ล่วงพ้นไปแล้วแต่วันที่วุฒิสภาพร่างพระราชบัญญัตินั้นคืบไป ยังสภาพแห่งราชภูมิพล สำหรับกรณีการยังบัญญัติตามมาตรา ๑๔๙ (๒) และนับแต่วันที่สภาพได้สภาพนั้นไม่เห็นชอบ ด้วย สำหรับกรณีการยังบัญญัติตามมาตรา ๑๔๙ (๓) ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าสภาพแห่งราชภูมิพลลงมติยืนยันร่างเดิม หรือร่างที่คณะกรรมการมีความเห็นชอบ ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอนันต์ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา และให้ ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๑๕๑

ถ้าร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยังบัญญัติไว้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับด้วยการเงิน สภาพแห่งราชภูมิพลอาจ ยกเว้นพระราชบัญญัตินั้นขึ้นพิจารณาใหม่ได้ทันที ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าสภาพแห่งราชภูมิพลลงมติยืนยันร่างเดิม หรือร่างที่คณะกรรมการมีความเห็นชอบ ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอนันต์ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา และให้ ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๑๕๑

ร่างพระราชบัญญัติใดที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้เข้าชื่อเสนอตามมาตรา ๑๔๒ (๔) ถ้าร่าง พระราชบัญญัตินั้นต้องเป็นอนันต์ไป สมาชิกสภาพแห่งราชภูมิพล สมาชิกวุฒิสภาพ หรือสมาชิกของทั้งสองสภาพ รวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาพ อาจร้องขอให้ รัฐสภาพพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นได้ตามข้อบังคับการประชุมของรัฐสภา

มาตรา ๑๕๐ ในระหว่างที่มีการยังบัญญัติไว้เป็นร่างพระราชบัญญัติตามมาตรา ๑๔๙ คณะรัฐมนตรี สมาชิกสภาพแห่งราชภูมิพล ศาล องค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง รวมทั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติ จะเสนอร่างพระราชบัญญัติ ที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยังบัญญัติไว้ มิได้

ในกรณีที่สภาพแห่งราชภูมิพลหรือวุฒิสภาพเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอหรือส่งให้พิจารณานั้น เป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยังบัญญัติไว้ ให้ประธานสภาพแห่งราชภูมิพลส่งร่างพระราชบัญญัติตั้งก่อนสำหรับให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ถ้าศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติ ที่ต้องยังบัญญัติไว้ ให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอนันต์ไป

มาตรา ๑๕๑ ร่างพระราชบัญญัติที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ให้นายกรัฐมนตรี นำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายภายในวันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัตินั้นจากรัฐสภาเพื่อ พระมหาภัตtriย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้

มาตรา ๑๕๒ ร่างพระราชบัญญัติใด พระมหาภัตtriย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยและพระราชทานคืนมายัง รัฐสภา หรือเมื่อพ้นเก้าสิบวันแล้วมิได้พระราชทานคืนมา รัฐสภาพจะต้องปรึกษาเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัตินั้นใหม่ ถ้ารัฐสภาพมีมติยืนยันตามเดิมด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของ ทั้งสองสภาพแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายอีกครั้งหนึ่ง เมื่อ

Q - 8

พระมหากษัตริย์มีได้ทรงลงพระปรมาภิไธยหรือมีได้พระราชทานคืนมาภายในสามสิบวัน ให้นายกรัฐมนตรี นำพระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาใช้บังคับเป็นกฎหมายได้เมื่อหนึ่งว่าพระมหากษัตริย์ ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว

มาตรา ๑๕๓ ให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ดังต่อไปนี้

(๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มา ซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

- (๒) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง
- (๓) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพระคราเมือง
- (๔) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชาคมติ
- (๕) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ
- (๖) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
- (๗) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน
- (๘) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
- (๙) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน
- (๑๐) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยยุทธศาสตร์ชาติ
- (๑๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการคลังและการงบประมาณภาครัฐ
- (๑๒) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการป้องดอง
- (๑๓) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการปฏิรูปประเทศ

มาตรา ๑๕๔ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะเสนอได้แก่TEDโดย

(๑) คณะกรรมการทรัพย์

(๒) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของ สภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวน สมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา หรือ

(๓) ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลฎีกา หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ซึ่งประnanศานศานหรือประnanองค์กรนั้นเป็นผู้รักษาการ

มาตรา ๑๕๕ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญของสภาผู้แทนราษฎรและ วุฒิสภาให้กระทำเป็นสามวาระ ดังต่อไปนี้

(๑) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งขั้นรับหลักการ และในวาระที่สองขั้นพิจารณาเรียงลำดับ มาตรา ให้ถือเสียงข้างมากของแต่ละสภา เว้นแต่เป็นการลงมติไม่ให้ความเห็นชอบในวาระที่หนึ่งขั้นรับหลักการ ต้องใช้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสาม

(๒) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สาม ต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา

2.8

ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการตราพระราชบัญญัติ มาใช้บังคับกับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕๖ ในกรณีที่สภาพแหนดราชภูมิสิ้นอายุหรือสภาพแหนดราชภูมิถูกยุบ ให้ร่างรัฐธรรมนูญ
แก้ไขเพิ่มเติม ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ หรือร่างพระราชบัญญัติ ที่พระมหากษัตริย์ไม่ทรง
เห็นชอบด้วย หรือเมื่อพ้นเก้าสิบวันแล้วมิได้พระราชทานคืนมานั้น เป็นอันตกไป

ในกรณีที่สภาพแหนดราชภูมิสิ้นอายุหรือสภาพแหนดราชภูมิถูกยุบ ภายหลังการเลือกตั้งสมาชิกสภาพแหนดราก
ราชภูมิอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไป สภาพแหนดราชภูมิ วุฒิสภา หรือรัฐสภา และแต่กรณี จะพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ
แก้ไขเพิ่มเติม ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ หรือร่างพระราชบัญญัติ ที่รัฐสภา秧มีได้ให้ความเห็นชอบ
ต่อไปได้ ถ้าคณะกรรมการต้องตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปของขอยาในหนึ่กสิบวันนับแต่วันเรียกประชุม^๒
รัฐสภาครั้งแรกหลังการเลือกตั้งทั่วไป และรัฐสภามีมติเห็นชอบด้วย แต่ถ้าคณะกรรมการต้องมีได้ร้องขอภายใต้
กำหนดเวลาดังกล่าว ให้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ หรือร่าง
พระราชบัญญัตินั้น เป็นอันตกไป แต่ถ้าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าชื่อเสนอตาม
มาตรา ๑๕๗ (๔) ที่รัฐสภา秧มีได้ให้ความเห็นชอบ ให้รัฐสภาที่มีขึ้นภายหลังการเลือกตั้งสมาชิกสภาพแหนดราก
ราชภูมิอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปพิจารณาต่อไปโดยไม่ต้องมีมติตามมารคนี้อีก

๒. ๘๙

ส่วนที่ ๗
การควบคุมการตราภูมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๕๗ เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแล้ว ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหาภักดิ์ตรีทรงลงพระปรมาภิไธย ให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ซึ่งต้องกระทำให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่วินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ให้ข้อความที่ขัดหรือแย้งนั้นเป็นอันตกไป ในกรณีที่วินิจฉัยว่าข้อความดังกล่าวเป็นสาระสำคัญ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป

ในกรณีที่คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีผลทำให้ข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญเป็นอันตกไป ตามวรรคสอง ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นกลับคืนสภาพผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเพื่อพิจารณาตามลำดับ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้สภาพผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อไม่ให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้ โดยมติในการแก้ไขเพิ่มเติมให้ใช้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมด เท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา และให้นายกรัฐมนตรีดำเนินการตามมาตรา ๑๕๑ หรือมาตรา ๑๕๒ แล้วแต่กรณี ต่อไป

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรานี้ไม่กระทบกระเทือนสิทธิในการดำเนินการตามมาตรา ๒๒๐ และมาตรา ๒๒๑

มาตรา ๑๕๘ ร่างพระราชบัญญัติได้รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหาภักดิ์ตรีทรงลงพระปรมาภิไธยตามมาตรา ๑๕๑ หรือร่างพระราชบัญญัติได้รัฐสภากลงมติยืนยันตามมาตรา ๑๕๒ ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายอีกครั้งหนึ่ง

(๑) หากสมาชิกสภาพผู้แทนราษฎร สมาชิกของห้องส่องสภาร่วมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของห้องส่องสภาก็ได้ ให้ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ให้เสนอความเห็นต่อประธานสภาพผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภาพิจารณา หรือประธานรัฐสภา และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าวส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบโดยไม่ชักช้า

(๒) หากนายกรัฐมนตรีเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ให้ส่งความเห็นเช่นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้ประธานสภาพผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภาพิจารณาทราบโดยไม่ชักช้า

ในระหว่างที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ให้ นายกรัฐมนตรีระงับการดำเนินการทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวไว้จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย

ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ หรือวินิจฉัยว่ามีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ และข้อความดังกล่าวเป็นสาระสำคัญ ให้ร่างพระราชบัญญัตินั้น เป็นอันตกไป

ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ แต่มิใช่กรณี ตามวรรคสาม ให้ข้อความที่ขัดหรือแย้งนั้นเป็นอันตกไป และให้นายกรัฐมนตรีดำเนินการตามมาตรา ๑๕๑ หรือ มาตรา ๑๕๒ แล้วแต่กรณี ต่อไป

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรานี้ไม่กระทบกระเทือนสิทธิในการดำเนินการตามมาตรา ๒๒๐ และมาตรา ๒๒๑

ก. ส.

ส่วนที่ ๘
การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน

มาตรา ๑๕๙ สมาชิกสภาพผู้แทนราชภูมิหรือสมาชิกวุฒิสภาแต่ละคนมีสิทธิ์ตั้งกระทุกตามนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ และนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมีหน้าที่ต้องตอบโดยเร็ว แต่ นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรียอมมีสิทธิ์ที่จะไม่ตอบเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพรา เกี่ยวกับความมั่นคงหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

สมาชิกสภาพผู้แทนราชภูมิอาจตั้งกระทุกตามสอดต่อนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีได้ตามที่กำหนดใน ข้อบังคับการประชุมสภาพผู้แทนราชภูมิ และนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีมีหน้าที่ต้องตอบกระทุกตามนั้นด้วย ตนเอง เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้

มาตรา ๑๖๐ สมาชิกสภาพผู้แทนราชภูมิจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่ มีอยู่ของสภาพผู้แทนราชภูมิ มีสิทธิเข้าซื้อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อล้มตีไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี ญัตติดังกล่าวต้องเสนอซื้อผู้สมควรดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนต่อไปด้วย และเมื่อได้เสนอญัตติแล้ว จะยุบ สภาพผู้แทนราชภูมิได้ เว้นแต่จะมีการถอนญัตติหรือการลงมตินั้นไม่ได้คะแนนเสียงตามวาระสาม

การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปตามวาระหนึ่ง ถ้าเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ราชการ จงใจฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือ กฏหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง จะเสนอโดยไม่มีการยื่นคำร้องขอ ตามมาตรา ๒๓๗ ก่อน หรือถ้าเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินอันลึกลับเห็นได้ว่าจะก่อให้เกิดความ เสียหายแก่เงินแผ่นดิน จะเสนอโดยไม่มีการฟ้องคดีต่อศาลปกครองแผนกคดีวินัยการคลังและการงบประมาณ ตามมาตรา ๒๒๙ ก่อน มิได้ และเมื่อได้มีการยื่นคำร้องขอตามมาตรา ๒๓๗ หรือมีการฟ้องคดีตามมาตรา ๒๒๙ แล้วแต่กรณี แล้ว ให้ดำเนินการต่อไปได้

เมื่อการอภิปรายทั่วไปสิ้นสุดลงโดยมิใช่ด้วยมติให้ผ่านระเบียบวาระเปิดอภิปรายนั้นไป ให้สภาพ ผู้แทนราชภูมิจัดให้มีการลงมติ ซึ่งต้องไม่กระทำในวันเดียวกับวันที่การอภิปรายสิ้นสุด และให้นับเฉพาะคะแนน เสียงไม่ไว้วางใจเท่านั้น มติไม่ไว้วางใจต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ของสภาพผู้แทนราชภูมิ ทั้งนี้ เว้นแต่คณะรัฐมนตรีจะสิ้นสุดลงก่อนมีการลงมติดังกล่าว

ในการนี้ที่มีต่อไปไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของ สภาพผู้แทนราชภูมิ สมาชิกสภาพผู้แทนราชภูมิซึ่งเข้าซื้อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายนั้น เป็นอันหมดสิทธิที่จะ เข้าซื้อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อล้มตีไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีอีกตลอดสมัยประชุมนั้น

ในการนี้ที่มีต่อไปไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของ สภาพผู้แทนราชภูมิ ให้ประชานสภาพผู้แทนราชภูมินำซื้อผู้ซึ่งได้รับการเสนอซื้อให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี คนต่อไปตามวาระหนึ่ง กราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งต่อไป และมิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๖๕ มาใช้บังคับ

มาตรา ๑๖๑ สมาชิกสภาพผู้แทนราชภารจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในหกของจำนวนสมาชิกทั้งหมด เท่าที่มีอยู่ของสภาพผู้แทนราชภาร มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลบติไมไว้วางใจรัฐมนตรี เป็นรายบุคคล และให้นำบทบัญญัติตามมาตรา ๑๖๐ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

รัฐมนตรีคนใดพ้นจากตำแหน่งแล้วแต่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีอีกภายในวันที่ สมาชิกสภาพผู้แทนราชภารเข้าชื่อเสนอญัตติตามวรคหนึ่ง ให้รัฐมนตรีคนนั้นยังคงต้องถูกอภิปรายเพื่อลบติ ไมไว้วางใจตามวรคหนึ่งต่อไป

ให้นำความในวรรคสองมาใช้บังคับกับรัฐมนตรีซึ่งพ้นจากตำแหน่งไม่เกินเก้าสิบวันก่อนวันที่ สมาชิกสภาพผู้แทนราชภารเข้าชื่อเสนอญัตติตามวรคหนึ่ง แต่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีอีก ด้วย โดยอนุโลม

มาตรา ๑๖๒ ในกรณีที่สมาชิกสภาพผู้แทนราชภารซึ่งอยู่ในพระคราเมืองที่สมาชิกในสังกัดของพระคราเมืองนั้นมีได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีจำนวนไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา ๑๖๐ หรือมาตรา ๑๖๑ ให้สมาชิกสภาพผู้แทนราชภารจำนวนมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาพผู้แทนราชภาร ตั้งกล่าวทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลบติไมไว้วางใจนายกรัฐมนตรีหรือ รัฐมนตรีเป็นรายบุคคลตามมาตรา ๑๖๐ หรือมาตรา ๑๖๑ ได้ เมื่อคณะรัฐมนตรีได้บริหารราชการแผ่นดินมา กกินกว่าสองปีแล้ว

มาตรา ๑๖๓ สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของ วุฒิสภา มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภาพเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแตลงข้อเท็จจริงหรือซึ่ง ปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินโดยไม่มีการลงมติ

การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรานี้ จะกระทำได้ครั้งเดียวในสมัยประชุมหนึ่ง

ก. ส.

หมวด ๔
คณะกรรมการ

มาตรา ๑๖๔ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีคนหนึ่งและรัฐมนตรีอื่นอีกไม่เกินสามสิบห้าคน ประกอบเป็นคณะกรรมการ มีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินตามหลักความรับผิดชอบร่วมกัน

ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี
นายกรัฐมนตรีจะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินกว่าแปดปีได้

มาตรา ๑๖๕ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมด เท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้ง เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรต้องมีมติให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการเรียกประชุม รัฐสภาเป็นครั้งแรกตามมาตรา ๓๓ มติดังกล่าวต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด เท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร แต่ในกรณีที่บุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อมีได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร การลงมติในกรณีเช่นว่านี้ให้กระทำโดยการลงคะแนนโดยเปิดเผย

ในกรณีที่พ้นกำหนดสามสิบวันตามวรคหนึ่งแล้ว ไม่ปรากฏว่ามีบุคคลใดได้รับคะแนนเสียงเห็นชอบให้ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีตามวรคหนึ่ง ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรดำเนินการตามวรคหนึ่งใหม่ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ครบกำหนดสามสิบวันดังกล่าว ในกรณีนี้ หากปรากฏว่ายังไม่มีบุคคลใดได้รับคะแนนเสียงเห็นชอบให้ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีตามวรคหนึ่ง ให้สภาผู้แทนราษฎรนั้นเป็นอันสิ้นอายุ และให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไปโดยไม่ต้องตราพระราชบัญญัติ ตามมาตรา ๑๑๕ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องประกาศกำหนดวันเลือกตั้งภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่สภาผู้แทนราษฎรนั้นสิ้นอายุ และวันเลือกตั้งนั้นต้องกำหนดเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร

มาตรา ๑๖๖ รัฐมนตรีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์
- (๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
- (๔) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๙ (๑) (๒) (๓) (๔) (๖) (๗) (๘) (๑๐) (๑๒) (๑๓) (๑๔) หรือ (๑๕)

(๕) ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกโดยได้พ้นโทษมา�ังไม่ถึงสามปีก่อนได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท

(๖) ไม่เคยเป็นสมาชิกกุழิสภาซึ่งสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกินสองปีนับถ้วนที่ได้รับแต่งตั้ง เป็นรัฐมนตรี

นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต้องแสดงสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ย้อนหลังเป็นเวลาสามปี ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเป็น นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี

นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจะเป็นสมาชิกสภาพผู้แทนราชภารหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะเดียวกันมิได้ แต่ในกรณีที่เป็นสมาชิกสภาพผู้แทนราชภารซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีให้พ้นจากตำแหน่ง สมาชิกสภาพผู้แทนราชภารในวันที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง

มาตรา ๑๖๗ ก่อนเข้ารับหน้าที่ รัฐมนตรีต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากรุณาธิคุณด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะจะรักภักดีต่อ พระมหากรุณาธิคุณ และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในจริยธรรม เพื่อประโยชน์ของประเทศ และประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

มาตรา ๑๖๘ คณะรัฐมนตรีที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดินต้องแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายต่อรัฐสภาและต้องชี้แจงต่อรัฐสภาให้ชัดเจนว่าจะดำเนินการในเรื่องใด ในระยะเวลาใด เพื่อบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปตาม แนวโน้มนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ โดยไม่มีการลงมติความไว้วางใจ ทั้งนี้ ภายใต้สิบห้าวันนับแต่วันเข้ารับหน้าที่ ก่อนแต่งตั้งคณะกรรมการต่อรัฐสภาตามวรรคหนึ่ง หากมีกรณีที่สำคัญและจำเป็นเร่งด่วนซึ่งหากปล่อยให้เนื่องช้าไปจะกระทบต่อประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีที่เข้ารับหน้าที่จะดำเนินการไปพลางก่อน เพียงเท่าที่จำเป็นก็ได้

มาตรา ๑๖๙ นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต้องให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมประชุมสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา และยื่นมีสิทธิแต่งตั้งหัวหน้าเจริญหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมสภา และให้นำเอกสารที่ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๗๐ ในการบริหารราชการแผ่นดิน รัฐมนตรีต้องดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และนโยบายที่ได้แต่งตั้งไว้ ตลอดจนยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว และต้องรับผิดชอบต่อสภาพผู้แทนราชภารในหน้าที่ของตน รวมทั้งต้องรับผิดชอบร่วมกันต่อรัฐสภาในนโยบายทั่วไปของคณะรัฐมนตรี

มาตรา ๑๗๑ ในกรณีที่มีปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินที่คณะรัฐมนตรีเห็นสมควร จะฟังความคิดเห็นของสมาชิกสภาพผู้แทนราชภารและสมาชิกวุฒิสภา นายกรัฐมนตรีจะแจ้งไปยังประธานรัฐสภา ขอให้มีการเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาได้ ในกรณีเช่นว่านี้ รัฐสภาจะลงมติในปัญหาที่อภิปรายมิได้

มาตรา ๑๗๒ นายกรัฐมนตรีอาจเสนอขอความไว้วางใจในการบริหารราชการแผ่นดินจากสภาผู้แทนราษฎรได้ เมื่อประธานสภาผู้แทนราษฎรได้รับเรื่องแล้ว ให้จัดให้มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาลงมติภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่นายกรัฐมนตรียื่นเรื่องดังกล่าว แต่นายกรัฐมนตรีจะเสนอขอความไว้วางใจตามมาตรานี้เมื่อมีการเข้าชี้อกันเสนอญัตติข้อเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๖๐ แล้วมีดัง

ในกรณีที่มติไว้วางใจมีคะแนนเสียงน้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร นายกรัฐมนตรีจะทราบบังคับหมุลให้พระมหากษัตริย์ทรงยุบสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๖๕ ที่ได้

มาตรา ๑๗๓ รัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(๑) ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๗๕

(๒) สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ

(๓) คณะรัฐมนตรีลาออก

ในกรณีที่ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๗๕ (๑) (๒) (๓) (๔) (๖) (๘)
หรือ (๙) ให้ดำเนินการตามมาตรา ๑๖๕ โดยอนุโลม

มาตรา ๑๗๔ คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ แต่ถ้าเป็นกรณีที่รัฐมนตรีซึ่งต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปนั้นต้องพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๗๕ จนมีรัฐมนตรีเหลืออยู่ไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๖๔ รัฐมนตรีที่เหลืออยู่นั้นจะอยู่ในตำแหน่งต่อไปเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรานี้ได้ แต่ให้ปลดกระทรวงของแต่ละกระทรวงรักษาราชการแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงนั้น และให้ปลดกระทรวงทุกกระทรวงที่รักษาราชการแทนรัฐมนตรี ร่วมกับปฏิบัติหน้าที่คณะรัฐมนตรีจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่

คณะรัฐมนตรีซึ่งต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปหรือปลดกระทรวงซึ่งร่วมกับปฏิบัติหน้าที่คณะรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่งปฏิบัติหน้าที่ได้เท่าที่จำเป็นและภายใต้เงื่อนไข ดังต่อไปนี้

(๑) ให้ความร่วมมือและปฏิบัติตามคำร้องขอของคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อให้การเลือกตั้ง เป็นไปด้วยความเรียบร้อย สุจริต และเที่ยงธรรม

(๒) ไม่กระทำการอันเป็นการใช้อำนาจแต่งตั้งหรือย้ายข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำหรือพนักงานของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่ หรือให้บุคคลดังกล่าวพ้นจากการปฏิบัติหน้าที่หรือพ้นจากตำแหน่ง หรือให้ผู้อื่นมาปฏิบัติหน้าที่แทน รวมทั้งกรรมการรัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อน

(๓) ไม่กระทำการอันมีผลเป็นการอนุมัติให้ใช้จ่ายงบประมาณสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็นเว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อน

(๔) ไม่กระทำการอันมีผลเป็นการอนุมัติงานหรือโครงการ หรือมีผลเป็นการสร้างความผูกพันต่อบน

ต่อคณะรัฐมนตรีชุดต่อไป

๒. ๘

(๔) ไม่ใช้หรือยอมให้ใช้ทรัพยากรของรัฐหรือบุคลากรของรัฐเพื่อกระทำการใดซึ่งจะมีผลต่อการเลือกตั้ง และไม่กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนข้อห้ามตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

ให้ปลดกระทรวงที่รักษาราชการแทนรัฐมนตรี เลือกปลดกระทรวงที่รักษาราชการแทนรัฐมนตรีคนหนึ่ง เพื่อปฏิบัติหน้าที่นายกรัฐมนตรี และเลือกปลดกระทรวงที่รักษาราชการแทนรัฐมนตรีอีกจำนวนสองคนเพื่อปฏิบัติหน้าที่รองนายกรัฐมนตรี

ให้การรักษาราชการแทนของปลดกระทรวงตามมาตรานี้สิ้นสุดลงเมื่อคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่เข้ารับหน้าที่แล้ว

มาตรา ๑๗๕ ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ไม่ได้แสดงสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ย้อนหลังเป็นเวลาสามปีต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี ปกปิดหรือแสดงหลักฐานดังกล่าวอันเป็นเท็จ หรือจงใจเสียภาษีเงินได้โดยไม่ถูกต้อง เว้นแต่เป็นผู้ซึ่งไม่มารายได้ตามที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษี

(๔) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นกรณีที่คดียังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท

(๕) สภาพแทนราชภูมิมีดีไม่ไว้วางใจตามมาตรา ๑๖๐ หรือมาตรา ๑๖๑

(๖) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๖๖

(๗) มีพระบรมราชโองการให้พ้นจากความเป็นรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๗๖

(๘) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๓๔ มาตรา ๒๓๕ หรือมาตรา ๒๓๖

(๙) ถูกถอนออกจากการตำแหน่งตามมาตรา ๒๔๐

ให้นำบทบัญญัตามาตรา ๔๙ และมาตรา ๑๐๐ มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรีตาม

(๑) (๔) (๖) หรือ (๘) โดยให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ด้วย

มาตรา ๑๗๖ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการให้รัฐมนตรีพ้นจากความเป็นรัฐมนตรีตามที่นายกรัฐมนตรีถวายคำแนะนำ

มาตรา ๑๗๗ ในกรณีเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศไทย ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศไทย หรือป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะ พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้

การตราพระราชกำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้กระทำได้เฉพาะเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้

2. ๘

ในการประชุมรัฐสภาคราวต่อไป ให้คณะรัฐมนตรีเสนอพระราชกำหนดด้นท่อรัฐสภาพื่อพิจารณา โดยไม่ซักข้า ถ้าอยู่นอกสมัยประชุมและการรอการเปิดสมัยประชุมสามัญจะเป็นการซักข้า คณะรัฐมนตรีต้อง ดำเนินการให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาพัมมายิวิสามัญเพื่อพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนดโดยเร็ว ถ้าสภาพัฒนราษฎรไม่อนุมัติ หรือสภาพัฒนราษฎรอนุมัติต่อวุฒิสภาพไม่อนุมัติและสภาพัฒนราษฎรยืนยัน การอนุมัติตัวยศแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาพัฒนราษฎร ให้พระราชกำหนดด้นตกไป แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดด้น

หากพระราชกำหนดตามวรคหนึ่งมีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกบทบัญญัติแห่งกฎหมายได และพระราชกำหนดด้นนั้นต้องตกไปตามวรคสาม ให้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีอยู่ก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมหรือ ยกเลิก มีผลใช้บังคับต่อไปนับแต่วันที่การไม่อนุมัติพระราชกำหนดด้นมีผล

ถ้าสภาพัฒนราษฎรและวุฒิสภาพอนุมัติพระราชกำหนดด้น หรือถ้าวุฒิสภาพไม่อนุมัติและสภาพัฒน ราษฎรยืนยันการอนุมัติตัวยศแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาพัฒน ราษฎร ให้พระราชกำหนดด้นมีผลใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติต่อไป

การอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนด ให้นายกรัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในกรณีที่ ไม่อนุมัติ ให้มีผลตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การพิจารณาพระราชกำหนดของสภาพัฒนราษฎรและของวุฒิสภาพในกรณียืนยันการอนุมัติพระราช กำหนด จะต้องกระทำในโอกาสแรกที่มีการประชุมสภานั้น ๆ

มาตรา ๑๗ ก่อนที่สภาพัฒนราษฎรหรือวุฒิสภาพจะได้อุમัติพระราชกำหนดโดยตามมาตรา ๑๗ วรคสาม สมาชิกสภาพัฒนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาพจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมด เท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภาพ มีสิทธิเข้าชี้เสนอกความเห็นต่อประธานแห่งสภาพที่ตนเป็นสมาชิกว่าพระราชกำหนดด้น ไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๗ วรคหนึ่ง และให้ประธานแห่งสภานั้นส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญภายใต้ สามวันนับแต่วันที่ได้รับความเห็นเพื่อวินิจฉัย เมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัย นั้นไปยังประธานแห่งสภาพที่ส่งความเห็นนั้นมา

เมื่อประธานสภาพัฒนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาพได้รับความเห็นของสมาชิกสภาพัฒนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภาพตามวรคหนึ่งแล้ว ให้รอการพิจารณาพระราชกำหนดนั้นไว้ก่อนจนกว่าจะได้รับแจ้งคำวินิจฉัย ของศาลรัฐธรรมนูญ

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าพระราชกำหนดได้ไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๗ วรคหนึ่ง ให้พระราชกำหนดด้นไม่มีผลบังคับมาแต่ต้น

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญว่าพระราชกำหนดได้ไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๗ วรคหนึ่ง ต้องมี คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมด

มาตรา ๑๘ ในระหว่างสมัยประชุม ถ้ามีความจำเป็นต้องมีกฎหมายเกี่ยวด้วยภาษีอากรหรือ เงินตราซึ่งจะต้องได้รับการพิจารณาโดยด่วนและลับเพื่อรักษาประโยชน์ของแผ่นดิน พระมหากษัตริย์จะ ทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้

พระราชกำหนดที่ได้ตราขึ้นตามวาระคนี้ จะต้องนำเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรภายในสามวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๗๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๘๐ พระมหากษัตริย์ทรงไว้วิชั่งพระราชอำนาจในการตราพระราชบัญญัติโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย

มาตรา ๑๘๑ พระมหากษัตริย์ทรงไว้วิชั่งพระราชอำนาจในการประกาศใช้และเลิกใช้กฎหมายอัยการศึก ตามลักษณะและวิธีการตามกฎหมายว่าด้วยกฎหมายอัยการศึก

ในการนี้ที่มีความจำเป็นต้องประกาศใช้กฎหมายอัยการศึกเฉพาะแห่งเป็นการรับด่วน เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารย้อมกระทำได้ตามกฎหมายว่าด้วยกฎหมายอัยการศึก

มาตรา ๑๘๒ พระมหากษัตริย์ทรงไว้วิชั่งพระราชอำนาจในการประกาศสงเคราะห์เมื่อได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา

มติให้ความเห็นชอบของรัฐสภาต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

ในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือสภาผู้แทนราษฎรลุกยุบ ให้รัฐสภาทำหน้าที่รัฐสภาในการให้ความเห็นชอบตามวาระคนี้ และการลงมติต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิก รัฐสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

มาตรา ๑๘๓ พระมหากษัตริย์ทรงไว้วิชั่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญา สงบศึก และสัญญาอื่นกับนานาประเทศหรือกับองค์กรระหว่างประเทศ

หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทยหรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิ อธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติ เพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา หรือที่ระบบทต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่าง กว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ ต้องได้รับ ความเห็นชอบของรัฐสภา

หนังสือสัญญาที่ระบบทต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวางหรือมีผล ผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญตามวาระสอง หมายถึงหนังสือ สัญญาเกี่ยวกับ การเปิดเสรีการค้าหรือเปิดเสรีการลงทุนภายใต้กรอบองค์กรการค้าโลกหรือการรวมกลุ่ม ทางเศรษฐกิจ หรือที่เกี่ยวกับการใช้หรือแบ่งสรรผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติหรือทรัพย์สินทางปัญญา หรือการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ก่อนการดำเนินการเพื่อทำหนังสือสัญญากับนานาประเทศหรือองค์กรระหว่างประเทศตามวาระสอง คณะกรรมการต้องให้ข้อมูลและจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและต้องชี้แจงต่อรัฐสภาเกี่ยวกับการทำหนังสือสัญญานั้น โดยให้คณะกรรมการเสนอกรอบการเจรจาที่เป็นเนื้อหาสาระสำคัญอันจะนำไปสู่การจัดทำ หนังสือสัญญานั้นต่อคณะกรรมการการต่างประเทศของรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบด้วย ในกรณี

คณะกรรมการดังกล่าวจะต้องประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีเดิมเป็นสมาชิกรัฐสภาด้วยและจะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องดังกล่าว

เมื่อลองนานในหนังสือสัญญาหรือจะเข้าทำหนังสือสัญญาตามวาระสองแล้ว ก่อนที่จะแสดงเจตนาให้มีผลผูกพันในหนังสือสัญญาตามวาระสอง คณะกรรมการต้องให้ประชาชนสามารถเข้าถึงรายละเอียดของหนังสือสัญญานั้น และต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ในกรณี รัฐสภาจะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องดังกล่าว ในกรณีที่การปฏิบัติตามหนังสือสัญญาดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน คณะกรรมการต้องดำเนินการแก้ไขหรือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบอย่างรวดเร็ว เหมาะสม และเป็นธรรม

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการทำหนังสือสัญญาซึ่งครอบคลุมถึงการทำหนดประเภท กรอบการเจรจา ขั้นตอน และวิธีการจัดทำหนังสือสัญญาตามวาระสอง รวมทั้งการแก้ไขหรือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตามหนังสือสัญญาดังกล่าว โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมระหว่างผู้ที่ได้ประโยชน์กับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตามหนังสือสัญญานั้นและประชาชนทั่วไป

ในกรณีที่มีปัญหาตามวาระสอง ให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะวินิจฉัยซึ่งขาด โดยให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๕๕ มาใช้บังคับกับการเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยอนุโลม ทั้งนี้ คณะกรรมการหรือจะขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยก็ได้

มาตรา ๑๙๔ พระมหาภัตตริยทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษ

มาตรา ๑๙๕ พระมหาภัตตริยทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการถอดถอนฐานนดรศักดิ์และเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์

มาตรา ๑๙๖ พระมหาภัตตริยทรงแต่งตั้งข้าราชการฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือนตำแหน่งปลัดกระทรวง อธิบดี และเทียบเท่า และทรงให้พันจักตำแหน่งหนึ่งเพื่อไปดำรงตำแหน่งอื่น เว้นแต่เป็นกรณีที่พันจักตำแหน่ง เพราะเหตุอื่นตามกฎหมายหรือเพราความตาย ให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงทราบ

มาตรา ๑๙๗ เงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นขององค์มนตรี ประธานและรองประธานสภาพัฒนาราชภูมิ ประธานและรองประธานวุฒิสภา ผู้นำฝ่ายค้านในสภาพัฒนาราชภูมิ สมาชิกสภาพัฒนาราชภูมิ และสมาชิกวุฒิสภา ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา ซึ่งต้องกำหนดให้จ่ายได้ไม่ก่อนวันเข้ารับหน้าที่

บำเหน็จบำนาญหรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นขององค์มนตรีซึ่งพ้นจากตำแหน่ง ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๑๙๘ บทกฎหมาย พระราชทัตเตา และพระบรมราชโองการอันเกี่ยวกับราชการแผ่นดิน ต้องมีรัฐมนตรีลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้ และผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการย่อมต้องรับผิดชอบในฐานะที่เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการนั้น

บทกฎหมายที่ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้วหรือถือเสเมือนหนึ่งว่าได้ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาโดยพลัน

หมวด ๕
การคลังและการงบประมาณ

มาตรา ๑๘๙ การดำเนินนโยบายการคลังและการงบประมาณของรัฐ ต้องเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล หลักประสิทธิภาพและความคุ้มค่า หลักการรักษาวินัยทางการคลัง และหลักความเป็นธรรมในสังคม ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการคลังและการงบประมาณภาครัฐ

เพื่อป้องกันการดำเนินนโยบายที่มุ่งสร้างความนิยมทางการเมืองที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อ เศรษฐกิจของประเทศไทยและประชาชนในระยะยาว การอนุมัตินโยบาย มาตรการ หรือโครงการใดๆ ให้มีการ วิเคราะห์ภาระงบประมาณและการทางการคลัง ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ และสังคม และให้ระบุปริมาณและแหล่งที่มาของเงินในการสนับสนุนการดำเนินนโยบายดังกล่าว

มาตรา ๑๙๐ การจัดเก็บภาษีหรืออากรเพื่อเป็นรายได้แผ่นดินจะต้องจัดเก็บจากฐานภาษีต่างๆ ให้ครบถ้วน ทั้งจากฐานรายได้ ฐานการซื้อขาย และจากฐานทรัพย์สิน

การกำหนดนโยบายและอัตราภาษีตามวรรคหนึ่ง ต้องคำนึงถึงหลักความเป็นกลาง ความเป็นธรรม ในสังคม ความทั่วถึง ตลอดจนความยั่งยืนทางการคลัง และข้อผูกพันระหว่างประเทศ

ให้มีการจัดระบบภาษีเป็นสองระดับ คือ ภาษีระดับชาติและภาษีระดับท้องถิ่น

การตракฎหมายให้หน่วยงานของรัฐจัดเก็บและจัดสรรเงินจากผู้มีหน้าที่เสียภาษีหรืออากรตาม กฎหมายให้แก่หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง ซึ่งมิใช่การจัดสรรภาษีหรืออากรให้องค์กรบริหารท้องถิ่นหรือ มิใช่การจัดสรรให้พ嬷กรรมการเมืองตามกฎหมาย จะกระทำมิได้

มาตรา ๑๙๑ งบประมาณแผ่นดินให้ทำเป็นพระราชบัญญัติ ถ้าพระราชบัญญัติติงบประมาณประจำปี ออกไม่ทันปีงบประมาณใหม่ ให้ใช้พระราชบัญญัติติงบประมาณในปีงบประมาณปีก่อนนั้นไปกลางก่อน

ร่างพระราชบัญญัติติงบประมาณประจำปีและร่างพระราชบัญญัติติงบประมาณเพิ่มเติม ต้องแสดง การประมาณการรายรับและงบประมาณรายจ่ายประจำปี ตลอดจนการจัดสรรงบประมาณตามภารกิจของ หน่วยงานและตามพื้นที่ โดยต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และมีการกระจายงบประมาณเพื่อลดความ เหลื่อมล้ำของประชาชนและเพื่อการพัฒนาอย่างเสมอภาค ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

กิจกรรมหรือโครงการใดที่ใช้งบประมาณดำเนินการเกินกว่าหนึ่งปี ให้ตั้งเป็นรายการงบประมาณ ผูกพันข้ามปีไว้ในพระราชบัญญัติติงบประมาณประจำปี โดยให้แสดงวงเงินและระยะเวลาที่จะต้องขอตั้ง งบประมาณในปีต่อ ๆ ไปไว้ด้วย

มาตรา ๑๙๒ ร่างพระราชบัญญัติติงบประมาณประจำปี ร่างพระราชบัญญัติติงบประมาณเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณ สถาบันแห่งราชภูมิศาสตร์และพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน หนึ่งร้อยห้าวันนับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัติตั้งกล่าวมาถึงสถาบันแห่งราชภูมิศาสตร์และพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน

ถ้าสภាឡັນຮາມງວຽບຈົກສ່າງພະພາບບຸນຍຸດືນ້ນໄມ່ແລ້ວເສີ່ງຈະຍືນໃນກຳທັນດວລາຕາມວຽກທີ່
ໃຫ້ຄືວ່າສภາແນ່ນຮາມງວຽບໄດ້ໃຫ້ຄວາມເຫັນຂອບໃນຮ່າງພະພາບບຸນຍຸດືນ້ນ ແລະ ໃຫ້ເສັນອ່າງພະພາບບຸນຍຸດືນ້ນ
ດັ່ງກ່າວຕ່ອງວິສກາ

ในการพิจารณาของวุฒิสภา วุฒิสภาจะต้องให้ความเห็นชอบหรือไม่ให้ความเห็นชอบภายในสี่สิบวัน นับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัตินั้นมาถึงวุฒิสภา โดยจะแก้ไขเพิ่มเติมได้ ๑ มีได้ ถ้าพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าวุฒิสภาได้ให้ความเห็นชอบในร่างพระราชบัญญัตินั้น ในกรณีเช่นนี้และในกรณีที่วุฒิสภาให้ความเห็นชอบ ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๑๕๑ แต่ถ้าวุฒิสภามิให้เห็นชอบด้วย ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๕๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปี ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณ สมาชิกสภาพผู้แทนราษฎรจะแปรปั้ตติเพิ่มเติมรายการหรือจำนวนในรายการใดได้ แต่อาจแปรปั้ตติในทางลดหรือตัดทอนรายจ่ายซึ่งมิใช้รายจ่ายตามข้อผูกพันอย่างโดยย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (๑) เงินส่งใช้ตันเงินกู้
 - (๒) ดอกเบี้ยเงินกู้
 - (๓) เงินที่กำหนดให้จ่ายตามกฎหมาย

ในกรณีที่มีการประยุกต์ติในทางลดหรือตัดทอนรายการหรือจำนวนในการได้ จำนวนรายจ่าย ที่ลดหรือตัดทอนนั้น จะนำไปปัดสรรส่วนที่รายการ กิจกรรม แผนงาน หรือโครงการใด ไม่ว่าจะมีอยู่แล้วหรือ ที่ตั้งขึ้นใหม่ มีได้ เว้นแต่เป็นการจัดสรรเงินเพื่อส่งใช้ต้นเงินกู้ ดอกเบี้ยเงินกู้ หรือชดใช้เงินคงคลัง

ในการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือของคณะกรรมการการเงิน การเสนอ การประยุตติ หรือการกระทำด้วยประการใดๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ มีส่วน ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ในการใช้งบประมาณรายจ่าย จะกระทำมิได้

ในกรณีที่สมาชิกสภาพผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวน
สมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภาพ เห็นว่ามีการกระทำฝ่าฝืนบทบัญญัติตามวรรคหก ให้เสนอความเห็น
ต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา และศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาในวินิจฉัยภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับ
ความเห็นดังกล่าว ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามีการกระทำฝ่าฝืนบทบัญญัติตามวรรคหก ให้การเสนอ
การประยุตติ หรือการกระทำดังกล่าว สิ้นผลไป

รัฐต้องจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ กับการบริหารงานโดยอิสระของรัฐสภา ศาล และองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

ในกรณีที่รัฐสภा ศาล และองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เห็นว่า งบประมาณรายจ่ายที่ได้รับการจัดสรรให้นั้นไม่เพียงพอ ให้สามารถเสนอคำขอประยุตติต่อคณะกรรมการธาราติพิจารณางบประมาณประจำปีได้โดยตรง โดยต้องแสดงสถานะเงินกองงบประมาณและเงินอื่นใดที่หน่วยงานนั้นมียู่ไปพร้อมกับคำขอประยุตติตัวยัง และคณะกรรมการธาราติการต้องเปิดโอกาสให้หน่วยงานซึ่งแจงเพื่อประกอบการพิจารณา ในกรณีนี้ คณะกรรมการธาราติอาจเพิ่มงบประมาณรายจ่ายให้ได้ตามความจำเป็นและ เหมาะสม

2. 80

มาตรา ๑๙๓ การใช้จ่าย การก่อหนี้ และการก่อภาระทางการคลังที่มีผลผูกพันเงินแผ่นดินจะกระทำได้ก็เฉพาะที่ได้ออนุญาตไว้ในพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปี พระราชบัญญัติงบประมาณเพิ่มเติมพระราชบัญญัติโอนงบประมาณ หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการคลังและการงบประมาณภาครัฐ เว้นแต่ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนรัฐบาลจะจ่ายไปก่อนก็ได้ แต่ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการคลังและการงบประมาณภาครัฐ

ในกรณีที่มีการจ่ายเงินไปก่อนตามวรคหนึ่งโดยใช้เงินคงคลัง ต้องตั้งงบประมาณรายจ่ายเพื่อชดใช้เงินคงคลังในพระราชบัญญัติโอนงบประมาณ พระราชบัญญัติงบประมาณเพิ่มเติม หรือพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปีงบประมาณถัดไป โดยต้องกำหนดแหล่งที่มาของรายได้เพื่อชดใช้รายจ่ายที่ได้ใช้เงินคงคลังจ่ายไปก่อนตามวรคหนึ่งด้วย

ในระหว่างเวลาที่ประเทศไทยในภาวะสงครามหรือการรบ คณะกรรมการต้องใจโนนหรือนำรายจ่ายที่กำหนดไว้สำหรับรายการนึง ไปใช้ในรายการอื่นที่แตกต่างจากที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปีหรือพระราชบัญญัติงบประมาณเพิ่มเติมได้ แต่ต้องรายงานให้รัฐสภาพรับโดยไม่มีข้อห้าม

ให้คณะกรรมการต้องรายงานการโอนหรือการนำรายจ่ายที่กำหนดไว้สำหรับรายการนึงไปใช้ในรายการอื่นที่แตกต่างจากที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปีหรือพระราชบัญญัติงบประมาณเพิ่มเติม ให้รัฐสภาพรับทุกหากเดือน

มาตรา ๑๙๔ การกำหนดให้เงินรายได้ไม่ต้องนำส่งเป็นรายได้แผ่นดิน จะกระทำได้ก็แต่โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และการตรากฎหมายให้หน่วยงานของรัฐไม่ต้องนำเงินรายได้ส่งเป็นรายได้แผ่นดิน ต้องมีขอบเขตและกรอบวงเงินเท่าที่ไม่ส่งผลกระทบต่อการรักษาวินัยการคลัง และต้องดำเนินถึงประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าของการใช้จ่ายเงินแผ่นดิน และความจำเป็นในการใช้จ่ายเงินของหน่วยงานของรัฐ

การใช้จ่าย การก่อหนี้ และภาระผูกพันที่มีผลต่อรายได้ตามวรคหนึ่ง ต้องอยู่ภายใต้หลักความคุ้มค่า ความโปร่งใส และการรักษาวินัยทางการคลังตามหมวดนี้ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการคลังและการงบประมาณภาครัฐ

เงินรายได้ของหน่วยงานของรัฐได้ที่กฎหมายกำหนดให้ไม่ต้องนำส่งเป็นรายได้แผ่นดิน เงินออกงบประมาณ และเงินอื่นใดที่หน่วยงานของรัฐนั้นมีอยู่ ให้หน่วยงานของรัฐนั้นทำรายงานการรับและการใช้จ่ายเงินตั้งแต่ล่าสุด เสนอด้วยคณะกรรมการตุรกีสิ้นปีงบประมาณ และให้คณะกรรมการต้องรายงานให้สภาพแทนราชภูมิ และวุฒิสภาพรับ

มาตรา ๑๙๕ ในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้ดํารงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ใด ก่อให้เกิดการใช้จ่ายเงินแผ่นดินอันวิญญาณพึงเห็นได้ว่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐอย่างร้ายแรง ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ อาจได้ส่วนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนยื่นฟ้องต่อศาลปกครองแผนกคดีวินัยการคลังและการงบประมาณ และให้ศาลพิจารณาในจังหวะโดยไม่มีข้อห้าม ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายว่าด้วยการนั้น

๒-๘

หมวด ๖

ความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการ นักการเมือง และประชาชน

มาตรา ๑๙๖ การแต่งตั้งข้าราชการพลเรือนต้องใช้ระบบคุณธรรมและมีความเป็นกลางทางการเมือง โดยให้มีคณะกรรมการดำเนินการแต่งตั้ง ซึ่งมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำและมิใช่ข้าราชการการเมือง จะเป็นข้าราชการการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่น มิได้

มาตรา ๑๙๗ ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และนโยบายที่คณะกรรมการรัฐมนตรีและต่อรัฐสภา เพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม ปฏิบัติหน้าที่ตามหลักธรรมาภิบาล อำนวย ความสะดวกและให้บริการแก่ประชาชนอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งต้องวางแผนเป็นกลางทางการเมือง ในการปฏิบัติหน้าที่และในการปฏิบัติการอื่นที่เกี่ยวข้อง

ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งไม่ดำเนินการตามคำสั่งให้ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ย่อมได้รับความคุ้มครองตามที่กฎหมายบัญญัติ

ให้มีการประเมินความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะของหน่วยงานของรัฐ รวมทั้ง ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๑๙๘ บุคคลย่อมมีส่วนร่วมในการบริหารราชการแผ่นดินดังต่อไปนี้

(๑) ให้ข้อมูลและความคิดเห็นในการบริหารราชการต่อผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และ เจ้าหน้าที่ของรัฐ

(๒) มีส่วนร่วมในการบริหารราชการแผ่นดินตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๓) ตรวจสอบและติดตามการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๙๗ ของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในกรณีที่พบว่ามีการละเลยหรือไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรา ๑๙๗ ย่อมมีสิทธิขอให้ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ ของรัฐ หรือผู้บังคับบัญชาของข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ชี้แจง และลงโทษ และขอให้ดำเนินการ ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย เสนอเรื่องราวร้องทุกข์ หรือฟ้องคดีต่อศาล ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ใน รัฐธรรมนูญและกฎหมาย

หมวด ๗
การกระจายอำนาจและการบริหารท้องถิ่น

มาตรา ๑๙๙ ภายใต้บังคับมาตรา ๑ รัฐต้องให้ความเป็นอิสระแก่องค์กรบริหารท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตามเจตนาธรรมของประชาชนในท้องถิ่นโดยให้มีรูปแบบองค์กรบริหารท้องถิ่นที่หลากหลาย เหมาะสมกับการบริหารจัดการตามภูมิลักษณะและพื้นที่ รวมทั้งต้องกระจายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ และต้องส่งเสริมให้องค์กรบริหารท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณูปโภคและสุขาภิบาล ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาในพื้นที่ได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การจัดทำบริการสาธารณูปโภคและสุขาภิบาล ให้ชุมชนหรือบุคคลสามารถดำเนินการได้โดยมีมาตรฐาน คุณภาพ และประสิทธิภาพไม่น้อยกว่าองค์กรบริหารท้องถิ่น รัฐหรือองค์กรบริหารท้องถิ่นต้องกระจายการกิจกรรมดังกล่าวให้ชุมชนหรือบุคคลดังกล่าวดำเนินการภายใต้การกำกับดูแลที่เหมาะสม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๒๐๐ องค์กรบริหารท้องถิ่นต้องมีผู้บริหารท้องถิ่นหรือสภากำนัลท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้ง แต่ในกรณีที่เป็นองค์กรบริหารท้องถิ่นรูปแบบพิเศษจะมาจากความเห็นชอบของประชาชนโดยวิธีอื่นก็ได้ และผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกสภากำนัลท้องถิ่น ต้องไม่กระทำการอันเป็นการขัดกันแย้งผลประโยชน์ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

องค์กรบริหารท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณูปโภคและสร้างความมั่นคง และเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ย่อมมีอำนาจหน้าที่ของตนเอง โดยเฉพาะ โดยอย่างน้อยต้องมีอำนาจหน้าที่ในด้านการพัฒนาสุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การพัฒนาเศรษฐกิจพื้นฐาน การกีฬา การศึกษาอบรม การส่งเสริมศาสนา และการจัดการศิลปวัฒนธรรม จรริยธรรม ประเพณีของท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

องค์กรบริหารท้องถิ่นต้องบริหารงานให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล และมีความเป็นอิสระในการ กำหนดนโยบาย การบริหาร การจัดทำบริการสาธารณูปโภค การบริหารงานบุคคล และการคลัง โดยต้องคำนึงถึง ดุลยภาพระหว่างความเป็นอิสระและความมีมาตรฐาน รวมทั้งความสอดคล้องกับการพัฒนาของจังหวัด และ ประเทศโดยรวม

องค์กรบริหารท้องถิ่นต้องมีขนาดและศักยภาพที่เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อตอบสนอง ต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยสามารถจัดทำ บริการสาธารณูปโภคและสุขาภิบาล สามารถสร้างความร่วมมือกับทั้งภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน และ องค์กรภาคประชาสังคม ได้ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่า เป็นประโยชน์ และให้บริการประชาชนอย่างทั่วถึง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

รัฐ ราชการส่วนภูมิภาค และองค์กรบริหารท้องถิ่น ต้องร่วมมือกันดำเนินการตามงบประมาณที่ได้รับ การจัดสรรให้พัฒนาพื้นที่ร่วมกันและในการกิจอื่นที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๒๐๑ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการให้เป็นไปตามหมวดนี้ ให้มีประมวลกฎหมายจัดตั้ง องค์กรบริหารท้องถิ่นและกฎหมายส่งเสริมการกระจายอำนาจและการบริหารท้องถิ่น โดยต้องให้มีการกระจายอำนาจที่เพิ่มขึ้น มีคณะกรรมการส่งเสริมการบริหารท้องถิ่นแห่งชาติ มีหน่วยงานรับผิดชอบการกระจายอำนาจที่เป็นเอกภาพและสามารถดำเนินการให้การกระจายอำนาจเป็นผลสำเร็จ และมีการประเมินผลการกระจายอำนาจด้วย

ให้กระจายอำนาจทางการคลังให้แก่องค์กรบริหารท้องถิ่นให้มีอิสระในการจัดหารายได้และใช้จ่าย ในการดำเนินงาน

การกระจายอำนาจในการจัดเก็บภาษีให้กับองค์กรบริหารท้องถิ่น ให้คำนึงถึงการให้ท้องถิ่นโดยรวม มีรายได้จากการภาษีท้องถิ่นที่เพียงพอสำหรับความจำเป็นในการใช้จ่ายของท้องถิ่น องค์กรบริหารท้องถิ่นได้ ที่ความสามารถในการจัดเก็บภาษีของท้องถิ่นไม่เพียงพอในการใช้จ่าย ให้รัฐจัดสรรงเงินรายได้ในรูปของการจัดสรรงเงินภาษีและเงินอุดหนุนให้องค์กรบริหารท้องถิ่นนั้น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ให้มีการกำกับดูแลการใช้จ่ายงบประมาณ การรายงานการเงิน การคลัง และการตรวจสอบ เพื่อให้ การบริหารการเงินการคลังขององค์กรบริหารท้องถิ่นเป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งรักษาวินัยและความยั่งยืนทางการคลังโดยรวมของท้องถิ่นและของประเทศไทย

มาตรา ๒๐๒ การกำกับดูแลองค์กรบริหารท้องถิ่นต้องกระทำตามกฎหมาย เท่าที่จำเป็น และต้อง เป็นไปเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศไทยเป็นส่วนรวม และเป็น หลักประกันให้แก่ประชาชนจากการใช้อำนาจขององค์กรบริหารท้องถิ่น เหมาะสมกับรูปแบบขององค์กร บริหารท้องถิ่น และจะกระทบกับหลักความเป็นอิสระขององค์กรบริหารท้องถิ่นไม่ได้ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมาย บัญญัติ

ในการกำกับดูแลตามวรรคหนึ่ง รัฐอาจดำเนินการดังต่อไปนี้

- (๑) กำหนดมาตรฐานกลางให้องค์กรบริหารท้องถิ่นปฏิบัติและติดตามตรวจสอบให้เป็นไปตามมาตรฐานนั้น
- (๒) ทำสัญญาแพนระหว่างรัฐ ราชการส่วนภูมิภาค และองค์กรบริหารท้องถิ่น ในกรณีที่มีการพัฒนา พื้นที่หรือโครงการร่วมกัน

(๓) ส่งเรื่องให้ศาลปกครองพิจารณาวินิจฉัยว่ากฎหมาย คำสั่ง มติ หรือการกระทำใด ของผู้บริหารท้องถิ่น สถาบันท้องถิ่น หรือสมาชิกสถาบันท้องถิ่น เป็นไปโดยไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย แต่ทั้งนี้ไม่เป็นการตัด อำนาจผู้กำกับดูแลที่จะยังคงไว้ คำสั่ง มติ หรือการกระทำการดังกล่าว ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายจัดตั้งองค์กร บริหารท้องถิ่น

(๔) การอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๒๐๓ ประชาชนหรือชุมชนย่อมมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กรบริหารท้องถิ่น ในการกำหนดรูปแบบขององค์กรบริหารท้องถิ่น การบริหารงานท้องถิ่น การออกเสียงประชามติระดับท้องถิ่น

การตรวจสอบการดำเนินงาน การถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือการเสนอข้อบัญญัติ ห้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

องค์กรบริหารท้องถิ่นมีหน้าที่ต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยอย่างน้อยต้องเปิดเผย ข้อมูลข่าวสาร รายงานผลการดำเนินงาน และรายงานงบการเงินและสถานะทางการคลังท้องถิ่นให้ประชาชนทราบ ส่งเสริมสมัชชาพลเมือง รวมทั้งต้องจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วมตัดสินใจในการดำเนินงานที่มีผลกระทบต่อ ประชาชน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๒๐๔ การบริหารงานบุคคลขององค์กรบริหารท้องถิ่นต้องเป็นไปตามระบบคุณธรรมและความ เหมาะสมขององค์กรบริหารท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ โดยต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ให้บุคลากรขององค์กรบริหารท้องถิ่นมีสถานะเป็นข้าราชการส่วนท้องถิ่นหรือลูกจ้างส่วนท้องถิ่น และสามารถย้ายหรือสับเปลี่ยนสังกัดระหว่างหน่วยงานท้องถิ่นและองค์กรบริหารท้องถิ่นรูปแบบต่างกันได้

(๒) ให้มีองค์กรกลางบริหารงานบุคคลขององค์กรบริหารท้องถิ่นทุกรูปแบบ ในระดับชาติและระดับ จังหวัด ร่วมกันเป็นองค์กรเดียว โดยมีองค์ประกอบสี่ฝ่าย ประกอบด้วย ผู้แทนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้แทน ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้แทนข้าราชการส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิ มีจำนวนเท่ากัน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๓) ให้มีคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมในการบริหารท้องถิ่นและคณะกรรมการดำเนินการ แต่งตั้งข้าราชการส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

องค์กรบริหารท้องถิ่นรูปแบบพิเศษอาจมีองค์กรกลางบริหารงานบุคคลตาม (๒) และคณะกรรมการ ตาม (๓) เป็นการเฉพาะได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

2.8

ภาค ๓

หลักนิติธรรม ศาล และองค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

หมวด ๑

ศาลและกระบวนการยุติธรรม

ส่วนที่ ๑
บททั่วไป

มาตรา ๒๐๕ หลักนิติธรรมอันเป็นรากฐานของรัฐธรรมนูญในระบบประชาธิปไตย อย่างน้อย มีหลักการพื้นฐานสำคัญ ดังต่อไปนี้

(๑) ความสูงสุดของรัฐธรรมนูญและกฎหมายแห่งอำนาจของบุคคล และการเคารพรัฐธรรมนูญ และกฎหมายทั้งโดยรัฐและประชาชน

(๒) การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค

(๓) การแบ่งแยกการใช้อำนาจ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และการป้องกันการขัดกันระหว่าง ประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม

(๔) นิติกระบวนการอันเป็นธรรม ซึ่งอย่างน้อยต้องไม่บังคับใช้รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายย้อนหลังเป็นโทษ ทางอาญาแก่บุคคล ให้บุคคลมีสิทธิในการป้องตนเองเมื่อสิทธิหรือเสรีภาพถูกกระทบ ไม่บังคับให้บุคคลต้อง ให้ถ้อยคำซึ่งทำให้ต้องรับผิดทางอาญา ไม่ทำให้บุคคลต้องถูกดำเนินคดีอาญาในการกระทำความผิดเดียวกัน มากกว่าหนึ่งครั้ง และมีข้อกำหนดให้สันนิษฐานว่าบุคคลเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาว่ากระทำการผิด

(๕) ความเป็นอิสระของศาล และความสุจริตเที่ยงธรรมของกระบวนการยุติธรรม

มาตรา ๒๐๖ กระบวนการยุติธรรมต้องเป็นไปโดยถูกต้องตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย มีความ เป็นธรรม มีมาตรฐานที่ชัดเจน โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีขั้นตอนการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่เหมาะสมกับ ประเภทคดี มีประสิทธิภาพ ไม่ล่าช้าโดยไม่มีเหตุอันสมควร และให้ประชาชนเสียค่าใช้จ่ายน้อย

การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลและองค์กรในกระบวนการยุติธรรม ต้องมีการกำหนด ระยะเวลาการดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ ทั้งของคุ้มครอง ของศาล และขององค์กรดังกล่าว ไว้อย่างชัดเจน เพื่อเป็นหลักประกันในการดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมและการพิจารณาพิพากษาคดี และต้องเปิดเผย ให้ทราบเป็นการทั่วไป ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

2.8

เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม คุ้มครอง คุ้มครอง และพนักงาน มีหน้าที่ร่วมมือกับศาล เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาดีเป็นไปโดยไม่ล่าช้าโดยไม่มีเหตุอันสมควร ถ้ามีการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตย่อมต้องรับผิดตามที่กฎหมายบัญญัติ

คำพิพากษา คำวินิจฉัย และคำสั่ง ต้องแสดงเหตุผลประกอบการวินิจฉัยหรือการมีคำสั่ง ต้องอ่านโดยเปิดเผย รวมทั้งต้องให้ผู้มีส่วนได้เสียสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย และถ้าเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ ต้องให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๒๐๗ การพิจารณาพิพากษากรณีเป็นอำนาจของศาล ซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปโดยยุติธรรม ตามหลักนิติธรรม ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย และในพระประมาภิรัตน์พระมหาภัตtriy

ผู้พิพากษาและตุลาการมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาดีโดยปราศจากอคติทั้งปวง และต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ที่เหมาะสมกับประเภทดีที่ต้องพิจารณาพิพากษา

ผู้พิพากษาและตุลาการจะเป็นข้าราชการการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีเด

เงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอื่นของผู้พิพากษาและตุลาการ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ จะนำระบบบัญชีเงินเดือนหรือเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการพลเรือนมาใช้ บังคับมีได้ และเมื่อมีการเพิ่มเงินเดือนหรือเงินประจำตำแหน่งข้าราชการพลเรือนเป็นสัดส่วนใด ให้ปรับเพิ่มเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งของผู้พิพากษาหรือตุลาการขึ้นอย่างน้อยให้เป็นไปตามสัดส่วนนั้น

ให้มีคณะกรรมการซึ่งเป็นองค์กรบริหารงานบุคคลของผู้พิพากษาศาlaysutitirumหรือของตุลาการ ศาลปกครอง เพื่อเป็นหลักประกันความเป็นอิสระของผู้พิพากษาหรือตุลาการ โดยมีองค์ประกอบ อำนาจหน้าที่ และวิธีดำเนินการ ตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่กรรมการซึ่งเป็นผู้แทนที่ได้รับเลือกตั้งและการผู้ทรงคุณวุฒิในองค์กรบริหารงานบุคคลตั้งกล่าว ให้ดำรงตำแหน่งได้ไม่เกินสองวาระ และบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งกรรมการในองค์กรบริหารงานบุคคลของศาลหนึ่ง จะไปดำรงตำแหน่งกรรมการในองค์กรบริหารงานบุคคลของศาลอื่นหรือกรรมการที่มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารของศาลใด ในเวลาเดียวกันมีได้

การแต่งตั้ง การโยกย้าย การเลื่อนเงินเดือน และการเลื่อนตำแหน่ง วินัยและการลงโทษทางวินัย การบทวนการลงโทษทางวินัย การอุทธรณ์ และการร้องทุกข์ ของผู้พิพากษาและตุลาการ ต้องมีหลักประกันความเป็นอิสระ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๒๐๘ การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ต้องเป็นไปโดยเที่ยงธรรม ปราศจากการขัดกันแห่งผลประโยชน์และปราศจากอคติทั้งปวง และต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามหลักนิติธรรม ตามรัฐธรรมนูญ และตามกฎหมาย

ในกรณีที่ศาลหรือหน่วยงานของรัฐซึ่งมีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายเห็นว่ากฎหมายหรือกฎหมายได้ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อประชาชนหรือไม่เป็นไปตามมาตรา ๙๖ ให้ศาลหรือหน่วยงานของรัฐดังกล่าวส่งความเห็น เช่นว่า นี้ไปยังคณะกรรมการรัฐมนตรีและรัฐสภาเพื่อดำเนินการแก้ไขต่อไป

มาตรา ๒๐๙ บรรดาศาลทั้งหลายจะตั้งขึ้นได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติ โดยให้จัดตั้งศาลอย่างทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และเสียค่าใช้จ่ายน้อย

การตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีเดคดีหนึ่งหรือคดีที่มีข้อหาฐานได้ฐานหนึ่งโดยเฉพาะ
แทนศาลที่มีอยู่ตามกฎหมายสำหรับพิจารณาพิพากษาคดีนั้น จะกระทำมิได้

การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือ
วิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีเดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ จะกระทำมิได้

มาตรา ๒๑๐ ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร
หรือศาลอื่น ให้พิจารณาวินิจฉัยซึ่งด้วยคณะกรรมการคณะหนึ่งซึ่งประกอบด้วยประธานศาลฎีกาเป็น¹
ประธาน ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานศาลอื่น และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นทางนิติศาสตร์ไม่เกินสี่คน เป็น²
กรรมการ โดยให้เลขาธิการศาลฎีกาเป็นเลขานุการ และให้เลขาธิการสำนักงานศาลปกครองและหัวหน้า
หน่วยธุรการของศาลอื่น เป็นผู้ช่วยเลขานุการ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ให้คณะกรรมการตามวรคหนึ่งแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิทางนิติศาสตร์ตามวรคหนึ่งจำนวนสามคน
เป็นคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาเสนอความเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยเป็นรายคดี

หลักเกณฑ์การเสนอปัญหาและการวินิจฉัยปัญหาตามวรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๒๑๑ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งผู้พิพากษาและตุลาการ และทรงให้พันจากตำแหน่งหนึ่ง
เพื่อไปดำรงตำแหน่งอื่น แต่ในกรณีที่พันจากตำแหน่งเพราะเหตุอื่นตามกฎหมายหรือเพราะความตาย ให้ดำเนิน
กระบวนการบังคับคุกเพื่อทรงทราบ

ก่อนเข้ารับหน้าที่ ผู้พิพากษาและตุลาการต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ด้วยถ้อยคำ
ดังต่อไปนี้

“ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะจริงรักภักดีต่อ
พระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ในพระปรมาภิไธยด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โดยปราศจากอคติทั้งปวง
เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชน และความสงบสุขแห่งราชอาณาจักร ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามเชิงการ
ปกครองระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและ
กฎหมายทุกประการ”

มาตรา ๒๑๒ ประธานศาลฎีกาและประธานศาลปกครองสูงสุดมีภาระการดำรงตำแหน่งสืบเป็นบัตต์
วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว ในกรณีที่ผู้ซึ่งพันจากตำแหน่ง
ดังกล่าวยังไม่พ้นจากการเพราะเหตุที่เกี่ยณอยุรักษการ ให้แต่งตั้งผู้อื่นให้ดำรงตำแหน่งอื่นตามที่องค์กร
บริหารงานบุคคลของศาลนั้นกำหนด

มาตรา ๒๑๓ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม และศาลปกครอง มีหน่วยธุรการของศาลที่เป็นอิสระใน
การบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยมีเลขาธิการ
สำนักงานศาลเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานศาลนั้น

การแต่งตั้ง การพันจากตำแหน่ง การประเมินประสิทธิภาพ และการดำเนินการทางวินัย เลขาธิการ
สำนักงานศาล ต้องได้รับความเห็นชอบจากองค์กรบริหารงานบุคคลของศาลนั้นตามที่กฎหมายบัญญัติ

2.8

ให้มีหน่วยงานในการบังคับคดีที่มีประสิทธิภาพอยู่ในสังกัดของศาล เพื่อบังคับการให้เป็นไปตามคำวินิจฉัย คำพิพากษา และคำสั่งของศาล ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๒๑๔ องค์กรอัยการมีสิริในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปโดยยุติธรรม ตามหลักนิติธรรม ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย โดยปราศจากการขัดกันแห่งผลประโยชน์

พนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยองค์กรอัยการ และพนักงานอัยการ และกฎหมายอื่น

ในการสอบสวนคดีอาญาที่สำคัญ ให้พนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

คำสั่งซึ่งขาดคดีเกี่ยวกับคำสั่งฟ้อง ไม่ฟ้อง ถอนฟ้อง อุทธรณ์ฎีกา ไม่อุทธรณ์ฎีกา หรือถอนอุทธรณ์ฎีกา ของอัยการสูงสุดตามกฎหมาย ต้องแสดงเหตุผลประกอบการมีคำสั่ง รวมทั้งต้องให้ผู้มีส่วนได้เสียสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย และถ้าเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะต้องให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การแต่งตั้ง การยกย้าย การเลื่อนเงินเดือน และการเลื่อนตำแหน่ง วินัยและการลงโทษทางวินัย การอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ของข้าราชการอัยการ ต้องมีหลักประกันความเป็นอิสระ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ และให้นำบทบัญญัติตามมาตรา ๒๐๗ วรรคสี่ มาใช้บังคับกับข้าราชการอัยการทั้งหมดโดยอนุโลม

ให้มีคณะกรรมการซึ่งเป็นองค์กรบริหารงานบุคคลของข้าราชการอัยการเพื่อเป็นหลักประกันความเป็นอิสระ โดยมีองค์ประกอบ อำนาจหน้าที่ และวิธีดำเนินการ ตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยประธานกรรมการ ต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับเลือกตั้งจากข้าราชการอัยการ ต้องไม่เป็นข้าราชการอัยการและไม่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ประธานกรรมการและกรรมการอื่นซึ่งมิใช่กรรมการโดยตำแหน่งให้ดำรงตำแหน่งได้ไม่เกินสองวาระ ข้าราชการอัยการต้องไม่เป็นกรรมการในรัฐวิสาหกิจหรือกิจการอื่นของรัฐในตำแหน่งเดียวกัน หรือในหางหุ้นส่วนบริษัท ไม่เป็นที่ปรึกษาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือดำรงตำแหน่งใดในลักษณะเดียวกัน ทั้งต้องไม่ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพหรือกระทำการใดอันเป็นการกระทบกระเทือนถึงการปฏิบัติหน้าที่หรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งตำแหน่งหน้าที่ของข้าราชการอัยการ

สำนักงานอัยการสูงสุดมีอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ส่วนที่ ๒

มาตรา ๒๑๕ ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวนเก้าคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากบุคคลดังต่อไปนี้

- (๑) ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาและได้รับเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา จำนวนสองคน

(๒) ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งได้รับเลือกจากที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด จำนวนสองคน

(๓) ผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ จำนวนสามคน โดยต้องเป็นผู้ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายมหาชนอย่างน้อยหนึ่งคน

(๔) ผู้ทรงคุณวุฒิสาขาวิชาศาสตร์หรือผู้ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารภาครัฐ จำนวนสองคน หลักเกณฑ์และวิธีการได้มาซึ่งบุคคลตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ

ให้ผู้ได้รับเลือกตามวาระคนหนึ่ง ประชุมและเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบ

ให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๑๖ ให้มีคณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๑๕ (๓) และ (๔) คณะกรรมการด้วยกรรมการประจำต่างๆ ดังต่อไปนี้

- (๑) ประธานศาลฎีกาและประธานศาลปกครองสูงสุด

(๒) ประธานสภาผู้แทนราษฎรและผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร

(๓) ประธานองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐซึ่งเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน

(๔) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทยเลือกจากคณะกรรมการบริหารศาสตร์หนึ่งคน และ

จากคณะกรรมการบริหารศาสตร์หนึ่งคน

หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ

กรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามวาระคนหนึ่ง จะเข้ารับการสรรหาเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ มิได้ และให้กรรมการตั้งกล่าวประชุมและเลือกกันเองให้คุณหนึ่งเป็นประธานกรรมการสรรหา

มาตรา ๒๑๗ ให้คณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการสรรหาผู้ซึ่งสมควรได้รับการแต่งตั้งให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๑๕ (๓) และ (๔) ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีเหตุให้ต้องมีการสรรหาบุคคลให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว แล้วให้เสนอรายชื่อผู้ได้รับเลือกนั้นพร้อมความ

ร้อมความ
ก.

ยินยอมของผู้นั้นต่อประธานวุฒิสภา มติในการคัดเลือกดังกล่าวต้องลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

ในกรณีที่ไม่อาจดำเนินการให้ได้มาซึ่งกรรมการสรรหาในตำแหน่งใดหรือกรรมการสรรหาในตำแหน่งใดไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ถ้ากรรมการที่เหลืออยู่นั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ให้คณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยกรรมการที่เหลืออยู่

ในกรณีที่ไม่อาจสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งสมควรได้รับการแต่งตั้งให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้ภายในเวลาที่กำหนด ไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาแต่งตั้งผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกางานวันสี่คน และให้ที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดแต่งตั้งตุลาการในศาลปกครองสูงสุดจำนวนสามคน เป็นกรรมการสรรหาเพื่อดำเนินการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแทน

ให้ประธานวุฒิหารียกประชุมวุฒิสภาเพื่อมีมติให้ความเห็นชอบผู้ได้รับการคัดเลือกตามวรรคหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับรายชื่อ การลงมติให้ใช้ริลงคะแนนลับ ในกรณีที่วุฒิสภาให้ความเห็นชอบให้ประธานวุฒิสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งต่อไป ในกรณีที่วุฒิสภามีเห็นชอบในรายชื่อใด ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ให้ส่งชื่อนั้นกลับไปยังคณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หากคณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่เห็นด้วยกับวุฒิสภาและมีมติยืนยันตามมติเดิมด้วยคะแนนเอกฉันท์ ให้ส่งชื่อนั้นให้ประธานวุฒิสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งต่อไป แต่ถ้ามติที่ยืนยันตามมติเดิมไม่เป็นเอกฉันท์ ให้เริ่มกระบวนการสรรหาใหม่ ซึ่งต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีเหตุให้ต้องดำเนินการดังกล่าว

มาตรา ๒๑๘ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีภาระการดำรงตำแหน่งเก้าปีนับแต่วันที่พระมหาภักตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งดำรงตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญมาครบสามปีแล้ว พ้นจากตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญ แต่ให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต่อไป แล้วให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคนหนึ่งให้ดำรงตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญแทน

ให้นำความในวรรคสองมาใช้บังคับกับกรณีที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญแสดงเจตนาขอพ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญโดยมิได้ลาออกจากตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ด้วย

ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเป็นเจ้าพนักงานในการยุติธรรมตามกฎหมาย

มาตรา ๒๑๙ คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ การกระทำอันเป็นการต้องห้ามในระหว่างที่ดำรงตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และการอื่นที่จำเป็นให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ

โดยอย่างน้อยต้องมีข้อกำหนดห้ามไม่ให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ มาแล้ว เข้ารับการสรรหา และการพ้นจากตำแหน่งเมื่อมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์

มาตรา ๒๒๐ ในกรณีที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความต้องแย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลส่งความเห็นเข่นว่านั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย ในระหว่างนั้นให้ศาลดำเนินการพิจารณาต่อไปได้ แต่ให้รอการพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวจนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณา ก็ได้

มาตรา ๒๒๑ บุคคลซึ่งถูกกล่าวมิสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าการใช้สิทธิตามมาตราหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณา ก็ได้

มาตรา ๒๒๒ ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของสภาพัฒนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะกรรมการรัฐมนตรี หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ให้ประธานสภาพัฒนราษฎร ประธานวุฒิสภา ประธานรัฐสภา นายกรัฐมนตรี ผู้นำฝ่ายค้านในสภาพัฒนราษฎร หรือองค์กรนั้น เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

มาตรา ๒๒๓ องค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัย ต้องประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าห้าคน

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ถือเสียงข้างมาก เว้นแต่จะมีบัญญัติเป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้ โดยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นองค์คณะทุกคนจะต้องทำความเห็นในการวินิจฉัยในประเด็นแห่งคดีในส่วนของตนพร้อมแตลงด้วยว่าจាតอที่ประชุมก่อนการลงมติ

วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ และการทำคำวินิจฉัยของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะกรรมการรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐทุกองค์กร และให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว ทั้งนี้ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและความเห็นในการวินิจฉัยของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทุกคน ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

๒.๘

ส่วนที่ ๓
ศala-yut-trorm

มาตรา ๒๒๔ ศala-yut-trorm มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวง เว้นแต่คดีที่รัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลอื่น

ศala-yut-trorm มีสามชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลชั้นอุทธรณ์ และศาลฎีกา เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ในรัฐธรรมนูญหรือตามกฎหมายอื่น

มาตรา ๒๒๕ ให้มีแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกา โดยองค์คณะผู้พิพากษาประกอบด้วยผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่น้อยกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกานายหรือผู้พิพากษาอาชญากรรมซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่น้อยกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกานายจำนวนเก้าคน ซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาโดยวิธีลงคะแนนลับ และให้เลือกเป็นรายคดี

อำนาจหน้าที่ของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง การอุทธรณ์คดีพิพากษาซึ่งกระทำได้ทั้งในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย และวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

มาตรา ๒๒๖ ให้ศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค และศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ มีอำนาจพิจารณาและพิพากษาคดี ดังต่อไปนี้

(๑) คดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ให้อยู่ในเขตอำนาจศาล ดังต่อไปนี้

(ก) คดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกกุழิสภากลุ่มให้อยู่ในอำนาจของศาลอุทธรณ์

(ข) คดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นซึ่งเกิดขึ้นในเขตท้องที่ของศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคใด ให้อยู่ในอำนาจของศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคนั้น แล้วแต่กรณี

(ค) คดีที่มีการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกกุழิสภากลุ่ม ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งแล้ว ให้อยู่ในเขตอำนาจของศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคตาม (ก) หรือ (ข) แล้วแต่กรณี

เมื่อศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค แล้วแต่กรณี มีคำสั่งรับคำร้องให้เลือกตั้งใหม่หรือให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง แล้ว นับแต่วันถัดจากล่าว ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกกุழิสภากลุ่ม ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น จะปฏิบัติหน้าที่ต่อไป มีได้ จนกว่าศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค แล้วแต่กรณี จะมีคำสั่งยกคำร้อง

คำพิพากษาในคดีเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง คู่ความมีสิทธิอุทธรณ์ต่อศาลฎีกาได้ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

2.85

(๒) คดีเกี่ยวกับการลงใบไม้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินหรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง หรือจะใช้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน สำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ หรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปักปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้ศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคมีอำนาจพิจารณาพิพากษา ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ และเมื่อมีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว คู่ความมีสิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งต่อศาลมีภัยได้

(๓) คดีดำเนินคดีพิเศษให้อุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์คดีดำเนินคดีพิเศษ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ วิธีพิจารณาและการพิพากษาคดีตาม (๑) และ (๒) รวมทั้งการอุทธรณ์และการพิจารนาอุทธรณ์ และการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตามระเบียบที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกากำหนด โดยต้องใช้ระบบไต่สวน ให้เป็นไปโดยรวดเร็ว และอาจพิจารณาลับเพื่อคุ้มครองพยานได้

ส่วนที่ ๔
ศาลปกครอง

มาตรา ๒๒๗ ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีปกครองอันเนื่องมาจากการใช้อำนาจทางปกครองตามกฎหมายหรือเนื่องมาจากการดำเนินกิจการทางปกครอง รวมทั้งคดีอันเนื่องมาจากการบริหารและการบริหารงานบุคคลขององค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ตลอดจนมีอำนาจพิจารณาพิพากษาเรื่องที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง

อำนาจศาลปกครองตามวรรคหนึ่งไม่วรุ่งถึงการใช้อำนาจหน้าที่ซึ่งเป็นการใช้อำนาจโดยตรงขององค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ไม่ว่าอำนาจหน้าที่นั้นจะบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมาย

ให้มีศาลปกครองสูงสุดและศาลปกครองชั้นต้น และจะมีศาลปกครองชั้นอุทธรณ์ด้วยก็ได้

มาตรา ๒๒๘ ผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์และผู้ทรงคุณวุฒิในการบริหารราชการแผ่นดิน อาจได้รับแต่งตั้งให้เป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดได้ การแต่งตั้งให้บุคคลดังกล่าวเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ให้แต่งตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนตุลาการในศาลปกครองสูงสุดทั้งหมด และต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองตามที่กฎหมายบัญญัติและได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภา ก่อน แล้วจึงนำความกราบบังคมทูล

การคัดเลือกตุลาการในศาลปกครองชั้นต้นเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองบัญญัติ โดยต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองและได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภา ก่อน แล้วจึงนำความกราบบังคมทูล

มาตรา ๒๒๙ ให้มีแผนกคดีวินัยการคดังและการบประมาณในศาลปกครองชั้นต้นและศาลปกครองสูงสุด

องค์คณะ อำนาจหน้าที่ การฟ้องคดีและวิธีพิจารณาคดี รวมทั้งการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ และการอื่นที่จำเป็น ของศาลปกครองแผนกคดีวินัยการคดังและการบประมาณ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วย การจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง

ส่วนที่ ๕

ศาลทหาร

มาตรา ๒๓๐ ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาซึ่งผู้กระทำผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารและคดีอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การแต่งตั้งและการให้ตุลาการศาลทหารพ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

2.8

หมวด ๒
การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

ส่วนที่ ๑
บททั่วไป

มาตรา ๒๓๑ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐต้องเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย สุจริต เป็นกลาง ทางการเมือง ปราศจากอคติและการขัดกันแห่งผลประโยชน์ รวมทั้งต้องกระทำโดยกระบวนการที่โปร่งใส และตรวจสอบได้ และให้นำบทบัญญัติตามมาตรา ๒๐๖ วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับกับองค์กรตาม รัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐด้วย โดยอนุโลม

การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐที่เป็นไปตามวรรคหนึ่ง ย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา ๒๓๒ ผู้ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน สำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ พร้อมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้อง ของตน คู่สมรส และบุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งผู้ซึ่งบุคคลดังกล่าวได้มอบหมายให้ครอบครองหรือดูแลทรัพย์สินของตน ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ด้วย โดยให้ยื่นต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ แต่ถ้าเป็นกรณีของประธานกรรมการและกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ให้ยื่นต่อประธานวุฒิสภา ทั้งนี้ ตามที่ กฎหมายบัญญัติ

- (๑) นายกรัฐมนตรี
- (๒) รัฐมนตรี
- (๓) ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ
- (๔) สมาชิกสภาพผู้แทนราษฎร
- (๕) สมาชิกวุฒิสภา
- (๖) ข้าราชการการเมืองอื่นและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ
- (๗) ผู้บริหารห้องคิน และสมาชิกสภาพห้องคินตามที่กฎหมายบัญญัติ
- (๘) ผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือเทียบเท่า และเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน สำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ สมาชิกสภาพผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ให้เปิดเผยให้สาธารณะทราบโดยเร็ว แต่ต้องไม่เกินสามสิบวัน นับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นบัญชีดังกล่าว บัญชีของผู้ดำรงตำแหน่งอื่นจะเปิดเผยได้ต่อเมื่อการเปิดเผย

ดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาพิพากษาคดีหรือการวินิจฉัยซึ่งขาด และได้รับการร้องขอจากศาลผู้มีส่วนได้เสีย หรือคณะกรรมการตรวจสอบแผ่นดิน หรือตามที่กฎหมายบัญญัติ

ผู้ดำเนินคดี หรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง ตามที่กำหนดให้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจะใช้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน สำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ หรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปักปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอเรื่องให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค แล้วแต่กรณี

ถ้าศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค แล้วแต่กรณี วินิจฉัยว่าผู้ดำเนินคดีได้กระทำการผิดตามวรรคสาม ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งในวันที่ศาลวินิจฉัย โดยให้นำบทบัญญัติตามตรา ๑๐๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม และห้ามมิให้ผู้นั้นดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือตำแหน่งอื่นเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่ศาลมีคำวินิจฉัยด้วย ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

กำหนดเวลาที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน สำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง การตรวจสอบความถูกต้องและการเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สิน การมอบหมายให้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน สำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ต้องคุ้มครอง และการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ส่วนที่ ๒
การกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์

มาตรา ๒๓๓ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องไม่กระทำการที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม ไม่กระทำการอันเป็นการขัดกันของบทบาทและตำแหน่ง และไม่กำหนดนโยบายหรือเสนอกฎหมายหรือกฎหมายซึ่งอื้อประโยชน์ต่อ กิจกรรมที่ตน คู่สมรส บุตร หรือบิดามารดา มีส่วนได้เสียอยู่

มาตรา ๒๓๔ นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต้อง

(๑) ไม่ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้ มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด

(๒) ไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่ง ผู้บริหารห้องถิน สมาคมสภาพห้องถิน หรือข้าราชการส่วนห้องถิน

(๓) ไม่รับหรือแทรกแซงหรือก้าว干าการเข้ารับสัมปทานจากรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเข้าเป็นคู่สัญญา กับรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ อันมีลักษณะ เป็นการผูกขาด หรือเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รับสัมปทานหรือเข้าเป็นคู่สัญญา ในลักษณะดังกล่าว ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

(๔) ไม่รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เป็นพิเศษ นอกเหนือไปจากที่หน่วยงานดังกล่าวปฏิบัติต่อบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ

(๕) ไม่กระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา ๔ วรรคหก

บทบัญญัตามาตราหนึ่งให้ใช้บังคับในกรณีที่นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีรับเบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ เงินปีพระบรมวงศานุวงศ์ หรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกัน และมิให้ใช้บังคับในกรณีที่นายกรัฐมนตรีหรือ รัฐมนตรีรับหรือดำรงตำแหน่งกรรมการของสถาบันราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภา หรือกรรมการที่ได้รับ แต่งตั้งในการบริหารราชการแผ่นดิน หรือเป็นการดำรงตำแหน่งหรือดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ให้นำความใน (๓) (๔) (๕) และวรรคสอง มาใช้บังคับกับคู่สมรสและบุตรของนายกรัฐมนตรีหรือ รัฐมนตรี และบุคคลอื่นซึ่งดำเนินการในลักษณะผู้ถูกใช้ ผู้ร่วมดำเนินการ หรือผู้ได้รับมอบหมายจาก นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีให้กระทำการตามมาตราหนึ่งด้วย

มาตรา ๒๓๕ นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไป ทั้งนี้ ตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้ใดประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการณีดังกล่าวต่อไป ให้นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีผู้นั้นแจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้นั้นโอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าว ให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจะกระทำการใดอันมีลักษณะเป็นการเข้าไปบริหารหรือจัดการใด ๆ เกี่ยวกับหุ้นหรือกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทตามวรรคหนึ่ง มีได้

บทบัญญิตามตรานี้ให้นำมาใช้บังคับกับคู่สมรสและบุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี รวมทั้งผู้ซึ่งนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีได้มอบหมายให้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นแทนตน ไม่ว่า โดยทางตรงหรือทางอ้อม ด้วย

มาตรา ๒๓๖ นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีต้องไม่ใช้สถานะหรือตำแหน่งทางการเมืองเข้าไปก้าวORITY หรือแทรกแซงเพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมือง ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ในเรื่องดังต่อไปนี้

- (๑) การปฏิบัติราชการหรือการดำเนินงานในหน้าที่ประจำของข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- (๒) การบรรจุ แต่งตั้ง ย้าย โอน เลื่อนตำแหน่ง และเลื่อนเงินเดือนของข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- (๓) การให้ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐพ้นจากตำแหน่ง
- (๔) การแต่งตั้งและการให้กรรมการรัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ พ้นจากตำแหน่ง

ทั้งนี้ เว้นแต่เป็นการกระทำตามอำนาจหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดินตามนโยบายที่ได้แต่งต่อรัฐสภา หรือตามที่กฎหมายบัญญัติ และต้องป้องกันหรือกำกับดูแลไม่ให้คู่สมรสและบุตรของตน รวมทั้งบุคคลใดในพรรคการเมืองที่ตนสังกัดอยู่ กระทำการดังกล่าวด้วย

มาตรา ๒๓๗ สมาชิกสภาพผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่กระทำการตามมาตรา ๒๓๕ (๒) (๓) (๔) และ (๕) วรรคสอง และวรรคสาม และมาตรา ๒๓๖

บทบัญญิตามตรานี้มิให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกสภาพผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งกรรมการของสภาพผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภา หรือกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งในราชการของฝ่ายนิติบัญญัติ

ส่วนที่ ๓
การถอดถอนจากตำแหน่ง

มาตรา ๒๓๘ ให้รัฐสภาพมีอำนาจพิจารณาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาพผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งมีพฤติกรรมร้ายแรงผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ส่อว่าจะใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ออกจากตำแหน่งได้

ให้วุฒิสภาพมีอำนาจพิจารณาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด หรืออัยการสูงสุด ซึ่งมีพฤติกรรมตามวรรคหนึ่ง ออกจากตำแหน่งได้ แต่สำหรับการถอดถอนกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

บทบัญญัติวรรคสองให้ใช้บังคับกับผู้ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้ด้วย คือ

(๑) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และผู้ตรวจการแผ่นดิน

(๒) ผู้พิพากษา ตุลาการ ข้าราชการอัยการ หรือผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือเทียบเท่า ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

มาตรา ๒๓๙ บุคคลดังต่อไปนี้ มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๒๓๘ ออกจากตำแหน่ง

(๑) สมาชิกสภาพผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาพจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาพหรือประธานวุฒิสภาพ แล้วแต่กรณี เพื่อให้รัฐสภาพหรือวุฒิสภาพมีติให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๒๓๘ ออกจากตำแหน่ง

(๒) ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาพ หรือประธานวุฒิสภาพ แล้วแต่กรณี ให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๒๓๘ ออกจากตำแหน่ง

คำร้องขอตามวรรคหนึ่งต้องระบุพฤติกรรมที่กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวกระทำการผิดเป็นข้อ ๆ ให้ชัดเจน

มาตรา ๒๔๐ ในกรณีที่มีการร้องขอให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๒๓๘ ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่กล่าวหาผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๒๓๘ ว่ามีพฤติกรรมตามมาตรา ๒๓๘ วรรคหนึ่ง ซึ่งมิใช่เป็นการกล่าวหาว่ามีพฤติกรรมฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ให้ประธานรัฐสภาพหรือประธานวุฒิสภาพ แล้วแต่กรณี ส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดยเร็ว และให้ดำเนินการต่อไป ดังนี้

2.

(ก) ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการไต่สวนให้แล้วเสร็จ โดยเร็ว ถ้าคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ว่าข้อกล่าวหาใดมีมูล นับแต่วันดังกล่าวผู้ดำเนินการแห่งที่สูงกล่าวหา จะปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ จนกวารัฐสภาหรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี จะมีมติ และให้ดำเนินการต่อไปตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แต่ถ้าเห็นว่าข้อกล่าวหาใด ไม่มีมูล ให้ข้อกล่าวหานั้นเป็นอันตกไป

(ข) เมื่อไต่สวนเสร็จแล้ว ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทำรายงาน เสนอต่อประธานรัฐสภาหรือประธานวุฒิสภา แล้วแต่กรณี โดยในรายงานดังกล่าวต้องระบุให้ชัดเจนว่า ข้อกล่าวหาตามคำร้องขอข้อใดมีมูลหรือไม่ มีพยานหลักฐานใด

(๒) ในกรณีที่กล่าวหาผู้ดำเนินการแห่งตามมาตรา ๒๓๘ ว่ามีพฤติกรรมฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม มาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ให้ประธานรัฐสภาหรือประธานวุฒิสภา แล้วแต่กรณี ส่งเรื่องให้ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดยเร็ว และให้ดำเนินการต่อไป ดังนี้

(ก) ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแจ้งให้องค์กรตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เสนอชื่อผู้ทรงคุณวุฒิและคุณธรรม องค์กรละหนึ่งคน และให้ประธาน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีคำสั่งแต่งตั้งบุคคลดังกล่าวร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิและ คุณธรรมหนึ่งคนที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอ เป็นคณะกรรมการพิจารณา การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม โดยเร็ว โดยให้แต่งตั้งเป็นรายกรณี

คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม อำนาจหน้าที่ วิธีการไต่สวนและพิจารณาของคณะกรรมการ พิจารณาการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม และการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(ข) เมื่อคณะกรรมการตาม (ก) ดำเนินการไต่สวนเสร็จแล้ว ให้ทำรายงานเสนอต่อประธาน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดยในรายงานดังกล่าวต้องระบุให้ชัดเจนว่าข้อกล่าวหา ตามคำร้องขอข้อใดมีมูลหรือไม่ มีพยานหลักฐานใด ในกรณีที่เห็นว่าข้อกล่าวหาใดไม่มีมูล ให้ข้อกล่าวหานั้น เป็นอันตกไป แต่ถ้าเห็นว่าข้อกล่าวหาใดมีมูล ให้แจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติทราบ โดยนับแต่วันดังกล่าวผู้ดำเนินการแห่งที่สูงกล่าวหาจะปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ จนกวารัฐสภา หรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี จะมีมติ และให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการ ต่อไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ในกรณี ถ้าคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสาม ขอให้คณะกรรมการไต่สวนเพิ่มเติม ก็ให้คณะกรรมการดำเนินการไต่สวนต่อไปตามต้นนั้น

(๓) เมื่อได้รับรายงานตาม (๑) หรือ (๒) แล้วแต่กรณี แล้ว ให้ประธานรัฐสภาหรือประธานวุฒิสภา จัดให้มีการประชุมรัฐสภาหรือวุฒิสภาพื่อพิจารณากรณีดังกล่าวโดยเร็ว ในกรณีที่คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งรายงานให้นอกสมัยประชุม ให้ประธานรัฐสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อ มีพระบรมราชโองการเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญ และให้ประธานรัฐสภาลงนามรับสนอง พระบรมราชโองการ

ก - ส

สมาชิกสภាឌุแท่นราชภูมิและสมาชิกวุฒิสภามีอิสระในการออกเสียงลงคะแนนซึ่งต้องกระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ มติรัฐสภาที่ให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๒๓๘ วรรคหนึ่ง ออกจากตำแหน่ง ให้ถือเอกสารแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของห้องสองสภา และมติวุฒิสภานี้ให้ถือเอกสารแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา

มติที่ให้ถอดถอนผู้ได้ออกจากตำแหน่ง ไม่ว่าผู้นั้นจะยังคงอยู่ในตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่งนั้นไปแล้ว ให้มีผลเป็นการตัดสิทธิในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือสิทธิในการดำรงตำแหน่งอื่นของผู้นั้นเป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่มีมติ แต่ถ้าเป็นกรณีที่ถูกถอดถอนเพราะเหตุที่มีพฤติกรรมร้ายแรงผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำการผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือส่อว่ากระทำการผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ให้มีผลเป็น การตัดสิทธิในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือสิทธิในการดำรงตำแหน่งอื่นตลอดไป

การร้องขอ การพิจารณาและไต่สวนคำร้องขอ และการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ส่วนที่ ๔
การดำเนินคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

มาตรา ๒๔๑ ในกรณีที่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาพผู้แทนราชภูมิ สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่น ถูกกล่าวหาว่าร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีอำนาจพิจารณาพิพากษา

บทบัญญัติวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับกับกรณีที่บุคคลดังกล่าวหรือบุคคลอื่นเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน รวมทั้งผู้ให้ ผู้ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่บุคคลตามวรรคหนึ่ง เพื่อจะให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำในตำแหน่ง ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ ด้วย

มาตรา ๒๔๒ ในกรณีที่มีการกล่าวหาว่า นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ประธานสภาพผู้แทนราชภูมิ หรือประธานวุฒิสภา ร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น และคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไม่รับดำเนินการไต่สวน ดำเนินการดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร หรือดำเนินการไต่สวนแล้วเห็นว่าไม่มีมูลความผิดตามข้อกล่าวหา สมาชิกสภาพผู้แทนราชภูมิ สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภาร่วมกันจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา หรือผู้เสียหายจากการกระทำดังกล่าว อาจยื่นคำร้องต่อประธานศาลฎีกาเพื่อขอให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาวินิจฉัย แต่ตั้งผู้ไต่สวนอิสระจำนวนไม่เกินสามคนจากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ขึ้น เพื่อทำหน้าที่ไต่สวนหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำของบุคคลดังกล่าว

ในกรณีที่ผู้ไต่สวนอิสระดำเนินการแล้วเห็นว่าเรื่องที่ไต่สวนนั้นมีมูล ให้ส่งรายงานและเอกสารที่มีอยู่พร้อมทั้งความเห็นไปยังประธานรัฐสภาพเพื่อดำเนินการตามมาตรา ๒๔๐ และยื่นฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อไป

คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และการแต่งตั้งผู้ไต่สวนอิสระ รวมทั้งการยื่นคำร้อง การดำเนินการไต่สวน การยื่นฟ้องคดีต่อศาล และการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

มาตรา ๒๔๓ 在การพิจารณาคดี ให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ยึดสำนวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือของผู้ไต่สวนอิสระ แล้วแต่กรณี เป็นหลักในการพิจารณา และอาจได้ส่วนหนาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ตามที่เห็นสมควร

๐๒-๘

ส่วนที่ ๕
องค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

ตอนที่ ๑
คณะกรรมการการเลือกตั้ง

มาตรา ๒๔๔ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกอบด้วย กรรมการจำนวนห้าคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริต เป็นที่ประจักษ์

ให้ผู้ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภา ประชุมและเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานกรรมการ การเลือกตั้ง แล้วแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาพรับ

ให้ประธานวุฒิสภาพเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการและการเลือกตั้งตามวาระหนึ่งและวาระสอง

ให้มีสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหน่วยธุรการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และมีอิสรภาพในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น โดยมีเลขานิการเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรง ต่อประธานกรรมการการเลือกตั้ง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๒๔๕ การสรรหากรรมการการเลือกตั้ง ให้ดำเนินการดังนี้

- (๑) ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาสรรหาผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งจำนวนสองคน
- (๒) ให้คณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้ง สรรหาผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งจำนวนสามคน หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหากรรมการการเลือกตั้งตามวาระหนึ่ง ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง

มติในการสรรหาตาม (๒) ต้องลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

มาตรา ๒๔๖ คณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา ๒๔๕ (๒) ประกอบด้วยกรรมการ ประเภทต่างๆ ดังต่อไปนี้

- (๑) ประธานศาลรัฐธรรมนูญหรือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเลือกโดยที่ประชุมตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หนึ่งคน
- (๒) ประธานศาลปกครองสูงสุดหรือตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด หนึ่งคน
- (๓) ประธานสภาพผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกสภาพผู้แทนราษฎรซึ่งเลือกโดยพระคราภ์เมืองรัฐบาล หนึ่งคน

๒.๘

(๔) ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเลือกโดยพระองค์เมืองที่มีได้ร่วมรัฐบาล หนึ่งคน

(๕) อธิการบดีซึ่งเลือกโดยที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย หนึ่งคน

(๖) ประธานกรรมการและกรรมการในคณะกรรมการร่วมภาคเอกชนสามสถาบัน ซึ่งสุ่มเลือกโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หนึ่งคน

(๗) ประธานที่ประชุมสภาพองค์กรชุมชนระดับจังหวัดทุกจังหวัด ซึ่งสุ่มเลือกโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หนึ่งคน

หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกกรรมการสรรหาตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง

กรรมการสรรหาตามวรรคหนึ่ง จะเข้ารับการสรรหาเป็นกรรมการการเลือกตั้ง มีได้

ในกรณีที่ไม่อาจเลือกกรรมการสรรหาให้ครบจำนวนตามวรรคหนึ่งได้ ไม่ว่าด้วยเหตุใด หากกรรมการสรรหาที่เลือกมาได้นั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด ให้คณะกรรมการสรรหาประกอบด้วยกรรมการท่าที่มีอยู่

มาตรา ๒๔๗ ให้ดำเนินการสรรหาผู้ซึ่งสมควรได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการการเลือกตั้งตาม มาตรา ๒๔๕ ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีเหตุให้ต้องมีการสรรหาบุคคลให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว และให้เสนอรายชื่อผู้ได้รับเลือกนั้นพร้อมความยินยอมของผู้นั้นต่อประธานวุฒิสภา

ในกรณีที่ไม่มีกรรมการสรรหาในตำแหน่งใด หรือมีแต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ถ้ากรรมการสรรหาที่เหลืออยู่นั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ให้คณะกรรมการสรรหาประกอบด้วยกรรมการที่เหลืออยู่

ในกรณีที่มีเหตุที่ทำให้ไม่อาจดำเนินการสรรหาได้ภายในเวลาที่กำหนด หรือไม่อาจสรรหาได้ครบจำนวนภายในเวลาที่กำหนด ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาสรรหาแทนจนครบจำนวนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ครบกำหนดดังกล่าว

ให้ประธานวุฒิหารียกประชุมวุฒิสภาเพื่อมีมติให้ความเห็นชอบผู้ได้รับการสรรหาตามมาตรา ๒๔๕ ซึ่งต้องกระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ

ในกรณีที่วุฒิสภาให้ความเห็นชอบ ให้ดำเนินการตามมาตรา ๒๔๕ วรรคสองและวรคสาม แต่ถ้าวุฒิสภาไม่ให้ความเห็นชอบในเชื้อใด ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ให้ส่งชื่อนั้นกลับไปยังที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยคณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้ง แล้วแต่กรณี หากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยคณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้งไม่เห็นด้วยกับวุฒิสภา และที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกายืนยันตามมติเดิม หรือคณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้งมีมติตัวย้งคะแนนเอกฉันท์ยืนยันตามมติเดิม ให้ส่งชื่อนั้นให้ประธานวุฒิสภาจัดให้มีการดำเนินการตามมาตรา ๒๔๕ วรรคสอง โดยอนุโถม ก่อนนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งต่อไป แต่ถ้ามติที่ยืนยันตามมติเดิมไม่เป็นไปตามที่ก้าวมาแล้ว ให้เริ่มกระบวนการสรรหาใหม่ ซึ่งต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีเหตุให้ต้องดำเนินการดังกล่าว

๒.๘

มาตรา ๒๔๔ กรรมการการเลือกตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่งทักษิณบัตร์แห่งแต่ตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

กรรมการการเลือกตั้งซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่า กรรมการการเลือกตั้งซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่ และให้นำความในมาตรา ๒๑๙ วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งประ ранกรรมการการเลือกตั้งด้วย โดยอนุโลม

คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระของกรรมการการเลือกตั้ง การส่งให้ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเรื่องการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระและการกระทำอันเป็นการต้องห้ามของกรรมการการ เลือกตั้ง และการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยอย่างน้อยต้องมีข้อห้ามให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบ การใช้อำนาจรัฐมาแล้ว เข้ารับการสรรหา

มาตรา ๒๔๕ ในกรณีที่กรรมการการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งตามวาระพร้อมกันทั้งคณะ ให้ดำเนินการสรรหาตามมาตรา ๒๔๔ ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

ในกรณีที่กรรมการการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งเพราเหตุอื่นนอกจากถึงคราวออกตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหาตามมาตรา ๒๔๔ ให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่มีเหตุดังกล่าว และให้ผู้ได้รับ ความเห็นชอบอยู่ในตำแหน่งเพียงเท่าที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

มาตรา ๒๕๐ คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้จัดให้มีและควบคุมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราชภูมิ สมาชิกวุฒิสภา ผู้บริหารห้องถิน และสมาชิกสภาพห้องถิน แล้วแต่กรณี ดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งสมาชิก วุฒิสภา รวมทั้งจัดให้มีและควบคุมการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยธรรม และให้มีอำนาจ หน้าที่อื่นตามรัฐธรรมนูญนี้ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพระองค์การเมือง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาพห้องถินหรือผู้บริหารห้องถิน

ในระหว่างที่พระราชบัญญากให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ประกาศ ให้มีการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา หรือประกาศพระบรมราชโองการหรือประกาศให้มีการออกเสียงประชามติ มีผล ใช้บังคับ ห้ามมิให้จับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวกรรมการการเลือกตั้งไปทำการสอบสวน เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับ อนุญาตจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือในกรณีที่จับในขณะกระทำความผิด

ในกรณีที่มีการจับกรรมการการเลือกตั้งในขณะกระทำความผิด หรือจับ หรือคุมขังกรรมการ การเลือกตั้งในกรณีอื่น ให้รายงานไปยังประธานกรรมการการเลือกตั้งโดยตัว แล้วประธานกรรมการการ เลือกตั้งอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับได้ แต่ถ้าประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ถูกจับหรือคุมขัง ให้เป็นอำนาจ ของคณะกรรมการการเลือกตั้งเท่าที่มีอยู่เป็นผู้ดำเนินการ

ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพระองค์การเมือง พระราชบัญญัติ

2.8

ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิน หรือผู้บริหารท้องถิน และเป็นนายทะเบียนพระครุการเมือง

ให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งและนายทะเบียนพระครุการเมือง เป็นประจำทุกปี โดยคณะกรรมการประเมินผลแห่งชาติ แล้วแจ้งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งและ นายทะเบียนพระครุการเมืองทราบ และประกาศผลการประเมินดังกล่าวให้ทราบเป็นการทั่วไป ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๒๕๑ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมายให้หน่วยงานของรัฐหรือแต่งตั้งคณะกรรมการ ทำหน้าที่ดำเนินการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ผู้บริหารท้องถิน และสมาชิก สภาท้องถิน และดำเนินการจัดให้มีการออกเสียงประชามติ เป็นคราวๆ ไป ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าบุคคลตามวรคหนึ่งหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดดำเนินการจัดการ เลือกตั้งหรือดำเนินการเกี่ยวกับการออกเสียงประชามติโดยไม่สุจริตหรือไม่เที่ยงธรรม คณะกรรมการการ เลือกตั้งอาจจัดให้มีการสอบสวนทางวินัยผู้นั้น ถ้าผลการสอบสวนปรากฏว่ามีมูลความผิดทางวินัย และ คณะกรรมการการการเลือกตั้งได้พิจารณาแล้วมีมติว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดทางวินัย ให้ประธานกรรมการ การเลือกตั้งส่งรายงานและเอกสารที่เกี่ยวข้องพร้อมทั้งความเห็นไปยังผู้บังคับบัญชาของผู้นั้นเพื่อพิจารณาโทษ ทางวินัยตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของหน่วยงานหรือองค์กรที่ผู้นั้น สังกัด แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ไม่กระทบกระเทือนการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำการดังกล่าว

ตอนที่ ๒

คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน

มาตรา ๒๕๒ การตรวจเงินแผ่นดินให้กระทำโดยคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินที่เป็นอิสระและเป็นกลาง

คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ประกอบด้วย กรรมการจำนวนเจ็ดคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ และมีความชำนาญและประสบการณ์ด้านการตรวจเงินแผ่นดิน การบัญชี การตรวจสอบภายใน การเงินการคลัง กฎหมาย หรือด้านอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการตรวจเงินแผ่นดิน

พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ และมีความชำนาญและประสบการณ์ด้านการตรวจเงินแผ่นดิน การบัญชี การตรวจสอบภายใน การเงินการคลัง กฎหมาย หรือด้านอื่น

ให้นำหลักเกณฑ์และกรณีต่างๆ ดังต่อไปนี้ มาใช้บังคับกับคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ด้วย โดยอนุโลม ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน

(๑) การแต่งตั้งตามมาตรา ๒๔๔ วรรคสองและวรคสาม

(๒) หน่วยธุรการตามมาตรา ๒๔๔ วรคสี่ โดยให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

(๓) คณะกรรมการสรรหารวมทั้งวิธีการสรรหาตามมาตรา ๒๔๕ วรรคสองและวรคสาม มาตรา ๒๔๖ (๑) (๒) (๓) (๔) และ (๖) และวรคสาม และมาตรา ๒๔๗ โดยให้ผู้แทนองค์กรวิชาชีพหรือนิติบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการบัญชีและการตรวจสอบภายในซึ่งสุ่มเลือกโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หนึ่งคน ร่วมเป็นกรรมการสรรหาด้วย

(๔) วาระการดำเนินการอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปตามมาตรา ๒๔๘ วรคหนึ่งและวรคสอง

(๕) การสรรหาผู้ดำเนินการอยู่ในตำแหน่งแทนตามมาตรา ๒๔๙

(๖) การประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรา ๒๕๐ วรคห้า

คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และการพันจากตำแหน่งของกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ซึ่งต้องกำหนดให้การตรวจเงินแผ่นดินต้องตรวจตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน โดยอย่างน้อยต้องมีข้อห้ามให้ผู้ซึ่งเคยดำเนินการในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐมาแล้วเข้ารับการสรรหา

ประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน

๙.๘

ตอนที่ ๓

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

มาตรา ๒๕๓ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประกอบด้วยกรรมการจำนวนเก้าคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งมีความเชื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มีคุณวุฒิ ทักษะ หรือความเชี่ยวชาญด้านกฎหมาย ด้านรัฐศาสตร์ ด้านการเงินการบัญชี ด้านเศรษฐศาสตร์ ด้านการบริหารงานภาครัฐ ด้านการบริหารงานภาคเอกชน หรือมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต มีวาระการดำรงตำแหน่งเก้าปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

ให้นำหลักเกณฑ์และกรณีต่างๆ ดังต่อไปนี้ มาใช้บังคับกับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ด้วย โดยอนุโลม ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๑) การแต่งตั้งตามมาตรา ๒๔๔ วรรคสองและวรรคสาม

(๒) หน่วยธุการตามมาตรา ๒๔๔ วรรคสี่

(๓) คณะกรรมการสรรหารวมทั้งวิธีการสรรหาตามมาตรา ๒๔๕ วรรคสองและวรรคสาม มาตรา ๒๕๖ (๑)

(๓) (๓) (๔) และ (๖) และวรรคสาม และมาตรา ๒๕๗ โดยให้ประธานศาลฎีกาหรือผู้พิพากษาศาลมฎีกาซึ่งเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา หนึ่งคน ร่วมเป็นกรรมการสรรหาด้วย

(๔) การอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปตามมาตรา ๒๔๘ วรรคสอง

(๕) การสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งแทนตามมาตรา ๒๕๙ แต่ให้ผู้ได้รับการสรรหานั้นดำรงตำแหน่งตามวาระในระหว่างหนึ่ง

(๖) การประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรา ๒๕๐ วรรคห้า

คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ การยื่นเรื่องให้วุฒิสภาพนิมิตให้กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตลอดจนการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยอย่างน้อยต้องมีข้อห้ามไว้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐมาแล้ว เข้ารับการสรรหา

ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

๒-๘

มาตรา ๒๕๔ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ไตรส่วนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งทำความเห็นเกี่ยวกับการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งเสนอต่อรัฐสภาหรือวุฒิสภาตามมาตรา ๒๓๙ และมาตรา ๒๔๐

(๒) ไตรส่วนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งทำความเห็นเกี่ยวกับการทำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองส่งไปยังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา ๒๔๑

(๓) ไตรส่วนและวินิจฉัยว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้พิพากษา ตุลาการ ข้าราชการอัยการ หรือผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือเทียบเท่า ร้ายแรงผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม รวมทั้งไตรส่วนและวินิจฉัยว่าผู้ใดเป็นตัวการ ผู้ใช้ และผู้สนับสนุนการกระทำความผิดดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๔) ตรวจสอบความถูกต้อง ความมีอยู่จริง และความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตลอดจนไตรส่วนและวินิจฉัยว่าผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวร้ายแรงผิดปกติ

(๕) พ้องคดีต่อศาลปกครองในคดีที่เกี่ยวกับวินัยการคลังและการงบประมาณตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการคลังและการงบประมาณภาครัฐ หรือคดีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ
 (๖) รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อมข้อสังเกตต่อคณะกรรมการรัฐมนตรี สภาพัฒนาราชภูมิ และวุฒิสภา ทุกปี และเผยแพร่รายงานดังกล่าวให้ทราบเป็นการทั่วไปด้วย

(๗) ดำเนินการอื่นตามที่รัฐธรรมนูญนี้และตามที่กฎหมายบัญญัติ

ตอนที่ ๔
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

มาตรา ๒๕๕ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติประกอบด้วยกรรมการจำนวนเจ็ดคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของรัฐสภา จากผู้ซึ่งมีความรอบรู้และประสบการณ์ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ หันนี้ ในการสรรหาต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้แทนจากองค์การภาคประชาสังคมด้านสิทธิมนุษยชนด้วย

ให้นำหลักเกณฑ์และกรณีต่างๆ ดังต่อไปนี้ มาใช้บังคับกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ด้วย โดยอนุโลม หันนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(๑) การแต่งตั้งตามมาตรา ๒๔๔ วรรคสองและวรรคสาม

(๒) หน่วยธุรการตามมาตรา ๒๔๔ วรรคสี่

(๓) ภาระการดำเนินการและภาระที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อไปตามมาตรา ๒๔๘ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง

(๔) การสรรหาผู้ดำเนินการและหน่วยงานตามมาตรา ๒๔๙

(๕) การประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรา ๒๕๐ วรรคห้า

คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม คณะกรรมการสรรหาร่วมทั้งวิธีการสรรหา และการพั้นจากตำแหน่งของกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตลอดจนการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยอย่างน้อยต้องมีข้อห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐมาแล้วและกรรมการสรรหารกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เข้ารับการสรรหาเป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติด้วย

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ก. ส.

ตอนที่ ๕
ผู้ตรวจการแผ่นดิน

**มาตรา ๒๕๖ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจสามคนซึ่งพระมหา堪ติรังแต่งตั้งตามคำแนะนำของ
วุฒิสภา จากผู้ซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชน มีความรอบรู้และประสบกรณ์ในการบริหารราชการ
แผ่นดิน วิชาชีวิตร หรือกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ร่วมกันของสาธารณชน และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์
ให้นำหลักเกณฑ์และกรณีต่างๆ ดังต่อไปนี้ มาใช้บังคับกับผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการ
แผ่นดิน ด้วยอนุโลม ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน**

- (๑) การแต่งตั้งตามมาตรา ๒๔๔ วรรคสองและวรคสาม
- (๒) หน่วยธุรการตามมาตรา ๒๔๔ วรรคสี่
- (๓) คณะกรรมการสรรหารวมทั้งวิธีการสรรหาตามมาตรา ๒๔๕ วรรคสองและวรคสาม มาตรา ๒๔๖ (๑)
- (๒) (๓) (๔) (๕) และ (๖) และวรคสาม และมาตรา ๒๔๗ โดยให้ผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงหรือเทียบเท่า
ซึ่งสุ่มเลือกโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หนึ่งคน ร่วมเป็นกรรมการสรรหาด้วย
- (๔) ภาระการดำรงตำแหน่งและการอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปตามมาตรา ๒๔๘ วรรคหนึ่ง
และวรคสอง

(๕) การสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งแทนตามมาตรา ๒๔๙ แต่ให้ผู้ได้รับการสรรหานั้นดำรงตำแหน่งตามวาระ
ตาม (๔)

- (๖) การประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรา ๒๕๐ วรคห้า

คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม คณะกรรมการสรรหารวมทั้งวิธีการสรรหา และการพ้นจากตำแหน่งของ
ผู้ตรวจการแผ่นดิน รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ตลอดจนการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไป
ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยอย่างน้อยต้องมีข้อห้ามไม่ให้ผู้ซึ่งเคยดำรง
ตำแหน่งกรรมการในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐมาแล้ว เข้ารับการสรรหา

ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
ผู้ตรวจการแผ่นดิน

ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่พิจารณาและสอบหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณีที่เจ้าหน้าที่
ของรัฐไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่
และก่อให้เกิดความเสียหายหรือไม่เป็นธรรม ไม่ว่ากรณีจะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่หรือไม่ก่อตาม
หรือเป็นกรณีที่องค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐหรือองค์กรในกระบวนการยุติธรรม
ละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และอำนาจหน้าที่อื่น แต่ไม่รวมถึงการ
พิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาล ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน

ภาค ๔
การปฏิรูปและการสร้างความปรองดอง

หมวด ๑
บททั่วไป

มาตรา ๒๕๗ บทบัญญัติในภาคนี้ก่อให้เกิดความรับผิดชอบแก่รัฐสภา คณะกรรมการรัฐมนตรี หน่วยงานของรัฐ ทุกหน่วยงาน และประชาชน ที่ต้องจัดให้มีการปฏิรูปและการสร้างความปรองดองตามหลักการที่กำหนดไว้ ในรัฐธรรมนูญนี้และตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการนั้น

ให้ดำเนินการตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการสร้างความปรองดองของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติ และข้อเสนอการปฏิรูปของสภาพปฏิรูปแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ซึ่งคณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติได้ให้ความเห็นชอบ

ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของรัฐสภา คณะกรรมการรัฐมนตรี หรือคณะกรรมการยุทธศาสตร์ การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา นายกรัฐมนตรี หรือประธานกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติ เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อ ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

มาตรา ๒๕๘ บทบัญญัติในภาคนี้ให้สืบผลบังคับในวันถัดจากวันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ครบห้าปี เว้นแต่

(๑) ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน คณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติ เสนอให้จัดให้มีการออกเสียงประชามติให้บัญญัติในภาคนี้ คงใช้บังคับอยู่ต่อไป ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ

(๒) รัฐสภาเมตติด้วยคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของห้องสองสภา ให้บัญญัติในภาคนี้คงใช้บังคับอยู่ต่อไป ซึ่งต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่รัฐสภาเมตติ

หมวด ๒

การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมและความโปร่งดง

ส่วนที่ ๑

คณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการป้องดงแห่งชาติ

มาตรา ๒๕๙ เพื่อประโยชน์แห่งการดำเนินการปฏิรูปประเทศให้ต่อเนื่องจนบรรลุผล รวมทั้งเพื่อป้องกันและระงับความขัดแย้งระหว่างคนในชาติ และสร้างความโปร่งดง ให้มีคณะกรรมการยุทธศาสตร์ การปฏิรูปและการป้องดงแห่งชาติและสภาพดำเนินการปฏิรูปและสร้างความโปร่งดง โดยมีองค์ประกอบที่มา และอำนาจหน้าที่ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๒๖๐ คณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการป้องดงแห่งชาติ ประกอบด้วย ประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการจำนวนไม่เกินยี่สิบสองคน ซึ่งพระมหาภัตtriยทรงแต่งตั้งจากบุคคลดังต่อไปนี้

(๑) กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ ประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภา นายกรัฐมนตรี ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจนักศึกษาฯ แห่งชาติ

(๒) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งแต่งตั้งจากผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งประธานรัฐสภา นายกรัฐมนตรี ประธานศาลฎีกา ซึ่งเลือกกันเองในแต่ละประเภท ประเภทละหนึ่งคน และ

(๓) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกินสิบเอ็ดคนซึ่งแต่งตั้งตามมติรัฐสภา จากผู้ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในการปฏิรูปด้านต่างๆ และการสร้างความโปร่งดง

ให้กรรมการตามวรคหนึ่งเลือกผู้ซึ่งมีความเหมาะสมสมควรหนึ่งให้เป็นประธานกรรมการยุทธศาสตร์ การปฏิรูปและการป้องดงแห่งชาติ

คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม หลักเกณฑ์และวิธีการได้มา วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง อำนาจหน้าที่ และการอื่นที่จำเป็น ของคณะกรรมการตามมาตราหนึ่ง รวมทั้งเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ ตอบแทนอื่นของประธานกรรมการและกรรมการ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย ยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการป้องดง

ให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการป้องดงแห่งชาติ

ในกรณีที่คณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการป้องดงแห่งชาติมีกรรมการไม่ครบองค์ประกอบหรือจำนวนตามวรคหนึ่ง หากมีกรรมการเหลืออยู่เกินกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมกรทั้งหมด ให้คณะกรรมการเท่าที่มีอยู่เป็นองค์ประกอบและองค์ประชุมและสามารถดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไปได้

ให้มีหน่วยธุรการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติและสภาพดำเนินการปฏิรูปและสร้างความปรองดอง ที่มีอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดอง

ให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการสร้างความปรองดองของคณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติและสภาพดำเนินการปฏิรูปและสร้างความปรองดอง เป็นประจำทุกปีโดยคณะกรรมการประเมินผลแห่งชาติ แล้วเจ้าให้คณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติ และสภาพดำเนินการปฏิรูปและสร้างความปรองดองทราบ และประกาศผลการประเมินดังกล่าวให้ทราบเป็นการทั่วไป ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดอง

มาตรา ๒๖๑ คณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปด้านต่าง ๆ และคณะกรรมการอิสระเสริมสร้างความปรองดอง เพื่อศึกษาและเสนอแนะเรื่องการปฏิรูปและการเสริมสร้างความปรองดองต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติ

(๒) ขับเคลื่อนการปฏิรูปโดยการเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปฏิรูป รวมทั้งข้อเสนอในการจัดสรรงบประมาณที่จำเป็นต่อรัฐสภา คณะกรรมการตุรี หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการพัฒนาประเทศ ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมในด้านต่าง ๆ

(๓) นำข้อเสนอการปฏิรูปของสภาพปฏิรูปแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ รวมทั้งแผนงานและยุทธศาสตร์การปฏิรูปของทุกภาคส่วน มาบูรณาการเพื่อให้สามารถพัฒนาประเทศ ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน รวมทั้งปรับแผนและขั้นตอนดังกล่าวได้ตามที่เห็นว่าเหมาะสม

(๔) ดำเนินการที่จำเป็นเพื่อสร้างความปรองดองและสมานฉันท์ระหว่างคู่ขัดแย้งและสร้างความปรองดองในหมู่ประชาชนตามหลักความยุติธรรมระยะเบลี่ยนผ่าน ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดอง

(๕) ดำเนินการหรือส่งให้มีการดำเนินการที่จำเป็นเพื่อป้องกันและระงับความขัดแย้งหรือความรุนแรง และระงับหรือยับยั้งการกระทำที่มีผลเป็นการขัดขวางการปฏิรูปหรือการสร้างความปรองดอง ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดอง

(๖) ตรวจสอบและไต่สวนการไม่ปฏิบัติตามแผนหรือขั้นตอนที่คณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติกำหนดตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔)

(๗) เสนอเรื่องพื้นที่ความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาในจังหวะตาม (๖) หรือกรณีอื่น ตามมาตรา ๒๒๒ หรือมาตรา ๒๕๗ วรรคสาม

(๘) ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย และการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูปและการปรองดอง

(๙) เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพของประชาชนเพื่อความเป็นพลเมืองที่ดี

จ. ๘

(๑๐) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการปฏิรูปที่สอดคล้อง และเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

(๑๑) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติ

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ คณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและ การป้องดองแห่งชาติมีอำนาจกำหนดยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการสร้างความป้องดอง อำนวยการ และ ดำเนินการให้เกิดสภาพภาวะที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์และป้องดอง และเพื่อการนี้ ให้คณะกรรมการได้รับอำนาจและหน่วยงานของรัฐดำเนินการให้เป็นตามยุทธศาสตร์นั้น รวมทั้งมีอำนาจเสนอคณะกรรมการรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา แนวทางและมาตรการต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการจัดความชัดเจนและการสร้างความป้องดอง ทั้งนี้ คณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการป้องดองแห่งชาติย่อมไม่มีอำนาจหน้าที่ในการบริหาร ราชการแผ่นดิน

เมื่อคณะกรรมการได้รับข้อเสนอตามวรรคหนึ่ง หรือแนวทางและมาตรการตามวรรคสอง ให้ คณะกรรมการรัฐมนตรีพิจารณาดำเนินการตามข้อเสนอหรือแนวทางและมาตรการดังกล่าว รวมทั้งให้การสนับสนุน งบประมาณ ในกรณีที่คณะกรรมการรัฐมนตรีไม่สามารถดำเนินการตามข้อเสนอหรือแนวทางและมาตรการได้ดี ให้ชี้แจงเหตุผลให้รัฐสภา และคณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการป้องดองแห่งชาติทราบ ในการนี้ หากคณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการป้องดองแห่งชาติพบว่า แนวทาง หรือมาตรการ ดังกล่าว และมีมิติยืนยันด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ ให้คณะกรรมการรัฐมนตรีดำเนินการให้เป็นไปตามมติ ดังกล่าว

มาตรา ๒๖๒ ให้มีสภาราดำเนินการปฏิรูปและสร้างความป้องดอง ประกอบด้วยบุคคลตามมาตรา ๒๖๐ และมาตรา ๒๖๑ (๑) เพื่อดำเนินการปฏิรูปและสร้างความป้องดองให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ ตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการป้องดอง

ให้สภาราดำเนินการปฏิรูปและสร้างความป้องดองประเมินผลการปฏิรูปและการสร้างความป้องดอง ในแต่ละปี และจัดทำแผนปฏิรูปและสร้างความป้องดองในปีถัดไป รวมทั้งพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ เกี่ยวกับการปฏิรูปและการสร้างความป้องดอง ซึ่งต้องนำเสนอต่อกำนัลรัฐมนตรีหรือรัฐสภาต่อไป และอำนาจ หน้าที่อื่นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการป้องดอง

ให้ประธานกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการป้องดองแห่งชาติเป็นผู้เรียกประชุมและเป็น ประธานการประชุมสภาราดำเนินการปฏิรูปและสร้างความป้องดอง

มาตรา ๒๖๓ ในการดำเนินการตามมาตรา ๒๖๑ หากเห็นว่ากรณีใดจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติขึ้น ใช้บังคับ ให้สภาราดำเนินการปฏิรูปและสร้างความป้องดองจัดทำร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับกรณีนั้นเสนอ คณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการป้องดองแห่งชาติเพื่อเสนอต่อสภากู้แทนราษฎร ในกรณี คณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการป้องดองแห่งชาติจะแก้ไขเพิ่มเติมหรือส่งให้สภาราดำเนินการปฏิรูป และสร้างความป้องดองแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนใดก็ได้

ให้สภากู้แทนราษฎรและวุฒิสภาราตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ดังกล่าวโดยต้องประกอบด้วยสมาชิกสภาราดำเนินการปฏิรูปและสร้างความป้องดองและผู้แทนคณะกรรมการ

๙๘

ยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติรวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด และในกรณีที่เป็นการพิจารณาโดยคณะกรรมการอธิการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว คณะกรรมการอธิการร่วมกันนั้นจะต้องประกอบด้วยสมาชิกสภาร่างในการปฏิรูปและสร้างความปรองดองและผู้แทนคณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติรวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดด้วย

ในกรณีที่ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอตามวาระคนี้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับด้วยการเงิน จะเสนอได้ ก็ต่อเมื่อมีคำรับรองของนายกรัฐมนตรี ทั้งนี้ นายกรัฐมนตรีต้องพิจารณาให้คำรับรองภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่าง ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีไม่แจ้งผลการพิจารณาภายในเวลาที่กำหนด ให้ถือว่านายกรัฐมนตรีให้คำรับรอง

ส่วนที่ ๒
การปฏิรูปด้านต่าง ๆ

มาตรา ๒๖๔ ให้มีการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม การบริหารราชการแผ่นดิน การบริหารท้องถิ่น และการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ตามแนวทางดังนี้

(๑) จัดให้มีมาตรฐานการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ จัดให้ประชาชนได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายและคดี พัฒนากระบวนการยุติธรรมทางเลือกและการระงับข้อพิพาทระหว่างประชาชน ปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและสำนักงานตำรวจนครศรีธรรมราชในกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งบูรณาการกระบวนการยุติธรรมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(๒) บริหารราชการแผ่นดินและจัดสรรงบประมาณตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทบทวนภารกิจและบริการสาธารณะที่หน่วยงานของรัฐจัดทำอยู่ เพื่อขัดความชำรุด รวมทั้งส่งเสริมความเป็นพลเมืองและการมีส่วนร่วมของพลเมืองในการบริหารราชการแผ่นดิน

(๓) ให้มีกลไกที่มีเอกภาพและมีประสิทธิภาพเพื่อขับเคลื่อนการกระจายอำนาจ การจัดสรรงบรายได้และการปรับบทบาทของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค และให้มีกฎหมายและกลไกสำหรับการจัดตั้งองค์กรบริหารท้องถิ่นรูปแบบที่เหมาะสมกับการพัฒนาพื้นที่ โดยเร็ว

(๔) ให้มีกฎหมายและกลไกส่งเสริมการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ ความโปร่งใสและธรรมาภิบาลในสังคม ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมทั้งให้มีการปฏิรูปองค์กรที่มีหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบให้มีความเป็นอิสระ และมีกระบวนการในการนำผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีโดยเร็ว

มาตรา ๒๖๕ ให้มีการปฏิรูปการศึกษา สาธารณสุข สังคม ศิลปวัฒนธรรม และการคุ้มครองผู้บริโภค ตามแนวทางดังนี้

(๑) จัดให้มีกลไกเพื่อปฏิรูปโครงสร้างการบริหารการศึกษาและระบบการเรียนรู้ทุกดับ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา กระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้สถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนมีอิสระ และความรับผิดชอบในการจัดการศึกษา สนับสนุนให้ภาคเอกชน ชุมชน และองค์กรบริหารท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการปฏิรูปการศึกษา จัดสรรค่าใช้จ่ายรายหัวโดยตรงแก่ผู้เรียนระดับปฐมวัย จนถึงระดับมัธยมศึกษาอย่างเพียงพอและเป็นธรรม ส่งเสริมการอาชีวศึกษา และการวิจัยระดับอุดมศึกษา สร้างธรรมาภิบาลในวงการศึกษา ตลอดจนปรับปรุงกฎหมายที่จำเป็นเพื่อขัดอุปสรรคต่อการปฏิรูปการศึกษา

(๒) ปฏิรูประบบหลักประกันสุขภาพและการเงินการคลังของกองทุนสุขภาพให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกัน ปฏิรูประบบสุขภาพปฐมภูมิ รวมทั้งพัฒนากลไกการกำกับดูแลระบบสุขภาพให้มีคุณภาพและการให้บริการสุขภาพที่เป็นธรรม โดยให้มีราคาและค่าบริการที่เหมาะสมและเป็นธรรมต่อผู้รับบริการ

[Signature]

(๓) จัดให้มีกลไกซึ่งทำหน้าที่ศึกษารวมทั้งจัดทำข้อเสนอแนะและกฎหมายต่างๆ เพื่อผลักดันให้เกิดการปฏิรูปด้านสังคมและชุมชน ระบบสวัสดิการ ระบบการออมเพื่อการดำเนินชีพในยามสูงอายุ ระบบบำนาญ และระบบการดูแลอย่างต่อเนื่องให้กับผู้ด้อยโอกาส และผู้พิการหรือทุพพลภาพ รวมทั้งให้มีกฎหมายและกลไกสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนหรือธนาคารแรงงาน เพื่อส่งเสริมการออมและการพัฒนาตนเอง และจัดทำแนวทางในการรวมตัวกันและการเจรจาต่อรองของผู้ใช้แรงงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ

(๔) สนับสนุนให้มีสมัชชาศิลปวัฒนธรรมระดับชาติและระดับท้องถิ่น รวมทั้งจัดให้มีระบบดูแลทุนทางวัฒนธรรมแห่งชาติเพื่อส่งเสริมประชาชนและชุมชนในการสร้างเสริมศิลปวัฒนธรรม

(๕) ปฏิรูประบบ โครงสร้าง องค์กร และกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคุ้มครองผู้บริโภค สร้างความปลอดภัยจากสินค้าและบริการ และการเยียวยาความเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับ รวมทั้งจัดให้มีกลไกเพื่อคุ้มครองความมั่นคงด้านอาหาร

มาตรา ๒๖๖ ให้มีการปฏิรูปเศรษฐกิจ ตามแนวทางดังนี้

(๑) เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย โดยปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการแข่งขันทางการค้า ระบบธุรกิจ พัฒนาการเกษตร อุตสาหกรรม บริการ ห่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐาน และโลจิสติกส์ ระบบเศรษฐกิจดิจิทัล เศรษฐกิจสร้างสรรค์และนวัตกรรม ตลอดจนส่งเสริมสังคมผู้ประกอบการ การพัฒนาเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ในรูปแบบเขตเศรษฐกิจพิเศษและตามแนวชายแดน และการลงทุนของภาคเอกชนไทยในต่างประเทศ

(๒) จัดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ โดยให้มีกลไกกลางเพื่อกำหนดและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ จัดสรรงบประมาณเพื่อลดระดับความยากจนและความเหลื่อมล้ำ กระจายการถือครองที่ดิน ให้โอกาสที่เท่าเทียมด้านอาชีพ การศึกษา การสาธารณสุข บริการการเงิน สาธารณูปโภคที่สำคัญ และคุ้มครองเกษตรกรให้ได้รับความเป็นธรรม ตลอดจนสนับสนุนให้ภาคเอกชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม

(๓) เสริมสร้างวินัยการเงิน การคลัง และการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในระยะยาว โดยให้มีกลไกอิสระในการปฏิรูประบบการคลังและภาษีอากร เพิ่มภาษีให้ครบทุก ขยายขอบเขตของการครอบคลุมของระบบภาษีให้กว้างขวาง รวมทั้งจัดให้มีระบบบำนาญแห่งชาติที่มีความยั่งยืน ยกระดับมาตรฐานการดำเนินงานและความมั่นคงของระบบการเงินระดับฐานรากและระบบสหกรณ์ ส่งเสริมตลาดทุนให้เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ และส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้และมีวินัยทางการเงิน

มาตรา ๒๖๗ ให้มีการปฏิรูปการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และการผังเมือง การปฏิรูปด้านพลังงาน และการปฏิรูปด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ตามแนวทางดังนี้

(๑) ปฏิรูประบบ โครงสร้าง องค์กร และกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาระบบการจัดทำรายงานประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ปฏิรูประบบกองทุนด้านสิ่งแวดล้อม ปฏิรูประบบการผังเมือง พัฒนาการใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ด้านสิ่งแวดล้อม ตลอดจนพัฒนาองค์กรและกระบวนการยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อม

และปรับปรุงกลไกและกระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ประชาชน ชุมชน และห้องถิน มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

(๒) ให้มีการบริหารจัดการพลังงานอย่างมีธรรมาภิบาลและยั่งยืน โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อ ทรัพยากรรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิตและสุขภาพของประชาชนและชุมชน รวมทั้งให้ประชาชน ได้รับรู้ เข้าถึง และเข้าใจในข้อมูลด้านพลังงาน มีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบายและกระบวนการ วางแผนพลังงาน ติดตามและตรวจสอบการดำเนินนโยบายและแผน และให้มีการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมาย ว่าด้วยการปิโตรเลียมและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

(๓) ให้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนเพื่อการปฏิรูประบบวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม รวมทั้งสร้างกลไกระดับชาติเพื่อทำหน้าที่ดังกล่าว กำหนดมาตรการในการส่งเสริมและพัฒนา องค์ความรู้และระบบโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทยในด้านนี้อย่างเพียงพอ ตลอดจนจัดทำหรือปรับปรุง กฎหมายที่จำเป็นเพื่อขัดอุปสรรคต่อการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมของประเทศไทย

บทสุดท้าย
การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๖๘ การขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐ จะกระทำได้

มาตรา ๒๖๙ การแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในบททั่วไป ภาค ๑ รากฐานของระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และการแก้ไขเพิ่มเติมหลักการพื้นฐานสำคัญที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ ให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามมาตรา ๒๗๑

หลักการพื้นฐานสำคัญตามวรคหนึ่ง หมายถึง

- (๑) หลักประกันเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมือง
- (๒) โครงสร้างของสถาบันการเมือง ซึ่งได้แก่การมีส่องสava องค์ประกอบของแต่ละสava การตรวจสอบต่างๆ ระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ

(๓) กลไกเพื่อการรักษาวินัยทางการเงิน การคลัง และการงบประมาณ

(๔) สาระสำคัญของบทบัญญัติในภาค ๓ หลักนิติธรรม ศาล และองค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

(๕) สาระสำคัญของบทบัญญัติในภาค ๔ การปฏิรูปและการสร้างความปรองดอง

(๖) หลักเกณฑ์การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามบทสุดท้ายนี้

การแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อขยายหรือเพิ่มสิทธิเสรีภาพหรือการมีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมือง หรือเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการของศาลหรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ไม่ถือเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหลักการพื้นฐานสำคัญตามมาตรานี้

มาตรา ๒๗๐ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้กระทำได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการดังต่อไปนี้

(๑) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะกรรมการรัฐมนตรี สมาชิกสภานิติบัญญัติ แทนราษฎร มีจำนวนไม่น้อยกว่า หนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภานิติบัญญัติแทนราษฎร หรือจากสมาชิกสภานิติบัญญัติแทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของห้องสองสภา หรือจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอตกลง

(๒) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมและให้รัฐสภาพิจารณาเป็นสามวาระ

(๓) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการ ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด เท่าที่มีอยู่ของห้องสองสภา

(๔) การพิจารณาในวาระที่สองขึ้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ถ้าเป็นกรณีที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เข้าชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ที่เข้าชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นด้วย

การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สองขึ้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็น平常

๑๑๗

(๕) เมื่อการพิจารณา-variance ที่สองเสร็จสิ้นแล้ว ให้อวัยสิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้วให้รัฐสภาพิจารณาใน-variance ที่สามต่อไป

(๖) การออกเสียงลงคะแนนใน-variance ที่สามขั้นสุดท้าย ให้ใช้รัฐเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

(๗) เมื่อการลงมติได้เป็นไปตามที่กล่าวแล้ว ก่อนนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ ทรงลงพระปรมาภิไธย ให้ประธานรัฐสภาพส่งร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่รัฐสภาพเห็นชอบแล้วให้ศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาว่าร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นได้ตราขึ้นโดยเป็นไปตามรัฐธรรมนูญนี้หรือมีข้อความขัดหรือแย้ง ต่อมาตรา ๒๖๘ หรือไม่ หรือเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหลักการพื้นฐานสำคัญตามมาตรา ๒๖๙ หรือไม่ ซึ่งต้องกระทำให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างรัฐธรรมนูญนั้นตราขึ้น โดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ หรือมีข้อความขัดหรือแย้งต่อมาตรา ๒๖๘ ให้ร่างรัฐธรรมนูญนั้น เป็นอันตกไป แต่ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหลักการพื้นฐานสำคัญตามมาตรา ๒๖๙ ให้ศาลรัฐธรรมนูญส่งร่างรัฐธรรมนูญนั้นกลับคืนให้รัฐสภาพเพื่อพิจารณาดำเนินการตามมาตรา ๒๗๑ ต่อไป

(๘) ให้นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยแล้วว่าได้ตราขึ้นโดยถูกต้องตาม บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ หรือไม่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายภายใน ยี่สิบวันนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย เพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อประกาศ ในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้ และให้นำบทบัญญัติตามมาตรา ๑๕๑ และมาตรา ๑๕๒ มาใช้บังคับโดย อนุโลม แต่เมื่อยืนต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

มาตรา ๒๗๑ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๖๙ ให้กระทำได้ตามหลักเกณฑ์และ วิธีการตามมาตรา ๒๗๐ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) และ (๗) แล้วให้ประธานรัฐสภาพนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไข เพิ่มเติม ส่งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อดำเนินการให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกเสียงประชามติ ก่อนนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ

ในกรณีที่ประชาชนผู้มาใช้สิทธิออกเสียงประชามติโดยเสียงข้างมากไม่เห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญ ให้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นเป็นอันตกไป แต่ถ้าประชาชนผู้มาใช้สิทธิออกเสียงประชามติโดยเสียงข้างมากเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญ ให้นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายภายในยี่สิบวันนับแต่วันที่มีการออกเสียงประชามติ เพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๒๗๒ ทุกรอบห้าปีนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้สำนักงานเลขานุการสภาพผู้แทนราษฎร แจ้งไปยังสภาพผู้แทนราษฎร วุฒิสภา คณะกรรมการรัฐมนตรี ศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครองสูงสุด และองค์กร ตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เพื่อให้ประธานรัฐสภาพแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งองค์กร ดังกล่าวเสนอ ฝ่ายละหนึ่งคน ประกอบกันเป็นคณะผู้ทรงคุณวุฒิอิสรภาพเมินผลการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ

มีอำนาจหน้าที่ทำรายงานเสนอความเห็นเกี่ยวกับการใช้บังคับและการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง

ในกรณีที่คณะผู้ทรงคุณวุฒิอิสระตามวรรคหนึ่งเห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ให้เสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมพร้อมรายงานต่อสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี พิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป และประกาศให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไปด้วย

๗.๘

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๒๗๓ ให้คณะองค์มนตรีซึ่งดำเนินการในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้เป็นคณะองค์มนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๒๗๔ ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ประธานและรองประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ กำหนดที่สภากู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา และกำหนดที่ประธานหรือรองประธานสภากู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าจะมีการประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกตามมาตรา ๑๓๒

ในระหว่างเวลาตามวรรคหนึ่ง ถ้าบทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้ประธาน สภากู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ ให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

ในระหว่างเริ่มแรก หากปรากฏว่าเมื่อต้องมีการประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกตามมาตรา ๑๓๒ แล้ว แต่ยังไม่มีวุฒิสภา ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติกำหนดที่วุฒิสภา และให้ประธานและรองประธานสภานิติบัญญัติ แห่งชาติกำหนดที่ประธานและรองประธานวุฒิสภา ต่อไป จนกว่าจะมีวุฒิสภามาตามรัฐธรรมนูญนี้ เว้นแต่การ พิจารณาให้บุคคลดำเนินการในระหว่างเวลาดังกล่าว ให้มีผลเป็นการดำเนินการของวุฒิสภา และ ที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ดำเนินการในระหว่างเวลาดังกล่าว ให้มีผลเป็นการดำเนินการของวุฒิสภา และ ในกรณีที่บทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนอง พระบรมราชโองการ ให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

มิให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับสมาชิกสภากู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๐๑ มาตรา ๑๐๒ มาตรา ๑๐๓ มาตรา ๑๐๔ มาตรา ๑๐๗ มาตรา ๑๐๘ มาตรา ๑๐๙ มาตรา ๑๑๐ มาตรา ๑๑๑ มาตรา ๑๑๒ มาตรา ๑๑๓ มาตรา ๑๑๕ มาตรา ๑๑๖ มาตรา ๑๑๗ บทบัญญัติเกี่ยวกับวุฒิสภามาตามมาตรา ๑๑๙ มาตรา ๑๒๐ มาตรา ๑๒๑ มาตรา ๑๒๒ มาตรา ๑๒๕ บทบัญญัติมาตรา ๑๒๗ บทบัญญัติเกี่ยวกับการต้องห้ามมิให้ดำเนินการ ทางการเมืองตามมาตรา ๑๙๖ วรรคสอง มาตรา ๒๐๗ วรรคสาม มาตรา ๒๓๒ มาตรา ๒๓๓ มาตรา ๒๓๗ และบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดที่ห้ามมิให้บุคคลดำเนินการในระหว่างทางการเมือง มาใช้บังคับกับการดำเนินการในวันเดียวกัน

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๕๖ มาใช้บังคับกับการสื้นสุดของสภานิติบัญญัติแห่งชาติด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๒๗๕ เพื่อประโยชน์ในการจัดให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่น ที่จำเป็น ให้คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญและสภากู้แทนฯ เคลื่อนการปฏิรูปประเทศตามรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปและสืบสุดลง ในวันเปิดประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกตามมาตรา ๑๓๒ เว้นแต่นายกรัฐมนตรีจะมีประกาศให้สภากู้แทนฯ เคลื่อน การปฏิรูปประเทศซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๕๘ สื้นสุดลงก่อนกำหนดเวลาดังกล่าว

เพื่อประโยชน์แห่งการจัดส่วนได้เสีย ห้ามมิให้กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี สมาชิกสภาพผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาพห้องถิ่น หรือ เจ้าหน้าที่หรือผู้ดูแลรักษาความปลอดภัยในพระราชอาณาจักร ภายในสองปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งกรรมการยกร่าง รัฐธรรมนูญ แต่สำหรับกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญซึ่งดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาพนิติบัญญัติแห่งชาติอยู่ในวัน ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้ยังคงดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาพนิติบัญญัติแห่งชาติต่อไปได้

มาตรา ๒๗๖ ให้คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญดำเนินการยกร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติดังต่อไปนี้ แล้วเสนอให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา โดยมิให้นำ บทบัญญัติตามมาตรา ๑๔๒ มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๖ มาใช้บังคับ ในกรณี สภานิติบัญญัติ แห่งชาติต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวให้แล้วเสร็จ ภายในเวลาและเงื่อนไขที่กำหนด ดังนี้

(๑) ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาพผู้แทนราษฎรและการได้มา ซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพระราชอำนาจเมือง และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๑๕๓ (๑๐) (๑๒) และ (๑๓) ต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างจากคณะกรรมการยกร่าง รัฐธรรมนูญ

(๒) ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๑๕๓ (๑) (๕) (๖) (๗) (๘) และ (๑๑) ต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างจากคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ แต่ต้องไม่ช้ากว่าการเปิดประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกตามมาตรา ๑๓๒

(๓) ร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญเห็นว่ามีความจำเป็นเพื่อให้บรรลุตาม เจตนาرمณของรัฐธรรมนูญนี้และได้จัดทำบัญชีรายชื่อของร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเสนอต่อสภานิติบัญญัติ แห่งชาติภายในสามวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ รวมทั้งได้ยกร่างและเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างจากคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ

ให้คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญจัดส่งเจตนาرمณของรัฐธรรมนูญไปพร้อมกับร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติตามวรรคหนึ่ง ด้วย และให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติ สภาพผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา และศาล ใช้เจตนาرمณดังกล่าวในการจัดทำและในการวินิจฉัยเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัตินี้

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติตามวรรคหนึ่ง ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ และร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยในคณะกรรมการวิสามัญนี้ต้องประกอบด้วยบุคคลซึ่งคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญกำหนดไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งร่วมเป็นกรรมการด้วย

2.87

เมื่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติให้ความเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามวาระหนึ่ง

(๑) หรือ (๒) แล้ว ก่อนนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย ให้ส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๑๕๗ ส่วนร่างพระราชบัญญัติตามวาระหนึ่ง (๓) ที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติให้ความเห็นชอบแล้ว ให้นำบทบัญญัติตามมาตรา ๑๕๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งนี้ โดยให้คณะกรรมการอธิการยกร่างรัฐธรรมนูญมีอำนาจขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ด้วย

ในกรณีที่พัฒนาดเวลาตามวาระหนึ่งแล้ว แต่สภานิติบัญญัติแห่งชาติยังพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติตามวาระหนึ่งไม่แล้วเสร็จ ให้ถือสมേือนว่าสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้ให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการอธิการยกร่าง รัฐธรรมนูญเสนอ และให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาตินำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการอธิการ ยกร่างรัฐธรรมนูญเสนอ ส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาภายในเจ็ดวัน และให้นำบทบัญญัติตามมาตรา ๑๕๗ มาใช้ บังคับ แล้วให้นายกรัฐมนตรีดำเนินการตามมาตรา ๑๕๑

(๒) ให้นายกรัฐมนตรีนำร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการอธิการยกร่างรัฐธรรมนูญเสนอ ขึ้นทูลเกล้า ทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยตามมาตรา ๑๕๑

ร่างพระราชบัญญัติใดที่สภาปฏิรูปแห่งชาติให้ความเห็นชอบและเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติแล้ว หรือร่างพระราชบัญญัติใดที่สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติแล้ว การพิจารณา ร่างพระราชบัญญัตินั้นฯ ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นเพื่อพิจารณาร่าง พระราชบัญญัติดังกล่าว โดยในคณะกรรมการอธิการวิสามัญนั้นต้องประกอบด้วยบุคคลซึ่งสภาขับเคลื่อนการปฏิรูป ประเทศเสนอไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งเป็นกรรมการ

มาตรา ๒๗๗ ในวาระเริ่มแรกนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

(๑) ให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มา ซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง และพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพระราชการเมือง ตามมาตรา ๒๗๖ วรรคหนึ่ง (๑) มีผลใช้บังคับ และมิให้นำ บทบัญญัติว่าด้วยการหง่ายเสียงสมาชิกพระราชการเมืองในเขตเลือกตั้งตามมาตรา ๗๖ วรรคสาม ในการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นครั้งแรกตามมาตรานี้ และบทบัญญัติที่กำหนดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งระบุว่าต้องการ ให้ผู้เดียวกันนี้ที่มีชื่อในบัญชีรายชื่อที่พระราชการเมืองจัดทำขึ้น หนึ่งคน ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน ราชฎร ตามมาตรา ๑๐๓ มาใช้บังคับ จนกว่าจะมีการนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับการลงคะแนนเลือกตั้ง ในการนี้ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรายชื่อตามมาตรา ๑๐๓ วรรคสอง และมาตรา ๑๑๖ (๒) เรียงลำดับตามบัญชีรายชื่อของพระราชการเมืองนั้น

(๒) ให้ดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มา ซึ่งสมาชิกวุฒิสภาและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา ๒๗๖

2. ๘

วรรคหนึ่ง (๑) มีผลใช้บังคับ ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๑๙๙ (๕) และให้คณะกรรมการรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้แต่งตั้ง คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาในส่วนที่เหลือจนครบจำนวน โดยคำนึงถึงที่มาตามมาตรา ๑๙๙ (๑) (๒) (๓) และ (๔) และให้สมาชิกวุฒิสภาพรับแต่งตั้งโดยคำนึงถึงความสามารถอันมีความเหมาะสมของตน ไม่เป็นการตัดสิทธิผู้ซึ่งได้รับเลือกตั้งหรือได้รับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภาตาม อันมามาตรานี้ที่จะสมัครเข้ารับการเลือกตั้งหรือรับการสรรหาใหม่

ในกรณีที่บุคคลตามอนุมาตรนี้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งหรือรับการสรรหาใหม่หลังจากที่พ้นจากตำแหน่งตามอนุมาตรนี้แล้ว มิให้นำทบัญญัติเกี่ยวกับลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๑ (๕) และมาตรา ๑๒๒ รวมทั้งบทบัญญัติเกี่ยวกับภาระการดำรงตำแหน่งและการห้ามดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินหนึ่งภาระตามมาตรา ๑๒๓ วรรคสอง มาใช้บังคับกับบุคคลดังกล่าวในการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาคราวถัดไปหลังจากที่บุคคลดังกล่าวสิ้นสุดสมาชิกภาพตามอนุมาตรนี้

(๓) มิให้นำบัญญัติเกี่ยวกับลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๑ (๕) และมาตรา ๑๒๒ วรรคสอง มาใช้บังคับกับผู้ซึ่งเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งสมาชิกภาพสิ้นสุดลง เพราะเหตุที่วุฒิสภาพาดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ สิ้นสุดลง

มาตรา ๒๗ ให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และให้พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะเมื่อคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ ตามรัฐธรรมนูญนี้เข้ารับหน้าที่

ให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ และผู้ดำรงตำแหน่งในคณะรักษาความสงบแห่งชาติซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้ รัฐธรรมนูญนี้ ยังคงอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป และให้พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะพร้อมกับคณะรัฐมนตรี ที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ด้วย และในระหว่างเวลาดังกล่าว ให้หัวหน้า คณะรักษาความสงบแห่งชาติและคณะรักษาความสงบแห่งชาติคงมีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัตไว้ในรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ด้วย

มิให่นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๖๕ คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๖๖ การสื้นสุดความเป็นรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๗๓ มาตรา ๑๗๔ (๓) (๔) (๕) และ (๖) มาตรา ๒๓๓ และมาตรา ๒๓๔ (๑) และ (๔) มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๔๗ ในวาระเริ่มแรก ให้การดำเนินการ ตามที่ได้รับอนุญาต หรือการอื่นใดที่มีอยู่ในวัน ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็นไปตามระยะเวลาและเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

(๑) ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญนี้ และให้คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะสิ้นสุดภาระตามภาระที่มีอยู่เดิมในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และให้ดำเนินการสร้างหอตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแทนตำแหน่งที่ว่างให้เป็นไปตามมาตรา ๒๑๕ ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชนูญติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย

ศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัตไว้ ในมาตรา ๒๑๖ และมาตรา ๒๑๗

บรรดาคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญตามอนุมาตรานี้ ให้ศาลรัฐธรรมนูญ ตามอนุมาตรานี้ดำเนินการต่อไป แต่ในระหว่างที่ยังมิได้มีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย ศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ ให้นำข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย ของศาลรัฐธรรมนูญที่ใช้อยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ มาใช้ไปกลางก่อน จนกว่าจะตราพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จตามมาตรา ๒๗๖ วรรคหนึ่ง (๒)

(๒) ให้กรรมการการเลือกตั้งซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็นกรรมการ การเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญนี้ และให้คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนสิ้นสุดวาระตามวาระที่มีอยู่เดิมในวันก่อนวัน ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ในระหว่างเวลาดังกล่าว ถ้ามีกรณีที่กรรมการการเลือกตั้งผู้ใดต้องพ้นจากตำแหน่ง ไม่ว่าด้วยเหตุใด ก่อนครบวาระ ให้กรรมการการเลือกตั้งนั้นคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการการเลือกตั้ง ที่ได้รับการสรรหาใหม่ตามรัฐธรรมนูญนี้จะเข้ารับหน้าที่ และให้กรรมการการเลือกตั้งซึ่งได้รับการสรรหาใหม่นั้น ดำรงตำแหน่งเพียงเท่าวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

(๓) ให้กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้ รัฐธรรมนูญนี้ เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญนี้ และให้คงดำรงตำแหน่ง ต่อไปจนกว่าจะสิ้นสุดวาระตามวาระที่มีอยู่เดิมในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และให้ดำเนินการสรรหา กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแทนตำแหน่งที่ว่างให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕๓ ให้แล้วเสร็จ ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต มีผลใช้บังคับ และคณะกรรมการที่ดังขึ้นใหม่ตามรัฐธรรมนูญนี้เข้ารับหน้าที่แล้ว ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ที่บัญญัตไว้ในมาตรา ๒๕๓

(๔) ให้กรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวัน ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็นกรรมการตรวจเงินแผ่นดินหรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน แล้วแต่กรณี ตาม รัฐธรรมนูญนี้ และให้คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะสิ้นสุดวาระตามวาระที่มีอยู่เดิมในวันก่อนวันประกาศใช้ รัฐธรรมนูญนี้ และมิให้นำบทบัญญัติที่บัญญัติให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียวตามมาตรา ๒๕๒ วรรคสี่ มาใช้บังคับกับบุคคลดังกล่าวในการแต่งตั้งกรรมการตรวจเงินแผ่นดินหรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินขึ้นใหม่ เป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ แต่ในกรณีที่บุคคลดังกล่าวได้รับการสรรหาเป็นกรรมการตรวจเงินแผ่นดินหรือ ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินอีกวาระหนึ่งตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้ผู้ที่ได้รับการสรรหาเป็นกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ดำรงตำแหน่งดังกล่าวได้ไม่เกินสามปี

ให้กรรมการวินัยทางงบประมาณและการคลังตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การตรวจเงินแผ่นดินซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการคลังและการงบประมาณภาครัฐและกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้ง ศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองจะมีผลใช้บังคับ

(๕) ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินและกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวัน ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็นผู้ตรวจการแผ่นดินหรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แล้วแต่กรณี ตาม

รัฐธรรมนูญนี้ และให้คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะสิ้นสุดภาระตามภาระที่มีอยู่เดิมในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และเมื่อครบสี่ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้คณะกรรมการประเมินผลแห่งชาติ ประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าการคงสถาบันภาคตามเดิมหรือการควบรวมสององค์กรจะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนมากกว่า โดยให้พิจารณาถึงความชี้ช่อง ความรวดเร็ว รวมทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เป็นสำคัญ

(๖) ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับภาระการดำรงตำแหน่งประธานศาลหรือประธานองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐตามมาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๑๔ วรรคสองและวรรคสาม มาตรา ๒๔๙ วรรคสอง มาตรา ๒๕๒ วรรคสี่ (๔) มาตรา ๒๕๓ วรรคสอง (๕) มาตรา ๒๕๕ วรรคสอง (๓) มาตรา ๒๕๖ วรรคสอง (๔) มาใช้บังคับกับผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งประธานศาลหรือประธานองค์กรดังกล่าวซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ โดยให้นับภาระการดำรงตำแหน่งของผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็นภาระการดำรงตำแหน่งของประธานศาลหรือประธานองค์กรดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญนี้ด้วย

ให้ผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรานี้ปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญนี้และตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ต่อไป จนกว่าจะมีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญนี้ ขึ้นใช้บังคับ เว้นแต่บทบัญญัติใดขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญนี้ ให้ใช้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้แทน

ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งกรรมการการเลือกตั้ง กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จะเข้ารับการสรรหาเป็นกรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งต่างๆ ในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐตามรัฐธรรมนูญนี้ มิได้ เว้นแต่เป็นกรณีตาม (๔)

ในระหว่างที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แล้วแต่กรณี ยังไม่มีผลใช้บังคับถ้ามีกรณีที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แล้วแต่กรณี ต้องพ้นจากตำแหน่งไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือผู้ตรวจการแผ่นดิน แล้วแต่กรณี นั้น คงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าผู้ซึ่งได้รับการสรรหาใหม่ตามรัฐธรรมนูญนี้จะเข้ารับหน้าที่

มาตรา ๒๘๐ ในวาระเริ่มแรก เมื่อมีการแต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติตามมาตรา ๒๖๐ ให้รอการแต่งตั้งให้ประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภา และนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการโดยตำแหน่งตามมาตรา ๒๖๐ (๑) ไว้ก่อน จนกว่าจะได้ม้าชีงประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภา

และนายกรัฐมนตรี ตามรัฐธรรมนูญนี้ และให้ถือว่าคณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการป้องดองแห่งชาติที่ได้แต่งตั้งขึ้นตามมาตราหนึ่ง เป็นคณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการป้องดองแห่งชาติตามมาตรา ๒๖๐

ภายใต้หัวเป็นบับแต่ละประการใช้รัฐธรรมนูญนี้ ถ้ามีความจำเป็นเพื่อรักษาความเป็นอิสระของชาติ บูรณาภพแห่งดินแดน หรือเพื่อป้องกัน ระงับ หรือปราบปรามการกระทำอันเป็นการบ่อนทำลายความสงบเรียบร้อยหรือความมั่นคงของชาติ ราชบัลลังก์ เศรษฐกิจของประเทศไทย หรือมีกรณีที่เกิดความชัดแย้งอันอาจนำไปสู่ความรุนแรงขึ้นในประเทศไทย ไม่ว่าจะเกิดขึ้นภายในหรือภายนอกอาณาจักร ทั้งการดำเนินการตามปกติของสถาบันทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญและคณะกรรมการรัฐมนตรีไม่อ่อนการเพื่อยุติกรณีดังกล่าวได้ คณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการป้องดองแห่งชาติซึ่งมีมติตัวยศแน่นเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ มีอำนาจใช้มาตรการที่จำเป็นสำหรับจัดการกับสถานการณ์ดังกล่าวแทนได้ ภายหลังจากที่ได้มีการปรึกษาหารือกับประธานศาลรัฐธรรมนูญและประธานศาลปกครองสูงสุดแล้ว ทั้งนี้ เพื่อให้สถานการณ์กลับคืนสู่ภาวะปกติโดยเร็ว

เมื่อได้ดำเนินการตามวรรคสองแล้ว ให้ประธานกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการป้องดองแห่งชาติโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการป้องดองแห่งชาติ มีอำนาจสั่งการ ระงับ ยับยั้ง หรือกระทำการใด ๆ ได้ ไม่ว่าการกระทำนั้นจะมีผลบังคับในทางนิติบัญญัติหรือในทางบริหาร และให้ถือว่าคำสั่ง การกระทำ และการปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว เป็นคำสั่ง การกระทำ หรือการปฏิบัติที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้และกฎหมาย และเป็นที่สุด ทั้งนี้ เมื่อได้ดำเนินการดังกล่าวแล้ว ให้คณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการป้องดองแห่งชาติรายงานประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ และประธานศาลปกครองสูงสุด ทราบโดยเร็ว และแต่งให้ประชาชนทราบถึงการใช้มาตรการดังกล่าว ในกรณีที่ต้องมีผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ ให้ประธานกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการป้องดองแห่งชาติเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

เมื่อได้มีการใช้อำนาจตามวรรคสอง ให้ถือว่าเป็นการเปิดสมัยประชุมรัฐสภาโดยไม่ต้องมีการตราพระราชกฤษฎีกาเปิดสมัยประชุม และให้ถือว่าในระหว่างที่มีการใช้อำนาจตามมาตราหนึ่ง เป็นสมัยประชุมของรัฐสภา

มาตรา ๒๖๑ ในวาระเริ่มแรก มิให้นำบทบัญญัติต่อไปนี้ มาใช้บังคับกับกรณีต่างๆ ภายใต้เงื่อนไขดังต่อไปนี้

(๑) มิให้นำบทบัญญัติตามมาตรา ๑๙๐ วรรคสี่ มาใช้บังคับกับหน่วยงานซึ่งมีกฎหมายให้จัดเก็บและจัดสรรเงินจากผู้มีหน้าที่เสียภาษีหรืออากรที่มีอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ แต่ต้องดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเดือนขั้นสูงสุดที่ให้จัดเก็บหรือจัดสรรได้ และต้องมีกลไกการติดตามประเมินผลจากองค์กรที่เป็นอิสระและเป็นกลางซึ่งคณะกรรมการประเมินผลแห่งชาติให้ความเห็นชอบ เพื่อให้การบริหารการเงินและงบประมาณของหน่วยงานดังกล่าวมีประสิทธิภาพ คุ้มค่า และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด รวมทั้งต้องมีการรายงานการจัดสรรงบประมาณภายในของหน่วยงานที่ใช้จ่ายจากเงินดังกล่าวและ

เงินเหลือจ่ายแต่ละปี ต่อคณารัฐมนตรี สถาบันแพนราษฎร์ และวุฒิสภา ซึ่งต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสองปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

(๒) มิให้นำบทบัญญิตามตรา ๑๙๑ วรรคสอง ที่กำหนดให้ต้องจัดทำการประมาณการรายรับและงบประมาณรายจ่ายประจำปี มาใช้บังคับกับการจัดทำงบประมาณแผ่นดินสำหรับปีงบประมาณที่ถัดจากปีงบประมาณที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

(๓) มิให้นำบทบัญญิตามตรา ๒๑๓ วรรคสาม มาใช้บังคับ จนกว่าจะมีการตรากฎหมายให้อนหน่วยงานในการบังคับคดีมาอยู่ในสังกัดของศาล ซึ่งต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

(๔) มิให้นำบทบัญญิตามตรา ๒๑๔ วรรคสาม วรรคสี่ วรรคห้า และวรคหก มาใช้บังคับ จนกว่าจะมีการตรากฎหมายในเรื่องนั้นๆ ให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ ซึ่งกรณีตามมาตรา ๒๑๔ วรรคสาม และวรคสี่ ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสามปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ส่วนกรณีตามมาตรา ๒๑๔ วรรคห้าและวรคหก ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสองปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ โดยให้นับวาระการดำรงตำแหน่งของผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการซึ่งเป็นองค์กรบริหารงานบุคคล ดังกล่าวอยู่ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็นวาระการดำรงตำแหน่งตามที่รัฐธรรมนูญนี้บัญญัติไว้ด้วย

(๕) มิให้นำบทบัญญิตามตรา ๒๒๖ (๓) มาใช้บังคับกับการอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษ จนกว่าจะมีการตรากฎหมายเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว ซึ่งต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสามปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๒๘๙ ในวาระเริ่มแรก ให้ดำเนินการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด

(๑) ให้ตรากฎหมายตามมาตรา ๗๔ วรรคห้า ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

(๒) ให้การกำหนดยุทธศาสตร์ชาติตามมาตรา ๗๗ เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติตามมาตรา ๒๖๐ ไปจนกว่าบทบัญญัติในภาค ๔ การปฏิรูปและการสร้างความปรองดอง จะสืบผลใช้บังคับ โดยให้อ้วกว่าคณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติ เป็นคณะกรรมการซึ่งมีหน้าที่กำหนดยุทธศาสตร์ชาติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยยุทธศาสตร์ชาติ

(๓) ให้ตรากฎหมายดังต่อไปนี้ให้แล้วเสร็จภายในสองปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

(ก) กฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลตามมาตรา ๒๑๐ และในระหว่างเวลาดังกล่าว ให้คณะกรรมการวินิจฉัยซื้อขายอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ยังคงปฏิบัติหน้าที่เป็นคณะกรรมการตามมาตรา ๒๑๐ ต่อไปตามรัฐธรรมนูญนี้ แต่ให้ดำเนินการให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๑๐

(ข) กฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการซึ่งเป็นองค์กรบริหารงานบุคคลของผู้พิพากษาหรือตุลาการตามมาตรา ๒๐๗ วรรคห้า ทั้งนี้โดยให้นับวาระการดำรงตำแหน่งของผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการ

A. S.

ซึ่งเป็นองค์กรบริหารงานบุคคลดังกล่าวอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็นวาระการดำรงตำแหน่งตามที่รัฐธรรมนูญนี้บัญญัติไว้ด้วย

(ค) กกฎหมายเกี่ยวกับการทบทวนการลงโทษทางวินัย การอุทธรณ์ และการร้องทุกข์ของผู้พิพากษาและตุลาการตามมาตรา ๒๐๗ วรรคหก

(ง) ให้มีการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ให้สอดคล้องกับมาตรา ๒๕๔ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(จ) ให้ตรากฎหมายตามมาตรา ๒๐๖ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ให้แล้วเสร็จภายในสามปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

(ฉ) ให้ออกระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีตามมาตรา ๒๒๖ (๑) ให้แล้วเสร็จภายในสี่สิบห้าวัน และตามมาตรา ๒๒๖ (๒) ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวัน ทั้งนี้ นับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๒๗๖ วรรคหนึ่ง (๑) ใช้บังคับ

(๙) ให้แผนกดีทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐในศาลอาญา ซึ่งจัดตั้งขึ้นแล้วในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็นแผนกดีทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐในศาลยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญนี้ โดยให้ใช้ระบบใต้ส่วนและให้ใช้สำนวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นหลัก และเมื่อครบสี่ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้คณะกรรมการประเมินผลแห่งชาติประเมินว่าสมควรยกฐานะขึ้นเป็นศาลชั้นัญพิเศษตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือไม่ โดยให้พิจารณาจากปริมาณคดีที่อยู่ในเขตอำนาจ ความรวดเร็วในการพิจารณาคดี และประสิทธิผลในการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ เป็นสำคัญ ในกรณีที่คณะกรรมการประเมินผลแห่งชาติเห็นว่าสมควรยกฐานะขึ้นเป็นศาลชั้นัญพิเศษให้ยกฐานะแผนกดีทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐในศาลยุติธรรมดังกล่าว ขึ้นเป็นศาลชั้นัญพิเศษตามรัฐธรรมนูญนี้

(๑๐) ให้ตรากฎหมายเกี่ยวกับองค์คณะ อำนาจหน้าที่ การฟ้องคดีและวิธีพิจารณาคดี รวมทั้งการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ตามมาตรา ๒๒๙ วรรคสอง ให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาตามมาตรา ๒๗๖ วรรคหนึ่ง (๑)

มาตรา ๒๘๓ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญนี้บัญญัติให้ดำเนินการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ หรือพระราชบัญญัติใดเพื่อให้การเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ แต่ผู้มีหน้าที่เสนอหรือผู้มีหน้าที่พิจารณากฎหมาย ดังกล่าวไม่ดำเนินการภายในเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนด หรือภายในเวลาอันสมควรในกรณีที่รัฐธรรมนูญไม่ได้กำหนดเวลาไว้ ทำให้การปฏิบัติการตามรัฐธรรมนูญนี้ไม่บังเกิดผล ให้ถือว่าคณารัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา ผู้มีหน้าที่เสนอหรือผู้มีหน้าที่พิจารณากฎหมายนั้น จงใจไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญนี้ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าเป็นเหตุสุดวิสัยหรือเป็นเหตุที่ตนเองมิได้มีส่วนรับผิดชอบด้วย

มาตรา ๒๔๔ บรรดาภูมายได้ที่เมืองบัญถีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ให้ผู้รักษาการตามกฎหมายนั้นและคณะรัฐมนตรีดำเนินการเพื่อให้มีการตราหรือการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายนั้นให้แล้วเสร็จภายในสองปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

ในการนี้ที่ต้องตราภูมายกำหนดรายละเอียดเพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญนี้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๘ วรรคสาม มาตรา ๔๓ วรรคสาม มาตรา ๔๔ (๖) มาตรา ๔๖ วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม มาตรา ๔๙ วรรคสี่ มาตรา ๕๒ มาตรา ๕๔ วรรคสอง มาตรา ๖๐ วรรคสอง มาตรา ๖๔ วรรคสอง มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่งและวรรคสาม มาตรา ๖๙ และมาตรา ๗๑ วรรคหนึ่งและวรรคสี่ ให้ดำเนินการตราภูมายดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายในสองปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และในระหว่างเวลาที่ยังตราภูมายดังกล่าวไม่แล้วเสร็จ มิให้นำบทบัญญัติตามมาตรา ๓๒ วรรคสาม มาใช้บังคับ

มาตรา ๒๔๕ บรรดาการใด ๆ ที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ว่าเป็นการชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญ รวมทั้งการกระทำที่เกี่ยวเนื่องกับกรณีดังกล่าว ไม่ว่าก่อนหรือหลังวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้ถือว่าการนั้นและการกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้

บรรดาประกาศและคำสั่งของคณะรัฐาความสงบแห่งชาติหรือของหัวหน้าคณะรัฐาความสงบแห่งชาติที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ไม่ว่าเป็นการประกาศหรือสั่งให้มีผลบังคับในทางรัฐธรรมนูญ ทางนิติบัญญัติ ทางบริหาร หรือทางตุลาการ ให้ประกาศหรือคำสั่งตลอดจนการปฏิบัติตามประกาศหรือคำสั่งนั้น เป็นประกาศ คำสั่ง หรือการปฏิบัติที่ชอบด้วยกฎหมายและชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และเป็นที่สุด และมีผลใช้บังคับโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้ต่อไป และการยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงประกาศ หรือคำสั่งดังกล่าวให้ตราเป็นพระราชบัญญัติ การตราพระราชบัญญัติตามมาตราโน้มีผลกระทำการเทือนต่อการปฏิบัติตามของบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งได้กระทำไปตามประกาศหรือคำสั่งดังกล่าว และให้บุคคลหรือคณะบุคคลนั้นได้รับความคุ้มครอง ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุพ้องร้องในทางใดมีได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ